

BELGISCHE SENAAAT**ZITTING 1992-1993**

8 JULI 1993

**Ontwerp van wet houdende regeling van
een procedure voor de bemiddeling van
strafzaken**

**Voorstel van wet betreffende
de strafrechtelijke schikking**

VERSLAG

**NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT
DOOR DE HEER ERDMAN**

I. INLEIDING

De Commissie heeft dit ontwerp van wet besproken tijdens haar vergaderingen van 3, 18 en 19 mei, 1, 2 en 15 juni en 8 juli 1993.

Het ingediende ontwerp bevatte slechts twee artikelen en had tot doel een nieuw artikel 216ter in het Wetboek van Strafvordering in te voegen.

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: de heren Lallemand, voorzitter; Arts, Barzin, mevr. Cahay-André, de heren Cereixe, Cooreman, Foret, Hermans, Loones, Lozie, Mahoux, mevr. Maximus, de heren Mouton, Pataer, Vaes, Van Belle, Vandenberghe, R. Van Rompaey, Verberckmoes en Erdman, rapporteur.

2. Plaatsvervangers: de dames Delcourt-Pâtre, Herzet, de heren Leroy, Seeuws, Van Thillo en mevr. Verhoeven.

3. Andere senator: de heer Desmedt.

R. A 16193 - 16015*Zie:***Gedr. St. van de Senaat:****652-1** (1992-1993): Ontwerp van wet.**463-1** (B.Z. 1991-1992): Voorstel van wet.**SENAT DE BELGIQUE****SESSION DE 1992-1993**

8 JUILLET 1993

**Projet de loi organisant
une procédure de médiation pénale**

**Proposition de loi concernant le règlement
à l'amiable en matière pénale**

RAPPORT

**FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR M. ERDMAN**

I. INTRODUCTION

La commission a examiné le présent projet de loi au cours de ses réunions des 3, 18 et 19 mai, et 1er, 2, 15 juin et 8 juillet 1993.

Le projet de loi en discussion ne comportait que deux articles et avait pour objet d'insérer un article 216ter nouveau dans le Code d'instruction criminelle.

Ont participé aux travaux de la commission:

1. Membres effectifs: MM. Lallemand, président; Arts, Barzin, Mme Cahay-André, MM. Cereixe, Cooreman, Foret, Hermans, Loones, Lozie, Mahoux, Mme Maximus, MM. Mouton, Pataer, Vaes, Van Belle, Vandenberghe, R. Van Rompaey, Verberckmoes et Erdman, rapporteur.

2. Membres suppléants: Mmes Delcourt-Pâtre, Herzet, MM. Leroy, Seeuws, Van Thillo et Mme Verhoeven.

3. Autre sénateur: M. Desmedt.

R. A 16193 - 16015*Voir:***Documents du Sénat:****652-1** (1992-1993): Projet de loi.**463-1** (S.E. 1991-1992): Proposition de loi.

Het wetsvoorstel behelsde de wijziging van artikel 216*bis* van hetzelfde Wetboek.

Vanwege de nauwe samenhang tussen deze twee artikelen heeft de auteur van het wetsvoorstel een amendement ingediend om zijn voorstel als het nieuwe artikel 1 in het wetsontwerp in te voegen.

De Commissie heeft de bespreking van dit amendement echter uitgesteld totdat zij het ingediende wetsontwerp, weliswaar in een geamendeerde vorm had goedgekeurd.

Toen het amendement op zijn beurt in een gewijzigde vorm als het nieuwe artikel 1 van het ontwerp was aangenomen, moesten de inmiddels aangenomen artikelen 1 en 2 van het ontwerp worden hernummerd tot respectievelijk de artikelen 2 en 3.

In het verslag wordt de hiervoor geschetste chronologie gerespecteerd. Het debat over het amendement houdende wijziging van artikel 216*bis* van het Wetboek van Strafvordering bouwt immers voort op thema's die bij het onderzoek van artikel 216*ter* uitvoerig aan bod zijn gekomen.

II. INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE

Het regeerakkoord van 9 maart 1992 bepaalt dat de regering zal zorgen voor de snelle berechting van de kleine criminaliteit.

Naast de snellere berechting van de voor de rechtbank gebrachte delinquenten, die beoogd wordt in een ander wetsontwerp, wordt met dit ontwerp gepoogd vormen van sociale reacties te waarborgen die niet noodzakelijk de tussenkomst van de rechter vereisen.

Een zekere delinquentie kan immers onbelangrijk lijken wanneer zij geen repetitief karakter vertoont. Eens er zich herhaling voordoet omdat de sociale reactie uitblijft of niet wordt waargenomen, geeft die delinquentie echter aanleiding tot sociale onrust. De vicieuze cirkel wordt gesloten en het repetitief karakter neemt toe ten gevolge van een gevoel van straffeloosheid. Ten slotte ontstaat een algemeen gevoel van scepticisme ten opzichte van het recht.

Aan de gerechtelijke overheden moet dus de mogelijkheid worden geboden om sneller en demonstratiever op te treden en zo bij te dragen tot de regeling van het maatschappelijke leven, om opnieuw aan de burger vertrouwen te schenken in de gerechtelijke instelling en daardoor ook het recht weer geloofwaardig te maken zonder daarom te moeten grijpen naar een veroordeling of naar de gevangenisstraf.

Met dit wetsontwerp wil men dus een vorm van wat in de Angelsaksische criminologische literatuur «diversion» wordt genoemd, organiseren.

La proposition de loi visait à modifier l'article 216*bis* du même Code.

En raison du lien étroit qui la rattache au projet de loi, l'auteur de la proposition a déposé un amendement tendant à insérer celle-ci dans le projet sous la forme d'un nouvel article 1er.

La commission a toutefois différé la discussion de cet amendement jusqu'après le vote du projet de loi amendé.

Lorsque l'amendement a, à son tour, été adopté, sous une forme modifiée, en tant que nouvel article 1er du projet, les articles 1er et 2 du projet adoptés entre-temps ont dû être renumérotés et sont devenus respectivement les articles 2 et 3.

Le rapport respectera l'ordre chronologique esquissé ci-dessus. En effet, la discussion de l'amendement visant à modifier l'article 216*bis* du Code d'instruction criminelle développe des thèmes qui avaient été étudiés de manière circonstanciée lors de l'examen de l'article 216*ter*.

II. EXPOSE INTRODUCTIF DU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE

L'accord de gouvernement du 9 mars 1992 prévoit que le gouvernement veillera à assurer le jugement rapide de la petite délinquance.

Outre le jugement plus rapide des délinquants poursuivis devant les tribunaux, qui est l'objectif d'un autre projet de loi, le présent projet tend à assurer des formes de réaction sociale qui n'impliquent pas nécessairement l'intervention du juge.

En effet, une certaine délinquance peut paraître d'importance minime lorsqu'elle ne présente pas un caractère de répétitivité. Mais une fois que la récurrence s'installe parce que la réaction sociale n'intervient pas ou n'est pas perçue, cette délinquance devient socialement inquiétante. Le cercle vicieux se ferme et la répétitivité s'accroît à cause du sentiment d'impunité. En définitive, c'est un sentiment général de scepticisme à l'égard du droit qui s'installe.

Il faut donc offrir aux instances judiciaires la possibilité et les moyens de réagir plus rapidement et plus ostensiblement à la petite délinquance et contribuer ainsi à la régulation de la vie en société afin de rendre au citoyen la confiance dans l'institution judiciaire et par là au droit sa crédibilité sans, pour cela, devoir aller jusqu'à une condamnation à la prison.

Le projet tend donc à organiser une forme de ce que la littérature criminologique anglo-saxonne appelle «diversion».

Met dit ontwerp wil men immers een oplossing bieden voor de conflictsituatie, veroorzaakt door een misdrijf, en waarbij een beroep wordt gedaan op de verantwoordelijke medewerking van de partijen en dit in het kader van onze bestaande gerechtelijke instellingen en de beginselen die hun werking regelen. In plaats van volledig te vernieuwen volgens regels en principes die ons recht niet kent, zoals de privatisering van het gerecht, werd er de voorkeur aan gegeven te bouwen op een bekend en betrouwbaar terrein, met name dat van het Wetboek van Strafvordering.

Dat is de reden waarom er wordt voorgesteld de bemiddeling in strafzaken in dit Wetboek in te voeren in de vorm van een artikel 216ter.

Het ontwerp is duidelijk geïnspireerd door een experiment dat sinds bijna twee jaar loopt in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent en dat zowel door de slachtoffers als de verdachten, de magistraten en de advocaten als een succes wordt beschouwd.

De bemiddeling in strafzaken is dus perfect realiseerbaar, hoewel zij een belangrijke investering van menselijke talenten en werkuren zal vergen. Maar uit dit experiment bleek dat het de moeite waard is zich hiervoor in te zetten.

Het is eigen aan de nieuwe procedure, dat zij kort na om niet te zeggen onmiddellijk na het plegen van een misdrijf plaatsvindt. Ze is bestemd voor de zaken waarover onmiddellijk na de registratie op het parket een beslissing kan worden genomen. Het zou dus onterecht zijn nog naar deze bemiddelingsprocedure te grijpen wanneer een diepgaand onderzoek noodzakelijk is om de elementen van de schuld te verzamelen.

De bemiddeling in strafzaken wordt opgevat als de wettelijke regeling van op tegenspraak uitgeoefende bevoegdheden van het openbaar ministerie die, tot op heden, op inquisitoire en administratieve wijze gebeurde. Zij biedt de gelegenheid om de dader van een misdrijf een fikse waarschuwing te geven en, beter dan vandaag, voorrang te geven aan de belangen van het slachtoffer.

Het doel van deze procedure is het parket in staat te stellen een ontmoeting met het slachtoffer en de delinquent te organiseren om deze laatste te verzoeken de veroorzaakte schade te vergoeden of te herstellen.

Bovendien wordt aan de procureur des Konings de mogelijkheid geboden om in geval van toxicomanie of alcoholisme de dader van het misdrijf te verzoeken een geneeskundige behandeling te volgen ten einde hierdoor de oorzaak zelf van de delinquentie van de verdachte aan te pakken. In dezelfde zin, met name om de oorzaken van de delinquentie aan te pakken, kan de procureur des Konings, nadat hij een maatschappelijk onderzoek liet verrichten, de dader van

En effet, le projet tend à apporter une solution à la situation conflictuelle causée par une infraction en faisant appel à la collaboration responsable des parties et ceci dans le cadre de nos institutions judiciaires existantes et des principes qui règlent leur fonctionnement. Plutôt que d'innover entièrement selon des règles et des principes que notre droit ne connaît pas, tel que la privatisation de la justice, on a préféré bâtir sur un terrain connu et solide, celui du Code d'instruction criminelle.

C'est la raison pour laquelle il est proposé d'introduire la médiation pénale sous forme d'un article 261ter dans ce Code.

Le projet est clairement inspiré par une expérience entreprise depuis bientôt deux années dans le ressort de la Cour d'appel de Gand avec un succès reconnu tant par les victimes que par les prévenus, les magistrats et les avocats.

La médiation pénale est donc parfaitement réalisable encore qu'elle exigera un investissement important en qualités humaines et en heures de travail. Mais il est apparu de cette expérience que l'enjeu en vaut la peine.

Il est de l'essence même de la nouvelle procédure qu'elle intervienne rapidement, pour ne pas dire immédiatement, après qu'un fait délictueux a été commis. Elle est destinée aux causes qui, dès leur enregistrement au parquet, sont en état de permettre une décision. Il serait erroné d'encore recourir à la médiation pénale si une information approfondie est nécessaire pour réunir les éléments de culpabilité.

La médiation pénale est conçue comme l'organisation légale de l'exercice contradictoire des compétences du ministère public que, jusqu'à présent, il exerce de manière inquisitoire et administrative. Elle sera l'occasion de donner un sérieux avertissement à l'auteur d'une infraction et de privilégier, mieux qu'aujourd'hui, les intérêts de la victime.

L'objet de cette procédure est de permettre au parquet d'organiser une rencontre avec la victime et le délinquant aux fins d'inviter celui-ci à indemniser ou réparer le dommage causé.

En outre, en cas de toxicomanie ou d'alcoolisme, le procureur du Roi se voit offrir la possibilité d'inviter l'auteur de l'infraction à suivre un traitement médical afin d'agir ainsi sur la cause même de la délinquance du prévenu. C'est dans le même esprit, agir sur les causes de la délinquance, que le procureur du Roi pourra, après avoir fait procéder à une enquête sociale, inviter l'auteur de l'infraction à exécuter un travail d'intérêt général ou à suivre une formation. On vise par là à

het misdrijf verzoeken een dienstverlening uit te voeren of een scholing te volgen. Hiermee wordt beoogd de maatschappelijke zin, het bewustzijn dat het leven in de maatschappij een minimum aan solidariteit en respect voor de rechten van anderen veronderstelt, op te wekken.

Indien de verdachte de voorwaarden die hij heeft aanvaard, niet nakomt, zal de procureur des Konings overgaan tot vervolging voor de strafrechtbank.

De bemiddeling in strafzaken zal voor elk misdrijf kunnen worden toegepast, ongeacht de abstracte kwalificatie ervan, voor zover uit het dossier blijkt dat de feiten in de concrete werkelijkheid niet van die aard zijn dat zij een strafvervolging onvermijdelijk maken.

Zoals men weet, beschikt de procureur des Konings over de bevoegdheid om te oordelen of in een concreet geval vervolgingen aangewezen zijn. Deze bevoegdheid geldt ook ongeacht de abstracte kwalificatie van een misdrijf.

Het is dezelfde regel die het met betrekking tot de bemiddeling in strafzaken moet mogelijk maken aan de hand van de gegevens van het dossier de zaken te onderkennen die voor de bemiddeling in aanmerking komen en die welke hiervoor te zwaarwichtig zijn.

Het is dus welbewust dat er gekozen werd voor het niet-begrenzen van de bevoegdheid om de bemiddeling aan te wenden.

Zoals reeds gezegd, is het de bedoeling aan de parketten de mogelijkheid te geven om ten opzichte van een delinquent een voor hem en voor zijn slachtoffer zichtbare sociale afkeuringsreactie te tonen met inachtneming van het vereiste van de proportionaliteit.

Nu is het dagelijkse ervaring dat zeer veel delicten die veelvuldig voorkomen, zwaarwichtig zijn wanneer men er de abstracte wettelijke kwalificatie aan geeft, terwijl zij in de realiteit van de feitelijke gegevens uiterst miniem zijn en enkel vanwege hun frequent voorkomen sociale reactie vereisen, die nu niet kan worden gegeven omdat de bestaande mogelijkheden en de zware procedure om tot een bestraffing te komen buiten proportie zijn met het individueel geval dat ter beoordeling voorligt. Er blijft dan alleen maar over deze zaken te seponeren. Aldus groeit het gevoel van straffeloosheid en de ontevredenheid van de slachtoffers van deze kleine, maar vaak dikwijls ergerlijke vormen van delinquentie.

Deze optie is in de filosofie van het ontwerp zo essentieel dat de regering het advies van de Raad van State niet heeft gevolgd, dat wel een begrenzing van de bevoegdheid op grond van de abstracte kwalificatie voorstond.

Wat de vereiste betreft van een voorafgaande voltrokken schadeloosstelling van het slachtoffer, welke

réanimer le sens social, la conscience que vivre en société suppose un minimum de solidarité et de respect pour les droits d'autrui.

Si le prévenu ne respecte pas les conditions qu'il aura acceptées, le procureur du Roi décidera de le poursuivre devant le tribunal pénal.

La médiation pénale sera possible pour toute infraction, quelle qu'en soit la qualification abstraite, pour autant qu'il apparaisse du dossier que dans la réalité concrète les faits ne sont pas de nature à rendre les poursuites pénales indispensables.

Il est notoire que le procureur du Roi est compétent pour juger s'il est opportun d'entamer des poursuites dans le cas concret. Quelle que soit la qualification abstraite de l'infraction, cette compétence reste applicable.

Il s'agit de la même règle devant permettre en matière de médiation pénale de distinguer à l'aide des éléments du dossier les causes susceptibles d'entrer en ligne de compte pour la médiation et celles trop importantes dans ce contexte.

On a donc délibérément choisi de ne pas limiter la compétence pour recourir à la médiation.

Comme exposé ci-dessus, l'objet est d'offrir aux parquets la possibilité de montrer à l'égard du délinquant une réaction de désapprobation sociale visible pour lui et pour sa victime, tout en respectant l'exigence de la proportionnalité.

Il ressort de la pratique quotidienne que beaucoup de délits fréquents sont importants lorsqu'on en indique la qualification légale abstraite, tandis qu'ils ne sont que très minimes dans la réalité des données de fait et que seule leur apparence fréquente entraîne la nécessité d'une réaction sociale qu'il est impossible de donner à l'heure actuelle vu la disproportion entre les possibilités existantes, ainsi que la lourde procédure pour arriver à une sanction et le cas individuel à apprécier. Il ne reste alors rien d'autre que de classer sans suite. Ainsi, le sentiment d'impunité et le mécontentement des victimes de ces formes de délinquance petites mais souvent agaçantes, ne cessent de croître.

Cette option est tellement essentielle dans la philosophie du projet que le Gouvernement n'a pas suivi l'avis du Conseil d'Etat préconisant une limitation de la compétence sur la base de la qualification abstraite.

En ce qui concerne la nécessité d'un dédommagement préalable de la victime que préconise le Conseil

de Raad van State voorstaat naar analogie van artikel 216*bis* van het Wetboek van Strafvordering (de zogenaamde minnelijke schikking) moet erop worden gewezen dat het precies is om tot de schadeloosstelling te komen dat de nieuwe procedure wordt ingevoerd. Meer zelfs: het is het eerste doel van de nieuwe procedure.

Het zou dus onlogisch zijn de voorafgaande realisering te eisen van het doel dat men door de nieuwe procedure wil bereiken.

De opmerking van de Raad van State als zou het slachtoffer de mogelijkheid verliezen om zich burgerlijke partij te stellen is ongegrond, vermits de bemiddeling tot doel heeft tot een akkoord te komen over de schadeloosstelling. Indien zulks mislukt, zal aan de bemiddelingsprocedure een einde worden gemaakt en herneemt het slachtoffer zijn recht om zich burgerlijke partij te stellen.

Tenslotte moet het duidelijk zijn dat desgewenst zowel de verdachte als het slachtoffer zich bij hun oproeping voor de procureur des Konings mogen laten vergezellen door hun advocaat. Maar het moet even duidelijk zijn dat dit ontwerp geen alternatieve vorm van gerechtelijk debat wenst in te voeren. Indien dit zich zou voordoen, dan zal de procureur des Konings zijn bemiddeling stopzetten om het debat voor de rechtbank te laten plaatsvinden.

In een tijd waarin sommigen oordelen dat «on finirait par trouver qu'il est plus répréhensible de punir certaines fautes que de les commettre» (Jean Rostand) en anderen menen dat men nooit streng genoeg kan zijn en de bekommernis om de slachtoffers op een wraakneming uitdraait, heeft dit ontwerp tot doel voorrang te geven aan de slachtoffers die nog te veel op zichzelf zijn aangewezen. Wat de delinquenten betreft, gaat het ontwerp uit van de gedachtengang van Montesquieu die opmerkte dat het intimiderende karakter van de bestraffing minder voortkomt uit de strafmaat dan uit haar onontkoombaarheid.

III. ALGEMENE BESPREKING

a) Voorafgaande opmerking

Zoals hiervoor reeds is uiteengezet, had het wetsontwerp aanvankelijk alleen tot doel een nieuw artikel 216*ter* in het Wetboek van Strafvordering in te voegen. Het ingediende wetsontwerp bevatte slechts twee artikelen, hetgeen ertoe geleid heeft dat bij de algemene bespreking niet alleen kritische beschouwingen en vragen over de draagwijdte en de filosofie van de nieuwe procedure aan bod zijn gekomen, maar tevens punten werden aangeroerd waarover de discussie soms pas definitief haar beslag heeft gekregen bij de artikelsgewijze bespreking.

Er is daarom in de mate van het mogelijke geopteerd voor een thematische weergave van de discussie.

d'Etat à l'exemple de l'article 216*bis* du Code d'instruction criminelle, ladite «transaction», il faut signaler que la nouvelle procédure a précisément été instaurée pour arriver au dédommagement. Plus encore: c'est le premier objectif de la nouvelle procédure.

Il serait donc illogique d'exiger la réalisation préalable de l'objectif visé par la nouvelle procédure.

L'observation du Conseil d'Etat prévoyant l'impossibilité pour la victime de se constituer partie civile est dénuée de toute pertinence, étant donné que la médiation tend à arriver à un accord sur le dédommagement. En cas d'échec, la procédure de médiation prendra fin et la victime reprend le droit de se constituer partie civile.

Enfin, il doit être clair que, lors de leur convocation devant le procureur du Roi, tant le prévenu que la victime peuvent, le cas échéant, se faire assister par leur avocat. Mais il doit également être clair que ce projet ne tend pas à instaurer une forme alternative de débat judiciaire. Le cas échéant, le procureur du Roi arrêtera sa médiation afin de faire introduire le débat devant le tribunal.

A une époque où, à lire certaines opinions, «on finirait par trouver qu'il est plus répréhensible de punir certaines fautes que de les commettre» (Jean Rostand) et où, pour d'autres, on ne pourra jamais être assez sévère et où le souci pour les victimes se traduit en un discours de vengeance, ce projet a voulu privilégier les victimes, trop souvent encore laissées à elles-mêmes et, en ce qui concerne les délinquants, s'inscrire dans la ligne de la pensée de Montesquieu qui faisait remarquer que le caractère intimidant de la sanction résulte moins de sa sévérité que de son inévitabilité.

III. DISCUSSION GENERALE

a) Remarque préalable

Comme indiqué déjà ci-avant, le projet de loi n'avait initialement d'autre but que d'insérer un nouvel article 216*ter* dans le Code d'instruction criminelle. Etant donné que le projet de loi déposé ne comportait que deux articles, la discussion générale ne s'est pas limitée à des considérations critiques et à des questions sur la portée et la philosophie de la nouvelle procédure. L'on y a également évoqué des points dont la discussion n'a parfois pris sa tournure définitive qu'au cours de l'examen des articles.

C'est la raison pour laquelle nous avons opté, dans la mesure du possible, pour un compte rendu thématique.

sie. De antwoorden van de Minister en zijn vertegenwoordiger op vragen die door meer dan één lid zijn gesteld, zijn dan ook samengebracht onder een aantal trefwoorden.

b) Bespreking ten gronde

Een lid betoont zich voorstander van dit ontwerp omdat het de efficiëntie van de strafrechtspleging aanzienlijk kan verbeteren. Er moet evenwel worden stilgestaan bij de nieuwe rol die aan de procureur des Konings wordt toebedeeld. Er worden hem immers bevoegdheden verleend die normalerwijze aan de rechter toekomen. Verschillende groeperingen van juristen hebben ter zake hun ongerustheid geuit.

Er zou dan ook in de mogelijkheid moeten worden voorzien om de beslissingen van de procureur des Konings te controleren. Een middel daartoe zou het aanleggen van statistieken zijn waarin alle gegevens betreffende de toepassing van de strafbemiddeling zouden worden opgenomen.

Voorts moeten er procedurele waarborgen worden ingebouwd om de belangen van het slachtoffer en de burgerlijke partij te beschermen. Het toekennen van een recht van hoger beroep aan het slachtoffer zou in dat verband een belangrijke stap zijn.

De Minister wijst erop dat het ontwerp gebaseerd is op een experiment inzake strafbemiddeling dat sinds oktober 1991 in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent loopt en waarvan de resultaten algemeen als positief worden ervaren.

Het welslagen van de bemiddeling vereist natuurlijk dat binnen het openbaar ministerie een taakverdeling plaatsvindt, zodat per gerechtelijk arrondissement ten minste één substituut met de afwikkeling van de procedure kan worden belast.

Met betrekking tot de opmerking als zouden de bevoegdheden van de procureur des Konings aanzienlijk worden uitgebreid, verklaart de Minister dat het openbaar ministerie inzake strafvervolgning over twee mogelijkheden beschikt: ofwel oefent het de strafvordering uit, hetgeen een dure en tijdrovende operatie is, ofwel beslist het de zaak zonder gevolg te rangschikken (het sepot), met het risico dat de publieke opinie in haar rechtsgevoel wordt geschokt. Dit ontwerp biedt het openbaar ministerie een alternatief om delinkwent gedrag snel en efficiënt te bestrijden, zonder dat de zaak naar de rechter moet worden verwezen of moet worden geseponeerd.

Hetzelfde lid merkt in dit verband op dat er toch een wezenlijk juridisch verschil bestaat tussen het sepot en de bemiddeling in strafzaken. Het nieuwe artikel 216ter, § 4, van het Wetboek van Strafvordering bepaalt immers dat de strafvordering vervalt wanneer de dader van een misdrijf bij een bemiddeling in strafzaken aan alle door hem aanvaarde

que de la discussion. Les réponses du ministre et de son représentant aux questions posées par plus d'un membre ont, dès lors, été regroupées sous une série de mots clés.

b) Discussion quant au fond

Un membre se dit partisan de ce projet, qu'il estime susceptible d'améliorer considérablement l'efficacité de la procédure pénale. Il convient, toutefois, de s'arrêter au rôle nouveau confié au procureur du Roi. En effet, l'on attribue à celui-ci des compétences qui reviennent normalement au juge. Plusieurs groupements de juristes ont fait part de leur inquiétude à cet égard.

Il faudrait, dès lors, prévoir la possibilité de contrôler les décisions du procureur du Roi. Un moyen pour ce faire consisterait à dresser des statistiques où figurent toutes les données relatives à l'application de la médiation pénale.

Il convient en outre de prévoir des garanties de procédure, afin de protéger les intérêts de la victime et de la partie civile. L'octroi à la victime d'un droit de recours constituerait un pas important dans ce sens.

Le ministre rappelle que le projet est basé sur une expérience de médiation pénale qui se déroule depuis octobre 1991 dans le ressort de la Cour d'appel de Gand et dont les résultats ont été qualifiés globalement de positifs.

La réussite de la médiation suppose naturellement une répartition des tâches au sein du ministère public, de telle sorte qu'au moins un substitut par arrondissement judiciaire soit chargé du déroulement de la procédure.

En ce qui concerne la remarque selon laquelle les compétences du procureur du Roi seraient considérablement étendues, le ministre déclare qu'en matière de poursuites pénales, le ministère public dispose de deux possibilités: ou bien il exerce l'action publique, ce qui est coûteux et prend beaucoup de temps, ou bien il décide de classer l'affaire sans suite, avec le risque de heurter l'opinion publique dans son sens de la justice. Le projet offre au ministère public une alternative qui permet de combattre rapidement et efficacement les comportements délinquants sans devoir saisir le juge ou être contraint de classer sans suite.

Le préopinant fait remarquer à cet égard qu'il y a quand même une différence juridique essentielle entre le classement sans suite et la médiation pénale. Le nouvel article 216ter, § 4, du Code d'instruction criminelle dispose, en effet, que l'action publique est éteinte lorsque l'auteur d'une infraction a satisfait à toutes les conditions acceptées par lui dans le cadre

voorwaarden heeft voldaan. Na het sepot daarentegen kan nog altijd tot vervolging worden overgegaan (cf. het probleem van de draagwijdte van de strafbemiddeling wanneer een voortgezet misdrijf is gepleegd; zie de « Antwoorden van de Minister en discussiepunten » nr. 10).

Een ander lid verklaart dat het wetsontwerp alle lof verdient, omdat het een antwoord poogt te geven op het veelgehoorde verwijt dat delinkwent gedrag ongestraft blijft. De toekomst zal uitwijzen of ter zake moet worden geëligificeerd. Op dit ogenblik loopt er immers te Gent een rechtsgeldig experiment, waar de Raad van State weliswaar kritisch tegenover staat. In ieder geval is dit wetsontwerp een politiek signaal aan de burger dat het de regering menens is in haar strijd tegen de criminaliteit.

Spreker maakt wel enig voorbehoud inzake het probleem van de behandeling van toxicomanie en alcoholisme omdat er in dat verband andere belangrijke wetsvoorstellen zijn ingediend die nog grondig moeten worden besproken. Hij wenst op die discussie niet vooruit te lopen [cf. Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1992, nr. 447-1 (Lallemand c.s.), 1992-1993, nr. 515-1 (Arts en Hermans) en 1992-1993, nr. 703-1 (Foret)].

De Minister verklaart dat aanvankelijk overeengekomen was de bespreking van dit ontwerp, alsook van het ontwerp inzake de dienstverlening (1), parallel te laten verlopen met de behandeling van de voorstellen die specifiek op de toxicomanie betrekking hebben, inzonderheid die welke zijn ingediend door respectievelijk de heer Lallemand c.s. en de heren Arts en Hermans (cf. *supra*). De regering heeft deze twee voorstellen evenwel tot zich getrokken om een algemene beleidsnota over deze aangelegenheid op te stellen. Het is dan ook niet meer mogelijk de gelijktijdigheid van de behandeling te handhaven.

Een volgend lid verklaart dat hij dit ontwerp niet kan steunen. Hij onderschrijft volledig de kritiek die de Raad van State en een groepering van magistraten hebben geuit. Hun bezwaren raken immers de grondslag zelf van de procedure. Hij verwijst onder andere naar de nota van de vereniging Magistratuur en Maatschappij.

Spreker acht het betekenisvol dat de Minister niet is ingegaan op de opmerking van de Raad van State om bijvoorbeeld in het opschrift van het wetsontwerp de uitdrukking « bemiddeling van strafzaken » te schrappen (cf. Gedr. St., Senaat, 1992-1993, nr. 652-1, blz. 15 en 17).

(1) Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie (Gedr. St., Senaat, 1992-1993, nr. 653-1).

d'une médiation pénale. Or, après un classement sans suite, des poursuites peuvent toujours être intentées (cf. le problème de la portée de la médiation pénale en cas de délit continu; voir les « Réponses du ministre et points de discussion » n° 10).

Un autre membre déclare que le projet de loi mérite toutes les louanges, parce qu'il tente de donner une réponse aux reproches souvent entendus selon lesquels le comportement délinquant reste impuni. L'avenir montrera s'il convient de légiférer en la matière. En effet, à Gand se déroule une expérience valable, à l'égard de laquelle — il est vrai — le Conseil d'Etat prend une attitude plutôt critique. En tout cas, le projet de loi à l'examen constitue un signal politique que le Gouvernement adresse aux citoyens pour leur montrer qu'il est déterminé à lutter contre la criminalité.

L'intervenant formule néanmoins quelques réserves en ce qui concerne le problème du traitement de la toxicomanie et de l'alcoolisme, d'autres propositions de loi importantes ayant été déposées à cet égard, qui devront encore faire l'objet d'un examen approfondi. Il ne souhaite pas anticiper sur cette discussion [cf. Doc. Sénat, n° 447-1, S.E. 1991-1992 (M. Lallemand et consorts), n° 515-1, 1992-1993 (MM. Arts et Hermans) et n° 703-1, 1992-1993 (M. Foret)].

Le ministre déclare que l'on avait initialement convenu que la discussion du projet de loi à l'examen et celle du projet portant sur le travail d'intérêt général (1) se dérouleraient parallèlement à l'examen des propositions portant spécifiquement sur la toxicomanie, en particulier celles déposées par M. Lallemand et consorts et MM. Arts et Hermans (cf. *supra*). Toutefois, comme le Gouvernement a décidé de faire suivre ces deux propositions pour rédiger une note de politique générale en la matière, il n'est plus possible de respecter ce parallélisme.

L'intervenant suivant déclare qu'il ne peut pas soutenir le projet de loi. Il souscrit entièrement aux critiques formulées par le Conseil d'Etat et par un groupement de magistrats. En effet, leurs objections touchent au fondement même de la procédure. Il renvoie notamment à la note de la *Vereniging Magistratuur en Maatschappij*.

L'intervenant trouve significatif que le ministre n'a pas tenu compte de l'avis du Conseil d'Etat selon lequel il convenait de supprimer l'expression « médiation pénale » dans l'intitulé du projet de loi (cf. Doc. Sénat n° 652-1, 1992-1993, pp. 15 et 17).

(1) Projet de loi modifiant la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation (Doc. Sénat n° 653-1, 1992-1993).

Ten gronde verzet hij zich tegen het ontwerp omdat de problematiek van de strafbemiddeling te belangrijk is om over te laten aan een van de gedingpartijen, namelijk het openbaar ministerie. De bevoegdheden welke aan de procureur des Konings worden verleend, bijvoorbeeld inzake dienstverlening, zouden zijns inziens aan de rechter moeten toekomen.

Een tweede bezwaar geldt de positie van de benadeelden (het slachtoffer, de burgerlijke partij, de gesubrogeerde).

Inzonderheid wat de gesubrogeerden betreft, zoals mutualiteiten en verzekeraars, is hij van oordeel dat aan hun belangen wordt voorbijgegaan.

In een strafproces kunnen deze laatsten namelijk nog met een burgerlijke vordering tussenkomen. Opteert de procureur des Konings daarentegen voor een strafbemiddeling, dan dreigen hun belangen over het hoofd te worden gezien omdat het nieuwe artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering (Sv.) niets omtrent hun oproeping bepaalt.

Spreker herinnert eraan dat dit probleem nu reeds bij de minnelijke schikking bestaat (art. 216bis Sv.) en bij de goedkeuring van dit ontwerp nog acuter dreigt te worden, omdat de bemiddeling in strafzaken, in tegenstelling tot de minnelijke schikking, voor alle misdrijven geldt.

Dat laatste zet de deur trouwens wagenwijd open voor een totaal nieuwe aanpak van de criminaliteit.

Ten slotte vraagt hij zich af waarom er gelegificeerd moet worden. Het experiment dat te Gent loopt, toont aan dat alternatieve vormen van bemiddeling en bestraffing in de huidige stand van het strafrecht mogelijk zijn. Spreker beschouwt dit ontwerp dan ook als duidelijk politiek geïnspireerd.

Een lid verzoekt de Minister om nadere uitleg over de procedure die voor de oproeping van de dader van een misdrijf zal worden gevolgd.

Gebeurt dit per aangetekend schrijven of via de politie? Wordt er een speciaal formulier gebruikt waarop het doel en het voorwerp van het onderhoud worden vermeld? Wordt aan de dader meegedeeld dat hij zich door een advocaat kan laten bijstaan?

Wat het slachtoffer betreft, vreest spreker dat die het gevaar loopt geen volledige genoegdoening te krijgen. Quid wanneer het slachtoffer instemt met een voorstel tot schaderegeling en na afhandeling van de procedure te kampen krijgt met letsels die zich tot dan toe niet gemanifesteerd hadden, maar wel aan het misdrijf te wijten zijn? Kan de schaderegeling worden herzien? Een burgerlijke partijstelling is alleszins niet meer mogelijk omdat de strafvordering inmiddels vervallen is.

Quant au fond, il est hostile au projet parce que le problème de la médiation pénale et celui du travail d'intérêt général sont trop importants pour que l'on puisse charger l'une des parties en cause, à savoir le ministère public, de s'en occuper. Selon lui, c'est le juge qui devrait s'occuper des compétences accordées au procureur du Roi, par exemple en matière de travaux d'intérêt général.

Une deuxième objection concerne la situation des personnes lésées (la victime civile, le subrogé).

Il estime que le projet ne tient pas compte, notamment, des intérêts des subrogés comme les mutualités et les organismes assureurs.

En effet, dans une procédure pénale, ces derniers peuvent encore intervenir par le biais d'une action civile. Par contre, si le procureur du Roi opte pour une médiation pénale, leurs intérêts risquent d'être négligés, le nouvel article 216ter du Code d'instruction criminelle ne précisant rien à propos de leur convocation.

L'intervenant rappelle que le problème se pose déjà en cas de transaction (art. 216bis du Code d'instruction criminelle) et qu'il risque de s'aggraver si le projet de loi à l'examen était adopté, la médiation pénale étant possible pour toutes les infractions, contrairement à la transaction.

Ce dernier élément ouvre d'ailleurs la porte à une toute nouvelle manière d'envisager la lutte contre la criminalité.

Il se demande, enfin, pourquoi il faudrait légiférer. L'expérience qui se déroule à Gand montre qu'en l'état actuel du droit pénal, il est possible de trouver d'autres formules de médiation et de répression. L'intervenant considère, dès lors, que l'inspiration du projet de loi est manifestement d'ordre politique.

Un membre aimerait que le ministre fournisse des précisions au sujet de la procédure qui sera suivie pour la convocation de l'auteur d'une infraction.

La convocation se fera-t-elle par envoi recommandé ou par la police? Utilisera-t-on un formulaire spécial mentionnant l'objet de l'entretien? Signifiera-t-on à l'auteur qu'il peut se faire assister par un avocat?

L'intervenant craint que la victime risque de ne pas obtenir entière satisfaction. Qu'arrivera-t-il si elle marque son accord sur une proposition d'indemnisation et si elle se rend compte, à l'issue de la procédure, qu'elle souffre de lésions qui ne s'étaient pas manifestées jusqu'alors, mais bel et bien dues à l'infraction? L'indemnisation peut-elle être revue? En tout cas, il n'est plus possible de se constituer partie civile, l'action publique étant éteinte.

Een lid beschouwt het wetsontwerp als een middel om de gehele minnelijke-schikkingregeling operationeler te maken. De huidige regeling, vervat in artikel 216*bis* Sv., schenkt in de praktijk weinig voldoening. De nieuwe procedure poogt dit gebrek aan slagkracht weg te werken en moet derhalve als een complement van de minnelijke schikking worden opgevat.

Spreker onderkent in de strafbemiddeling drie aspecten: de bemiddeling zelf, de schaderegeling en de alternatieve straf.

De rol van het openbaar ministerie in deze nieuwe procedure is primordiaal. De procureur des Konings zal immers over vier keuzemogelijkheden beschikken: het sepot, de vervolging, de minnelijke schikking (art. 216*bis* Sv.) en de bemiddeling in strafzaken (art. 216*ter* Sv.). Het slachtoffer en de burgerlijke partij beschikken daarentegen over geen enkel alternatief.

Een eerste vraag betreft dan ook de keuzemogelijkheid voor het slachtoffer en de burgerlijke partij. De strafbemiddeling is immers ook slachtofferhulp. Quid wanneer het slachtoffer de bemiddeling van de procureur des Konings afwijst en zich burgerlijke partij stelt? Spreker herinnert eraan dat de bemiddeling ook kan mislukken wanneer het slachtoffer zich bij de begroting van de geleden schade onverzoenlijk opstelt en eerder op wraak belust is. Het probleem van de rechten van de gesubrogeerden is, zoals hierboven reeds is aangehaald, evenmin geregeld.

Spreker vestigt er de aandacht op dat in de tekst te weinig het onderscheid tot uiting komt tussen de rol van de procureur des Konings bij de schadebemiddeling enerzijds en zijn optreden bij het opleggen van een dienstverlening of vorming anderzijds. De procureur des Konings moet immers eerst de bemiddeling over de schaderegeling tot een goed einde brengen vooraleer hij een dienstverlening kan opleggen.

Dit onderscheid zou uit de tekst moeten blijken.

Een volgende interveniënt heeft drie vragen.

In de eerste plaats wenst hij meer informatie over het experiment dat in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent loopt. De statistieken die bij het wetsontwerp zijn gevoegd, bevatten te weinig elementen om tot evaluatie over te gaan. De volgende gegevens zouden moeten worden megedeeld: aantal en omschrijving van de misdrijven waarvoor de strafbemiddeling al dan niet werd toegepast, omschrijving van de voorstellen die de procureur des Konings heeft gedaan inzake dienstverlening en vorming, met vermelding van sekse, leeftijd, opleiding, beroep, milieu en strafrechtelijk verleden van de dader.

Ten tweede acht hij het wenselijk dat de ganse procedure van de strafbemiddeling een formalistisch

Un membre considère le projet de loi comme un moyen de rendre plus opérationnel l'ensemble du système des transactions. Le système actuel visé à l'article 216*bis*, du Code d'instruction criminelle n'est guère satisfaisant dans la pratique. La nouvelle procédure vise à mettre fin à ce manque de capacité opérationnelle et doit dès lors être considérée comme un complément à la transaction.

L'intervenant distingue trois aspects dans la médiation pénale: la médiation elle-même, l'indemnisation et la sanction de remplacement.

Le rôle du ministère public dans cette nouvelle procédure est primordial. En effet, le procureur du Roi disposera de quatre possibilités: le classement sans suite, la poursuite, la transaction (art. 216*bis* Cic.) et la médiation pénale (art. 216*ter* Cic.). La victime et la partie civile n'auront, quant à elles, aucun choix.

Dès lors, une première question concerne la possibilité de choix de la victime et de la partie civile. En effet, la médiation pénale constitue également une aide aux victimes. Qu'arrivera-t-il si la victime refuse la médiation du procureur du Roi et se constitue partie civile? L'intervenant rappelle que la médiation peut également échouer si la victime se montre implacable pour ce qui est de l'évaluation du dommage subi et cherche plutôt à se venger. Comme on l'a déjà noté, le problème des droits du subrogé n'est pas réglé non plus.

L'intervenant souligne que le texte met insuffisamment en évidence la distinction entre le rôle que le procureur du Roi joue dans la médiation relative au dommage subi et celui qu'il joue en invitant l'auteur de l'infraction à exécuter un travail d'intérêt général ou à suivre une formation. En effet, le procureur du Roi doit mener à bonne fin la médiation relative à l'indemnisation du dommage avant de pouvoir imposer l'exécution d'un travail d'intérêt général.

Cette distinction devrait ressortir du texte.

L'intervenant suivant soulève trois questions.

Premièrement, il aimerait obtenir plus d'informations au sujet de l'expérience qui se déroule dans le ressort de la Cour d'appel de Gand. Les statistiques jointes au projet de loi ne comportent que peu d'éléments permettant une évaluation. Les données suivantes devraient être communiquées: nombre et description des infractions pour lesquelles une médiation a ou non été appliquée, description des propositions faites par le procureur du Roi concernant le travail d'intérêt général et la formation, avec mention du sexe, de l'âge, de la formation, de la profession, du milieu et des antécédents pénaux de l'auteur.

Deuxièmement, il estime préférable de donner un caractère formaliste à toute la procédure de média-

karakter krijgt. Zo zou er met de dader van een misdrijf een overeenkomst kunnen worden gesloten waarin alle wezenlijke elementen van de bemiddeling worden vermeld.

Ten derde sluit hij zich aan bij de eerder geformuleerde opmerking of het wel nodig is om in dit verband wetgevend op te treden, wanneer er met goed gevolg een lokaal experiment loopt dat tot het ganse land kan worden uitgebreid.

Een lid deelt de bekommernis van sommige sprekers die van oordeel zijn dat de belangen van de gesubrogeerden door dit ontwerp in het gedrang worden gebracht. In de ziekteverzekering bijvoorbeeld is de subrogatie wel tegenstelbaar aan de verzekeraar maar niet altijd gekend. Dit brengt mee dat wanneer het slachtoffer van een misdrijf een bemiddeling aanvaardt en de strafvordering vervalt, de mutualiteit achteraf zelf een burgerlijk proces moet aanspannen om haar kosten op de dader van het misdrijf te verhalen. Aangezien deze handelwijze niet alleen tijdrovend is, maar ook duur uitvalt, stelt het commissielid voor in het ontwerp een bepaling in te voegen om de belangen van de gesubrogeerden te vrijwaren.

Een volgende spreker verklaart te kunnen instemmen met de doelstellingen die aan het ontwerp ten grondslag liggen. De toekomst zal moeten uitwijzen of de nieuwe procedure de positieve verwachtingen kan inlossen die in haar worden gesteld. Zijns inziens blijft het een gok. Het experiment in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent is trouwens van te korte duur om tot een grondige alomvattende evaluatie te komen.

Het is zijn overtuiging dat het wetsontwerp eerder een *kurieren am Symptom* is dan dat het het kwaad zelf aanpakt. Hij kan zich dan ook niet van de indruk ontdoen dat het ontwerp er in de eerste plaats op gericht is het imago van het justitieel apparaat te verbeteren.

Spreker betuigt weliswaar zijn steun aan het ontwerp, maar dan wel op voorwaarde dat er omtrent een aantal knelpunten duidelijkheid wordt geschapen.

Met betrekking tot het openbaar ministerie, stelt hij vast dat het ontwerp eigenlijk een praktijk bekrachtigt die alomtrent verspreid is, te weten de rangschikking zonder gevolg in het raam van de pretooriaanse probatie. De parketten beschikken derhalve op dit ogenblik reeds over de nodige middelen om hetzelfde resultaat te boeken als met de strafbemiddeling. Het voordeel van een wettelijke regeling is natuurlijk dat de rechten van de verdediging worden gewaarborgd. Daarenboven biedt zij de mogelijkheid middelen uit te trekken, bijvoorbeeld voor de aanwerving van sociaal assistenten. Deze laatste zouden de politie en de Rijkswacht een aantal taken uit handen kunnen nemen.

tion pénale. On pourrait conclure ainsi, avec l'auteur d'une infraction, un accord mentionnant tous les éléments essentiels de la médiation.

En troisième lieu, il fait sienne la remarque formulée précédemment sur la question de savoir s'il est nécessaire de légiférer en la matière, alors que se déroule avec succès une expérience locale que l'on peut étendre à l'ensemble du pays.

Un membre partage la préoccupation de certains intervenants qui considèrent que le projet compromet les intérêts des tiers subrogés. En assurance maladie, par exemple, la subrogation est bel et bien opposable à l'assureur, mais elle n'est pas toujours connue. Par conséquent, si la victime d'une infraction accepte une médiation et que l'action publique est éteinte, la mutualité devra intenter ultérieurement elle-même un procès civil pour récupérer, à charge de l'auteur de l'infraction, les dépenses qu'elle a consenties. Comme cette méthode prend beaucoup de temps et qu'elle est coûteuse, le commissaire propose d'insérer dans le projet une disposition préservant les droits des tiers subrogés.

Un autre intervenant déclare pouvoir appuyer les objectifs qui sous-tendent le projet. L'avenir montrera si la nouvelle procédure sera à la hauteur des espoirs mis en elle. A son avis, elle demeure un pari. L'expérience qui est réalisée dans le ressort de la Cour d'appel de Gand aura du reste été trop brève pour que l'on puisse en tirer des conclusions globales approfondies.

Il est convaincu que le projet ne s'attaque pas au mal lui-même, mais simplement à des symptômes. Il ne peut, dès lors, s'empêcher de penser que le projet sert peut-être avant tout à améliorer l'image de marque de l'appareil judiciaire.

L'intervenant déclare qu'il est prêt à soutenir le projet, à la condition que l'on clarifie un certain nombre de points délicats.

En ce qui concerne le ministère public, il constate que le projet consacre en réalité la pratique très répandue du classement sans suite dans le cadre de la probation prétoriale. Par conséquent, les parquets disposent déjà des moyens nécessaires pour obtenir le même résultat que celui que l'on pourrait obtenir par la médiation pénale. Une réglementation légale présente évidemment l'avantage de garantir les droits de la défense. En outre, elle permet de dégager des moyens, par exemple, pour recruter des assistants sociaux. Ceux-ci pourraient libérer la police et la gendarmerie de toute une série de tâches.

Spreker wenst te weten hoe de strafbemiddeling in voornamelijk grote parketten zal worden georganiseerd. In welke mate zullen de parketmagistraten de strafbemiddeling kunnen organiseren? Welke magistraat zal specifiek met de strafbemiddeling worden belast? Is het mogelijk een secretariaat of een speciale afdeling op te richten die de dossiers zal beheren?

Wat het slachtoffer betreft, verwijst spreker naar de eerder geformuleerde opmerkingen aangaande de gesubrogeerden en de onbekende slachtoffers.

Ten slotte wenst hij te weten voor welke misdrijven de strafbemiddeling al dan niet kan worden toegepast.

De vertegenwoordiger van de Minister geeft toe dat bij elke nieuwe wet vraagtekens kunnen worden geplaatst. Het sinds oktober 1991 lopende experiment in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent, dat zeven gerechtelijke arrondissementen in de provincies Oost- en West-Vlaanderen omvat, biedt echter voldoende waarborgen voor succes. Daarenboven zal er nog een koninklijk besluit houdende uitvoering van de wet worden uitgevaardigd en zullen de procureurs-generaal onder meer op grond van de voorbereidende werken aangeven hoe de wet moet worden geïnterpreteerd en toegepast. Men doet het ontwerp dan ook onrecht aan door het als een gok te bestempelen waarmee men eerder het blazoen van het gerecht wil oppoetsen.

Wat de aanmerking betreft als zou het ontwerp eerder de symptomen bestrijden dan het kwaad zelf, wijst spreker erop dat de strafbemiddeling een rechtspleging is die zich in de repressieve sfeer bevindt en dus zal worden toegepast wanneer preventie gefaald heeft. Het gerecht treedt als laatste instantie op en vormt derhalve de laatste barrière tegen een wereld van rechteloosheid.

Er werd geopperd dat dit wetsontwerp eigenlijk overbodig is omdat het openbaar ministerie over voldoende juridische technieken beschikt om tot een gelijkaardig resultaat te komen.

Deze opmerking betreft de vraag of er ter zake moet worden gelegifereerd. Hiervoor kan worden verwezen naar de « Antwoorden van de Minister en discussiepunten » : nr. 2 (*cf. infra*).

Met betrekking tot de toepassing van de strafbemiddeling in grote parketten, verstrekt spreker uitleg over de wijze waarop de parketten van Gent, Brugge en Dendermonde hun werkzaamheden tijdens het experiment hebben geregeld.

In elk parket werd een eerste substituut aangewezen voor de bemiddeling in strafzaken. De overige substituten die belast zijn met het onderzoek van de strafdossiers, leggen hem de gevallen voor waarin ze een strafbemiddeling raadzaam achten. Spreker voegt hieraan toe dat de concrete uitwerking van

L'intervenant aimerait savoir comment la médiation pénale sera organisée, principalement dans les grands parquets. Dans quelle mesure les magistrats du parquet pourront-ils l'organiser? Quel est le magistrat qui sera chargé spécifiquement de cette mission? Est-il possible de créer un secrétariat ou une section spéciale qui serait chargé de gérer les dossiers?

S'agissant de la victime, l'intervenant renvoie aux remarques déjà formulées au sujet des tiers subrogés et des victimes inconnues.

Enfin, il aimerait savoir à quelles infractions la médiation pénale peut et ne peut pas être appliquée.

Le représentant du ministre reconnaît que toute nouvelle loi peut susciter des points d'interrogation. Or, l'expérience en cours depuis octobre 1991 dans le ressort de la Cour d'appel de Gand, qui regroupe sept arrondissements judiciaires dans les provinces de Flandre orientale et de Flandre occidentale, offre des garanties suffisantes de succès. En outre, un arrêté royal d'exécution de la loi sera publié et les procureurs généraux indiqueront, en se basant, notamment, sur les travaux préparatoires, de quelle manière la loi devra être interprétée et appliquée. Il est donc injuste de considérer que le projet repose sur un pari que l'on fait dans l'espoir d'arriver à redorer le blason de la justice.

Au sujet de la remarque selon laquelle le projet s'attaquerait plutôt à des symptômes qu'au mal lui-même, l'intervenant rappelle que la médiation pénale est une procédure qui se situera dans la sphère répressive et qu'elle s'appliquera donc en cas d'échec de la prévention. La Justice intervient en dernière instance et constitue, dès lors, l'ultime barrière contre un monde sans lois.

Selon certains, le projet de loi est, en fait, superflu, dans la mesure où le ministère public dispose de suffisamment de techniques juridiques pour parvenir à un résultat comparable.

Cette affirmation constitue une réponse à la question de savoir s'il y a lieu de légiférer en la matière. L'on peut renvoyer à ce propos aux « Réponses du ministre et points de discussion », point 2 (*cf. infra*).

En ce qui concerne l'application du système de la médiation pénale dans les grands parquets, l'auteur explique la manière dont les parquets de Gand, de Bruges et de Termonde ont organisé leurs travaux pendant la durée de l'expérience.

Dans chaque parquet, l'on a désigné un premier substitut pour la médiation pénale. Les autres substituts, qui sont chargés de l'instruction des dossiers répressifs, lui soumettent les cas dans lesquels ils estiment qu'une médiation pénale est opportune. L'intervenant ajoute qu'il n'est pas nécessaire de

interne procedures binnen het parket echter niet bij wet hoeft te worden geregeld en aan het openbaar ministerie kan worden overgelaten.

De vraag voor welke misdrijven de strafbemiddeling al dan niet geldt, komt hierna nog aan bod (cf. « Antwoorden van de Minister en discussiepunten » : nr. 3).

Een lid komt terug op de opmerking van de vertegenwoordiger van de Minister dat er nog een koninklijk besluit moet worden uitgevaardigd tot uitvoering van deze wet. Hij vindt in het wetsontwerp geen bepaling die de Koning daartoe machtigt.

De vertegenwoordiger van de Minister verwijst naar artikel 2 van het wetsontwerp luidens hetwelk de Koning de datum van inwerkingtreding van deze wet bepaalt en naar artikel 67 van de Grondwet.

Een volgend commissielid toont zich niet erg enthousiast over dit ontwerp. Hij erkent dat het één van de wegen is die men kan-bewandelen om de gerechtelijke achterstand weg te werken. In dat verband citeert hij La Bruyère: « Une circonstance essentielle à la justice que l'on doit aux autres, c'est de la faire promptement et sans différer, la faire attendre, c'est l'injustice. » Aan de vereiste van een snelle rechtsbepaling wordt op dit ogenblik niet langer voldaan. Het aantal sepots neemt hand over hand toe, in die mate zelfs dat men zich kan afvragen of deze handelwijze geen aansporing vormt tot delinkwent gedrag.

Spreker heeft voorts een aantal concrete vragen.

In de eerste plaats wenst hij de rechtsgrond te kennen op grond waarvan het experiment in het ressort van het Hof van Beroep te Gent wordt toegepast.

Ten tweede verzoekt hij de circulaire van de procureur-generaal over de strafbemiddeling aan de commissieleden ter beschikking te stellen. Uit de bij het wetsontwerp gevoegde statistieken blijken er immers nogal wat verschilpunten te bestaan tussen de onderscheiden arrondissementen.

Ten derde herhaalt hij de reeds eerder geformuleerde opmerking waarom de overige hoven van beroep de procedure niet onmiddellijk toepassen.

De vertegenwoordiger van de Minister verklaart dat de juridische grondslag voor het Gentse experiment de bevoegdheid van het openbaar ministerie is om een zaak te seponeren (cf. het opportuniteitsbeginsel).

Wat de circulaire betreft, deelt hij mee dat deze niet voorhanden is. Er zijn wel twee processen-verbaal opgesteld waarin de procureurs des Konings richtlijnen hebben afgesproken met het oog op de toepassing van het experiment. Zij zijn als bijlage in dit verslag opgenomen.

Met betrekking tot de opmerking als zouden er bij het Gentse experiment duidelijke verschillen bestaan

régler dans la loi l'application concrète des procédures internes au sein du parquet et que l'on peut confier cette tâche au ministère public.

La question de savoir à l'égard de quelles infractions la médiation pénale sera applicable ou non sera abordée ci-après (cf. « Réponses du ministre et points de discussion », point 3, *infra*).

Un membre revient sur la remarque du représentant du ministre selon laquelle un arrêté royal d'exécution de la loi doit encore être publié. Il ne trouve dans le projet aucune disposition habilitant le Roi à le faire.

Le représentant du ministre renvoie à l'article 2 du projet de loi, selon lequel il appartient au Roi de fixer la date d'entrée en vigueur de la loi, ainsi qu'à l'article 67 de la Constitution.

Un autre commissaire manifeste peu d'enthousiasme pour le projet. Il reconnaît, néanmoins, qu'il fournit un moyen de résorber l'arriéré judiciaire et, à cet égard, il cite La Bruyère: « Une circonstance essentielle à la justice que l'on doit aux autres, c'est de la faire promptement et sans différer; la faire attendre, c'est l'injustice. » Actuellement, on ne satisfait plus à cette exigence d'une prompt administration de la justice. Les classements sans suite se multiplient à ce point que l'on peut se demander s'ils n'incitent pas à la délinquance.

L'auteur pose ensuite diverses questions concrètes.

Il demande tout d'abord, quel est le fondement juridique sur lequel repose l'expérience réalisée dans le ressort de la Cour d'appel de Gand.

Il demande ensuite que l'on communique aux membres de la commission la circulaire du procureur général relative à la médiation pénale. Les statistiques jointes au projet font, en effet, apparaître pas mal de divergences entre les différents arrondissements.

En troisième lieu, il reprend la question déjà posée de savoir quelle est la raison pour laquelle les autres cours d'appel n'appliquent pas immédiatement la procédure.

Le représentant du ministre déclare que l'expérience gantoise a pour fondement juridique le pouvoir du ministère public de classer une affaire (cf. le principe d'opportunité).

En ce qui concerne la circulaire, il déclare qu'elle est introuvable. En revanche, les procureurs du Roi ont fixé certaines lignes directrices dont ils sont convenus en vue de la réalisation de l'expérience, dans deux procès-verbaux qui sont reproduits en annexe au présent rapport.

En ce qui concerne la remarque selon laquelle il existerait, dans l'expérience de Gand, de nettes diffé-

tussen de onderscheiden arrondissementen, antwoordt spreker dat deze verschillen ook bij de straftoemering bestaan.

Omtrent de noodzaak om al dan niet wetgevend op te treden wordt hierna nog gehandeld.

Een lid heeft drie bijkomende opmerkingen.

In de eerste plaats kondigt hij aan een amendement te zullen indienen luidens hetwelk de procureur des Konings het slachtoffer op de hoogte moet houden van het volledige verloop van de strafbemiddeling. Hij verantwoordt dit amendement door naar de ratio legis van het ontwerp te verwijzen, zijnde het waarborgen van een snel en demonstratief optreden van de gerechtelijke overheden mogelijk maken, waardoor de burger en inzonderheid het slachtoffer terug vertrouwen krijgt in het justitieel apparaat [*cf.* de bespreking van artikel 216ter, § 7 (nieuw)].

Ten tweede stelt hij dat men het wetsontwerp tevens moet beschouwen in het licht van de misdaadcijfers. Van de 800 000 misdrijven die jaarlijks in België worden gepleegd, wordt de helft niet opgelost. Dat heeft tot de ontoelaatbare praktijk geleid dat de politie het slachtoffer zelfs ontmoedigt of op de nuttelosheid ervan wijst om voor kleine misdrijven, zoals een fietsdiefstal, klacht in te dienen. Er dient dan ook dringend te worden onderzocht hoe men het aantal onopgehelderde misdrijven kan doen dalen, bijvoorbeeld door een eenvormige aangifteprocedure.

Ten derde deelt spreker mee dat er in verschillende gemeenten reeds wordt gewerkt met politieagenten die houder zijn van een diploma van sociaal assistent. Zij treden met succes als bemiddelaar op in probleembuurten. Spreker vraagt zich dan ook af waarom deze experimenten niet veralgemeend worden en alle midelen bestemd zijn voor de indienstneming van sociaal assistenten bij de parketten. Hij verdenkt er het ontwerp dan ook van het blazoen van het gerecht te willen oppoetsen.

Op de vraag of het slachtoffer op de hoogte wordt gebracht van het onderhoud tussen de procureur des Konings en de dader, antwoordt de vertegenwoordiger van de Minister negatief. Indien er een slachtoffer is, zal de procureur des Konings deze persoon moeten oproepen. Het slachtoffer ontvangt een kopie van het proces-verbaal dat betrekking heeft op de schaderegeling, maar wordt niet geïnformeerd over andere maatregelen die in het kader van de strafbemiddeling werden afgesproken, zoals het volgen van een medische behandeling, de uitvoering van een dienstverlening of het volgen van een vorming. Dat zou een schending zijn van het recht op privé-leven.

Wat de registratie van klachten door de politie betreft, bevestigt de vertegenwoordiger van de Minister dat er voor het ganse land een eenvormig systeem

rences entre les divers arrondissements, l'intervenant répond que ces différences existent également dans la fixation du quantième de la peine.

Quant à la nécessité d'intervenir ou non sur le plan législatif, elle fera encore l'objet d'une discussion ultérieure.

Un commissaire formule trois observations supplémentaires.

Premièrement, il annonce qu'il déposera un amendement en vertu duquel le procureur du Roi doit tenir la victime au courant du déroulement complet de la médiation pénale. Il justifie cet amendement en renvoyant à la *ratio legis* du projet, qui est de garantir une intervention rapide et démonstrative des autorités judiciaires, ce qui rétablira la confiance du citoyen, et en particulier de la victime, dans l'appareil judiciaire [voir la discussion de l'article 216ter, § 7 (nouveau)].

Deuxièmement, il affirme qu'on doit également considérer le projet de loi au vu des chiffres relatifs à la criminalité. Des 800 000 infractions commises chaque année en Belgique, la moitié n'est pas élucidée, ce qui engendre une pratique intolérable: la police décourage même la victime ou souligne l'inutilité de porter plainte pour des infractions mineures, telle qu'un vol de bicyclette. Il faut donc examiner d'urgence comment il est possible de réduire le nombre des infractions non élucidées, par exemple par une procédure de déclaration uniforme.

Troisièmement, l'intervenant annonce que diverses communes ont déjà recours au service d'agents de police porteurs d'un diplôme d'assistant social. Ceux-ci interviennent avec succès comme médiateurs dans des quartiers à problèmes. Par conséquent, l'intervenant se demande pourquoi ces expériences ne sont pas généralisées et pourquoi tous les moyens ont été affectés à l'engagement d'assistants sociaux par les parquets. Il soupçonne, dès lors, le projet de vouloir redorer le blason de la justice.

Un membre ayant demandé si la victime est avisée de l'entretien entre le procureur du Roi et l'auteur, le représentant du ministre répond par la négative. S'il y a une victime, le procureur du Roi devra convoquer cette personne. La victime reçoit une copie du procès-verbal qui porte sur l'indemnisation, mais n'est pas informée d'autres mesures dont il a été convenu dans le cadre de la médiation pénale, comme de suivre un traitement médical, d'exécuter un travail d'intérêt général ou de suivre une formation. Ce serait une violation du droit à la vie privée.

En ce qui concerne l'enregistrement de plaintes par la police, le représentant du ministre confirme que l'on élabore un système uniforme pour l'ensemble du

wordt uitgewerkt. In het ressort van het Hof van Beroep te Gent bestaat er reeds een dergelijk geïnformatiseerd systeem. Maandelijks wordt aan de parketten een lijst van alle aangiften en klachten bezorgd zodat kan worden nagegaan of een strafdosier is aangelegd.

De lokale experimenten waarbij politieagenten die houder zijn van een diploma van sociaal assistent, een bemiddeling uitwerken, zijn slechts mogelijk dank zij de procureurs des Konings, die in laatste instantie bevoegd zijn om over de strafvervolgung te beslissen.

Een lid wenst te weten hoe de toepassing van de strafbemiddeling zal worden geëvalueerd. Hij is van oordeel dat een systeem moet worden uitgewerkt waarmee de beslissingen van de procureur des Konings bijvoorbeeld op hun motivering kunnen worden onderzocht. Het gaat niet aan dat men zich op het recht op privé-leven beroept om elk onderzoek, elke evaluatie onmogelijk te maken.

Een ander lid antwoordt dat voor elk geval van strafbemiddeling een proces-verbaal wordt opgesteld dat door het parket wordt bewaard. De Minister van Justitie of het parket kan op grond van die processen-verbaal steeds een wetenschappelijk onderzoek laten verrichten, onder voorbehoud natuurlijk dat het recht op privacy wordt gevrijwaard.

Antwoorden van de Minister en discussiepunten

1. Doelstelling van het wetsontwerp

De Minister beklemtoont dat het wetsontwerp tot doel heeft de stadscriminaliteit te bestrijden. Het merendeel der misdrijven, zoals autodiefstal, vandalisme, handtassenroof, enz., wordt niet meer bestraft. De logge procedure die bij een vervolging moet worden nageleefd, staat immers niet in verhouding tot de aard van het misdrijf en de strafmaat.

Zo wordt in het ressort van het parket van Charleroi 84 pct. van de strafbare feiten niet meer vervolgd. Zelfs wanneer een strafvordering wordt uitgeoefend, sleept de procedure zo lang aan dat het slachtoffer toch in de kou blijft staan en veel moeilijkheden ondervindt om een schadevergoeding te bekomen. Het probleem van de overvolle gevangenissen en de vervroegde vrijlating dragen eveneens bij tot de alom heersende opinie dat delinkwent gedrag straffeloos blijft.

Het wetsontwerp poogt deze toestand te verhelpen. De voordelen van de nieuwe procedure zijn drieërlei: het slachtoffer wordt onmiddellijk vergoed voor de geleden schade, er is een snelle reactie van het justitieel apparaat en de strafvordering vervalt. Deze doelstellingen worden niet bereikt wanneer men de strafbemiddeling aan de rechter zou overlaten. Indien

pays. Un tel système informatisé existe déjà dans le ressort de la Cour d'appel de Gand. Une liste de toutes les déclarations et plaintes est remise mensuellement aux parquets, si bien que l'on peut vérifier si un dossier pénal a été constitué.

Les expériences locales qui consistent à charger d'une médiation les agents de police porteurs d'un diplôme d'assistant social ne sont possibles que grâce aux procureurs du Roi, qui sont compétents en dernier ressort pour décider des poursuites pénales.

Un membre désire savoir comment l'application de la médiation pénale sera évaluée. Il estime nécessaire d'élaborer un système permettant d'examiner les décisions du procureur du Roi, par exemple pour ce qui est de leur motivation. Il est inadmissible que l'on puisse invoquer le droit à la vie privée pour rendre impossible tout examen, toute évaluation.

Un autre membre répond que l'on dresse, pour chaque cas de médiation pénale, un procès-verbal qui est conservé par le parquet. Le ministre de la Justice ou le parquet peut toujours faire procéder à une étude scientifique sur la base de ces procès-verbaux, à la condition, bien entendu, que le droit à la vie privée soit préservé.

Réponses du ministre et points de discussion

1. Objet du projet de loi

Le ministre souligne que le projet de loi vise à combattre la criminalité urbaine. La plupart des infractions, telles que les vols de voitures, les actes de vandalisme, les vols de sacs à main, etc., ne sont plus punies. En effet, la lourde procédure qui doit être suivie en cas de poursuite n'a aucune commune mesure avec la nature de l'infraction et le quantum de la peine.

Ainsi, dans le ressort du parquet de Charleroi, 84 p.c. des infractions ne sont plus poursuivies. Même lorsqu'une procédure pénale est entamée, celle-ci traîne tellement en longueur que la victime n'obtient pas satisfaction et éprouve de nombreuses difficultés pour obtenir réparation. Le problème des prisons surpeuplées et la libération anticipée contribuent également à renforcer l'opinion générale selon laquelle le comportement délictueux n'est pas puni.

Le projet de loi à l'examen tente de remédier à cette situation. Les avantages de la nouvelle procédure sont au nombre de trois: la victime est immédiatement dédommagée, il y a une réaction rapide de l'appareil judiciaire et l'action pénale s'éteint. Ces objectifs ne seraient pas atteints si l'on confiait la médiation pénale au juge. En effet, si ce dernier impo-

deze laatste aan de dader van een misdrijf een bepaalde dienstverlening oplegt, is er immers reeds zo veel tijd verstreken dat recidive mogelijk is.

2. Noodzaak om te legiferen

Verschillende leden hebben de vraag gesteld waarom er wetgevend moet worden opgetreden als er in het ressort van het Hof van Beroep te Gent een experiment loopt waarbij de procedure van de strafbemiddeling op pretoriaanse wijze wordt toegepast. Volstaat het niet dit experiment op die basis uit te breiden tot het rechtsgebied van de overige hoven van beroep?

De Minister antwoordt ontkennend. In de eerste plaats is er een wettelijke basis vereist om de parketten en de probatiediensten de nodige middelen ter beschikking te stellen om de strafbemiddeling te kunnen toepassen. Ten tweede waarborgt een wet dat de procedure over het gehele grondgebied van het Rijk van kracht is, zodat de parketten er zich niet aan kunnen onttrekken.

3. Toepassingsgebied

Verscheidene leden hebben er de aandacht op gevestigd dat de nieuwe procedure blijkens de tekst van het wetsontwerp voor alle misdrijven geldt, zonder enig onderscheid, terwijl ze blijkens de memorie van toelichting in de eerste plaats bedoeld is voor de snelle berechting van de stadscriminaliteit.

Een lid wijst specifiek op het gebrek aan concordantie tussen artikel 216*bis* Sv. en het voorgestelde artikel 216*ter* Sv. Luidens het eerste artikel is de minnelijke schikking slechts mogelijk voor misdrijven die strafbaar zijn, hetzij met een geldboete, hetzij met een gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaar, hetzij met beide straffen, terwijl de bemiddeling in strafzaken voor alle misdrijven kan worden toegepast. Deze laatste omschrijving is te vaag. Spreker vraagt de Minister te bevestigen of de criteria van artikel 216*bis* Sv. van overeenkomstige toepassing zijn op het nieuwe artikel 216*ter* Sv.

Wat de misdrijven betreft waarvoor een strafbemiddeling mogelijk is, illustreert de Minister aan de hand van twee voorbeelden waarom in het ontwerp geen limiet is bepaald. Een van de meest kenmerkende vormen van stadscriminaliteit is diefstal met geweld. Overeenkomstig artikel 468 van het Strafwetboek maakt dit misdrijf een misdaad uit waarvoor het Hof van Assisen bevoegd is. In de praktijk zal evenwel meestal de correctionalisatie worden nagestreefd, waarna het vooronderzoek begint. De kans dat de zaak vervolgens wordt geseponneerd, is vrij groot. Hetzelfde geldt voor onvrijwillige doodslag bij ver-

sait à l'auteur d'une infraction l'exécution d'un travail d'intérêt général, un tel laps de temps se serait déjà écoulé qu'une récidive est possible.

2. Nécessité de légiférer

Plusieurs membres ont demandé pourquoi il faut légiférer, alors que se déroule dans le ressort de la Cour d'appel de Gand une expérience où la procédure de médiation pénale est appliquée de manière prétorienne. Ne suffirait-il pas d'étendre cette expérience au ressort des autres cours d'appel?

Le ministre répond par la négative. Tout d'abord, il faut une base légale pour mettre à la disposition des parquets et des services de probation les moyens nécessaires pour pouvoir appliquer la médiation pénale. Ensuite, une loi garantit que la procédure est d'application sur l'ensemble du territoire, si bien que les parquets ne peuvent s'y soustraire.

3. Champ d'application

Plusieurs membres ont souligné qu'aux termes de la loi en projet, la nouvelle procédure s'applique à toutes les infractions, sans aucune distinction, alors que, selon l'exposé des motifs, elle vise en premier lieu le jugement rapide en matière de criminalité urbaine.

Un membre attire spécifiquement l'attention sur l'absence de concordance entre l'article 216*bis* Cic. et l'article 216*ter* Cic. proposé. Aux termes du premier article cité, la transaction n'est possible que pour les infractions punissables, soit d'une amende, soit d'une peine d'emprisonnement, dont le maximum ne dépasse pas cinq ans, soit de l'une et l'autre de ces peines, alors que la médiation pénale peut être appliquée à toutes les infractions. Cette dernière définition est trop vague. L'intervenant demande au ministre de confirmer si les critères de l'article 216*bis* Cic. sont applicables *mutatis mutandis* au nouvel article 216*ter* Cic.

En ce qui concerne les infractions susceptibles de médiation pénale, le ministre illustre, à l'aide de deux exemples, la raison pour laquelle le projet ne prévoit pas de limite. L'une des formes les plus caractéristiques de criminalité urbaine est le vol avec violence. Conformément à l'article 468 du Code pénal, cette infraction constitue un crime pour lequel la cour d'assises est compétente. Toutefois, dans la pratique, l'on aura généralement tendance à correctionnaliser, après quoi l'instruction préparatoire commence. Les chances de voir l'affaire classée sans suite sont assez grandes. Il en va de même pour l'homicide involon-

keersongevallen. Indien de burgerlijke partij schadeloos is gesteld, wordt dikwijls van vervolging afgezien.

Het is duidelijk dat een dergelijke handelwijze een indruk van machteloosheid nalaat bij het slachtoffer en de burgerlijke partij. Hun rechtsgevoel is immers niet bevredigd. In de beide geciteerde voorbeelden zou een strafbemiddeling het aangewezen alternatief zijn om het slachtoffer recht te verschaffen en de dader van het misdrijf de illusie van straffeloosheid te ontnemen.

In geval van moord kan er natuurlijk van strafbemiddeling geen sprake zijn. Het wordt derhalve aan de appreciatiebevoegdheid van de procureur des Konings overgelaten om de nieuwe procedure al dan niet toe te passen. Het is dan ook ondenkbaar om een exhaustieve lijst op te stellen van alle misdrijven die voor een strafbemiddeling in aanmerking komen.

De vertegenwoordiger van de Minister benadrukt dat de procedure in eerste instantie bedoeld is voor « kleine feiten », zelfs wanneer ze een zware strafrechtelijke kwalificatie verkrijgen.

Een voorbeeld:

Twee studenten die na een kroegentocht 'snachts ergens binnenbreken en met geweld een kleine diefstal plegen, zijn strafbaar met dwangarbeid van vijftien tot twintig jaar (cf. artikel 472 van het Strafwetboek). Het parket beschikt in een dergelijk geval over twee mogelijkheden. Ofwel wordt de zaak gecorrectionaliseerd, met dien verstande dat de rechtbank van eerste aanleg een gevangenisstraf van ten minste twee jaar moet uitspreken, hetgeen voor de twee studenten een zeer zware straf is met verregaande gevolgen. Ofwel wordt de zaak geseponeerd, zodat de studenten aan elke sanctie ontsnappen. De strafbemiddeling zou in een dergelijk geval de geschikte weg zijn om het slachtoffer schadeloos te stellen en de daders terecht te wijzen.

Als andere voorbeelden kunnen worden geciteerd: aanhoudende burenruzies met beschadiging van andermans eigendom, openbare scheldpartijen waarbij men eventueel op de vuist gaat, enz.

Partijen die in dergelijke gevallen een beroep op de politie doen, komen niet zelden van een kale reis terug.

Daarenboven leert een kosten-batenanalyse dat zowel een burgerlijke vordering krachtens artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, als een strafrechtelijke procedure, bijvoorbeeld via een rechtstreekse dagvaarding krachtens artikel 64, laatste lid, Sv., dikwijls niet in verhouding staan tot de geleden schade en evenmin de aangewezen weg zijn om een geschil snel te beslechten. Dat alles heeft tot gevolg

taire in cas d'accident de la route. Si la partie civile a été dédommée, l'on renonce souvent à des poursuites.

Il est évident qu'une telle manière de procéder laisse une impression d'impuissance chez la victime et la partie civile. En effet, leur sens de la justice n'est pas satisfait. Dans les deux cas cités, une médiation pénale constituerait la solution indiquée pour faire droit à la victime et ôter à l'auteur de l'infraction toute illusion d'impunité.

En cas de meurtre, il ne peut évidemment être question de médiation pénale. Dès lors, il appartient au procureur du Roi d'apprécier s'il appliquera ou non la nouvelle procédure. Il est donc impensable d'établir une liste exhaustive des infractions susceptibles de médiation pénale.

Le représentant du ministre souligne que la procédure vise avant tout les « petits faits », même s'ils obtiennent une qualification pénale grave.

Il cite l'exemple suivant:

Deux étudiants qui, après une tournée des cafés, entrent par effraction dans un endroit pour y commettre un petit vol avec violence, sont punissables des travaux forcés de 15 à 20 ans (cf. l'article 472 du Code pénal). Dans ce cas, le parquet dispose de deux possibilités. Ou bien l'affaire est correctionnalisée, étant entendu que le tribunal de première instance doit prononcer un emprisonnement de deux ans au moins, ce qui constitue pour les deux étudiants une peine particulièrement grave, avec des conséquences lourdes. Ou bien l'affaire est classée sans suite, si bien que les étudiants échappent à toute sanction. Dans un tel cas, la médiation pénale constituerait la voie la plus indiquée pour dédommager la victime et réprimander les auteurs.

On peut encore citer les exemples suivants: querelles de voisinage continues avec endommagement de la propriété d'autrui, altercation publique où l'on en viendrait aux mains, etc.

Les parties qui, dans ces cas, font appel à la police, en sont souvent pour leurs frais.

En outre, une analyse coûts et profits nous apprend que tant une action civile en vertu de l'article 1382 du Code civil qu'une procédure pénale, par exemple par le biais d'une citation directe en vertu de l'article 64, dernier alinéa, Cic., ne sont souvent pas proportionnelles aux dommages subis ni ne constituent la voie indiquée pour trancher rapidement un conflit. Tout cela a pour conséquence que le citoyen et, à fortiori, la

dat de burger en zeker het slachtoffer van een misdrijf het vertrouwen in het gerechtelijk apparaat verliezen en in bepaalde gevallen hun toevlucht nemen tot eigenrichting.

De strafbemiddeling ondervangt al deze bezwaren.

In de eerste plaats biedt zij de mogelijkheid de dader van een misdrijf snel met de overtreden norm te confronteren waarmee hem de illusie van straffeloosheid wordt ontnomen. Ten tweede waarborgt zij het slachtoffer een snelle schadevergoeding. Ten derde heeft deze procedure ten doel de spiraal van een bepaalde delinkwentie («de stadscriminaliteit») te doorbreken. Indien daartegen niet wordt opgetreden, loopt men het gevaar dat dergelijk gedrag een repetitief karakter krijgt en een nabootsingseffect veroorzaakt.

Dezelfde vaststelling dringt zich op wanneer voor kleine ergerlijke misdrijven de gewone strafrechtelijke procedure wordt gevolgd en de strafuitvoering al te lang uitblijft om een afschrikwekkend effect te hebben. Deze handelwijze is trouwens niet van die aard dat zij het slachtoffer het gevoel geeft te worden beschermd.

Al deze argumenten hebben er dan ook toe geleid dat in het wetsontwerp geen restrictie is opgenomen met betrekking tot de misdrijven waarvoor een strafbemiddeling mogelijk is.

Een lid verklaart dat hij voor deze stelling begrip kan opbrengen omdat er volgens de Minister een aantal als misdaad te kwalificeren feiten zijn waarvoor de strafbemiddeling moet kunnen worden toegepast. Er zijn evenwel andere mogelijkheden om het initiatiefrecht van de procureur des Konings in deze materie te beperken. Zo zou kunnen worden bepaald dat de strafbemiddeling slechts toepasselijk is in de gevallen waar de procureur des Konings oordeelt geen straf te kunnen vorderen die een bepaalde gevangenisstraf te boven gaat. Het voordeel van een dergelijke restrictie is dat ze de procureur des Konings ertoe dwingt de zaak ten gronde te onderzoeken en hem bij een eventuele vervolging ook bindt. Een ander lid heeft trouwens een amendement ingediend krachtens hetwelk het criterium wordt overgenomen dat geldt voor de opschorting van de uitspraak van de veroordeling (cf. artikel 3, eerste lid, van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie). De strafbemiddeling zou derhalve slechts kunnen worden voorgesteld voor zover het feit niet van die aard schijnt te zijn dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf.

Met betrekking tot dit amendement verklaart de vertegenwoordiger van de Minister dat de Minister zich hierbij aansluit (cf. de bespreking van artikel 216ter, eerste lid).

victime d'une infraction perdent toute confiance dans l'appareil judiciaire et se font parfois justice eux-mêmes.

La médiation pénale répond à toutes ces objections.

Premièrement, elle offre la possibilité de confronter rapidement l'auteur d'une infraction à la norme transgressée, lui ôtant toute illusion d'impunité. Deuxièmement, elle garantit à la victime une indemnisation rapide. Troisièmement, cette procédure vise à mettre fin à la spirale d'une certaine délinquance («la criminalité urbaine»). Si l'on n'intervient pas à cet égard, l'on risque de voir de tels comportements devenir répétitifs et susciter un effet d'imitation.

La même constatation s'impose si, pour de petites infractions irritantes, l'on suit la procédure pénale normale et si l'exécution de la peine se fait trop attendre pour encore avoir un effet dissuasif. Cette manière de procéder n'est d'ailleurs pas de nature à donner à la victime l'impression qu'elle est protégée.

Tous ces arguments ont conduit les auteurs du projet de loi à ne prévoir aucune restriction quant aux infractions pour lesquelles une médiation pénale est possible.

Un commissaire déclare pouvoir comprendre cette thèse, parce qu'il existe, selon le ministre, un certain nombre de faits devant être qualifiés de crimes et pour lesquels la médiation pénale doit pouvoir être appliquée. Toutefois, d'autres possibilités existent de limiter le droit d'initiative du procureur du Roi dans cette matière. On pourrait, par exemple, disposer que la médiation pénale n'est applicable que dans les cas où le procureur du Roi estime ne pas pouvoir requérir de peine dépassant un emprisonnement déterminé. L'avantage d'une telle restriction est qu'elle forcerait le procureur du Roi à examiner l'affaire quant au fond et aussi qu'elle le lierait en cas de poursuites éventuelles. Un autre commissaire a d'ailleurs déposé un amendement visant à reprendre le critère applicable à la suspension du prononcé de la condamnation (cf. l'article 3, premier alinéa, de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation). La médiation pénale ne pourrait donc être proposée que pour autant que le fait ne semble pas être de nature à devoir être puni d'un emprisonnement correctionnel principal de plus de deux ans ou d'une peine plus lourde.

S'agissant de cet amendement, le représentant du ministre déclare que ce dernier s'y rallie (voir la discussion de l'article 216ter, § 1er, premier alinéa).

Een lid is de mening toegedaan dat het criterium om de strafbemiddeling al dan niet toe te passen, de ernst van het misdrijf moet zijn en niet het bedrag van de schadevergoeding. Indien een persoon zich aan zwaar vandalisme of aan extreme agressiviteit tegen personen bezondigt, dient de zaak zijns inziens bij de rechter aanhangig te worden gemaakt. Het bedrag van de schade is in dat verband secundair.

Een ander lid haakt hierop in en vraagt of in het volgende voorbeeld een strafbemiddeling mogelijk is. Een dronken student beschadigt een schilderij ter waarde van 500 000 frank.

De vertegenwoordiger van de Minister verklaart dat een strafbemiddeling mogelijk is indien de dader bereid is de schadevergoeding te betalen. Indien de terugbetaling over drie jaar loopt, vervalt de strafvordering pas na de laatste betaling. De financiële draagkracht van de student of zijn familie speelt hier dan ook een doorslaggevende rol.

Verschillende leden achten het een gevaarlijk criterium om de toepassing van de strafbemiddeling te laten afhangen van het financieel vermogen van de dader.

De vertegenwoordiger van de Minister stelt dat de procureur des Konings bij de beoordeling van het dossier alle elementen in overweging moet nemen, dus zowel de ernst van het misdrijf, de schuldvraag als de geleden schade. Hij oordeelt op grond hiervan of de strafbemiddeling al dan niet moet worden voorgesteld.

Een lid wenst te weten of de toepassing van de bemiddeling in strafzaken afbreuk doet aan het recht van het slachtoffer om de dader rechtstreeks voor het vonnisgerecht te dagvaarden (art. 64, laatste lid, Sv.).

Een ander lid meent van niet, tenzij de strafbemiddeling voltooid is. In dat geval is de strafvordering namelijk uitgeoefend.

De vertegenwoordiger van de Minister bevestigt dat er geen strafbemiddeling kan worden voorgesteld wanneer de zaak bij de correctionele rechtbank aanhangig is gemaakt of een burgerlijke vordering is ingesteld (cf. de bespreking van artikel 216ter, § 5). Aldus blijven de rechten van het slachtoffer gevrijwaard.

4. Terminologie

Verscheidene leden hebben zowel tijdens de algemene als tijdens de artikelsgewijze bespreking nadere uitleg gevraagd over de reden waarom niet is ingegaan op de talrijke suggesties van de Raad van State om bepaalde woorden of uitdrukkingen te schrappen (cf. Gedr. St., Senaat, 1992-1993, nr. 652-1, blz. 15 en 17).

Un membre considère que le critère qui détermine si la médiation pénale sera appliquée ou non doit être la gravité de l'infraction, et non le montant de l'indemnité. Si un individu se rend coupable de vandalisme grave ou d'agressivité extrême à l'égard de personnes, l'intervenant estime que le juge doit être saisi de l'affaire. A cet égard, le montant de l'indemnisation est secondaire.

Un autre membre enchaîne en demandant si une médiation pénale est possible dans cet exemple: un étudiant ivre endommage une peinture d'une valeur de 500 000 francs.

Le représentant du ministre répond qu'une médiation pénale est possible si l'auteur est prêt à payer l'indemnité. Si le remboursement est échelonné sur trois ans, l'action publique ne s'éteint qu'après le dernier paiement. La capacité financière de l'étudiant ou de sa famille joue donc en l'espèce un rôle déterminant.

Plusieurs membres estiment que le critère qui consiste à subordonner le recours à la médiation pénale à la capacité financière de l'auteur est dangereux.

Le représentant du ministre déclare que, pour l'appréciation du dossier, le procureur du Roi doit prendre en considération tous les éléments, c'est-à-dire tant la gravité de l'infraction et la question de la culpabilité que le dommage subi. C'est en fonction de tous ces éléments, qu'il estime si la médiation pénale doit être proposée ou non.

Un commissaire désire savoir si le recours à la médiation pénale porte atteinte au droit qu'a la victime de s'adresser directement à la juridiction de jugement pour y faire citer l'auteur (article 64, dernier alinéa, du Code d'instruction criminelle).

Un autre membre estime que non, à moins que la médiation pénale ne soit achevée, auquel cas l'action publique est éteinte.

Le représentant du ministre confirme qu'aucune médiation pénale ne peut être proposée lorsque le tribunal correctionnel a été saisi de l'affaire ou qu'une action civile a été intentée (cf. la discussion de l'article 216ter, § 5, proposé). Les droits de la victime restent ainsi préservés.

4. Terminologie

Au cours de la discussion générale et de la discussion des articles, plusieurs membres ont demandé des explications supplémentaires sur la raison pour laquelle l'on n'a pas donné suite aux nombreuses suggestions du Conseil d'Etat visant à supprimer certains mots ou expressions (cf. doc. Sénat, 1992-1993, n° 652-1, pp. 15 et 17).

Zo werd voorgesteld om in het opschrift van het wetsontwerp de uitdrukking «bemiddeling van strafzaken» te schrappen.

De vertegenwoordiger van de Minister wijst erop dat deze omschrijving uitsluitend in het opschrift van het wetsontwerp voorkomt en verder niet in de nieuwe wettekst terug te vinden is. Er wordt wel bepaald dat de procureur des Konings over de schaderegeling bemiddelt (art. 216ter, § 1, eerste lid, Sv.). Het begrip bemiddeling als zodanig werd niet in de tekst opgenomen, omdat men elke referentie naar de Angelsaksische opvatting ter zake wenst te vermijden. In dat rechtssysteem duidt «mediation» immers op een buitengerechtelijke afhandeling van het geschil, hetgeen in se op een privatisering van het gerecht neerkomt.

Om elk misverstand daaromtrent uit de weg te ruimen, werd er dan ook de voorkeur aan gegeven de nieuwe procedure als artikel 216ter in het Wetboek van Strafvordering op te nemen. Vanwege de complementariteit met de minnelijke-schikkingsregeling, vervat in artikel 216bis, werden de beide artikelen in een hoofdstuk gegroepeerd onder het nieuwe opschrift «Hoofdstuk III. — Bepalingen betreffende het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven onder bepaalde voorwaarden».

De uitdrukking «bemiddeling in strafzaken» is derhalve geen nieuw juridisch begrip, maar een makkelijk in het oor klinkende term waarmee men de nieuwe procedure kernachtig omschrijft.

5. De rol van de procureur des Konings

Herhaaldelijk werd er op de nieuwe procedure kritiek geuit omdat de procureur des Konings de plaats van de rechter zou innemen. Er wordt hem namelijk de bevoegdheid verleend maatregelen te nemen die als een straf kunnen worden beschouwd (bijvoorbeeld: het opleggen van een dienstverlening) (cf. Gedr. St., Senaat, 1992-1993, nr. 652-1, blz. 4).

De vertegenwoordiger van de Minister bestrijdt de opmerking als zou de procureur des Konings door de strafbemiddeling het bevoegdheidsdomein van de rechter betreden.

In de eerste plaats gaat de bevoegdheid van het openbaar ministerie om een zaak zonder gevolg te rangschikken veel verder dan een strafbemiddeling. De controle op het sepot is namelijk veel moeilijker dan bij de strafbemiddeling of de vervolging. Het is daarenboven opvallend dat een dergelijke kritische houding niet wordt aangenomen tegen de neiging van bepaalde overheidsdiensten om in tal van gevallen zelf de bestraffing in handen te nemen. De voorbeelden hiervan zijn legio: administratieve geldboeten,

C'est ainsi qu'il a conseillé de supprimer, dans l'intitulé du projet de loi, les mots «médiation pénale».

Le représentant du ministre signale que ces mots figurent uniquement dans ledit intitulé et qu'ils ne sont plus utilisés dans le nouveau texte de loi en projet. Celui-ci dispose, néanmoins, que le procureur du Roi organise une médiation sur l'indemnisation (art. 216ter, § 1er, premier alinéa, du Code d'instruction criminelle). La notion de médiation n'a pas été reprise dans le texte en tant que telle, parce que l'on veut éviter toute référence à la conception anglo-saxonne en la matière. En effet, dans le système juridique anglo-saxon, le terme «médiation» désigne un règlement extra-judiciaire du litige, ce qui, en soi, revient à une privatisation de la Justice.

Pour dissiper tout malentendu à ce sujet, l'on a, dès lors, préféré inscrire la nouvelle procédure dans le Code d'instruction criminelle en y insérant un article 216ter. En raison de la complémentarité entre cette procédure et le système de la transaction en question à l'article 216bis, les deux articles ont été réunis en un seul chapitre, sous le nouvel intitulé «Chapitre III — Dispositions relatives à l'extinction de l'action publique pour certaines infractions, moyennant la réalisation de certaines conditions.»

Les mots «médiation pénale» ne constituent donc pas une nouvelle notion juridique, mais ils forment une expression euphonique qui définit de manière concise la nouvelle procédure.

5. Le rôle du procureur du Roi

La nouvelle procédure a été critiquée à diverses reprises parce que le procureur du Roi prendrait la place du juge. On lui donne, en effet, le pouvoir de prendre des mesures qui peuvent être considérées comme une peine (par exemple, le fait d'imposer un travail d'intérêt général) (cf. le doc. Sénat, 1992-1993, n° 652-1, p. 4).

Le représentant du ministre conteste l'affirmation selon laquelle, par la médiation pénale, le procureur du Roi empièterait sur le domaine relevant du pouvoir du juge.

Tout d'abord, le pouvoir qu'a le ministère public de classer une affaire sans suite va bien plus loin qu'une médiation pénale. En effet, le contrôle du classement sans suite est beaucoup plus difficile qu'en cas de médiation pénale ou de poursuites. En outre, il est remarquable que l'on n'adopte pas la même attitude critique à l'égard de la tendance qu'ont certains services publics à prendre en main eux-mêmes la répression dans nombre de cas. Les exemples sont légion: amendes administratives, perception immédiate

onmiddellijke inning van boeten door de politie, intrekking van het rijbewijs of andere vergunningen, allerlei vormen van administratieve huiszoeking, enz.

Ten tweede verkrijgt het openbaar ministerie geen grotere bevoegdheid dan het nu bezit. Analyse van het ontwerp leert immers dat de strafbemiddeling als een «voorwaardelijk sepot» kan worden bestempeld, met dit verschil dat in de nieuwe procedure een wettelijke controle is ingebouwd die meer garanties biedt dan de hiërarchische controle bij het sepot.

Ten derde vestigt spreker er de aandacht op dat het begrip «straf» in deze context relatief is. Subjectief zal de dader de door de procureur voorgestelde maatregelen als een straf ervaren. Van een straf is echter geen sprake omdat het de dader, zoals bij een minnelijke schikking, vrij staat de strafbemiddeling te weigeren, wat niet het geval is wanneer er door de rechter een veroordeling wordt uitgesproken. Juridisch kan evenmin van een straf gewag worden gemaakt (cf. art. 7 van het Strafwetboek).

Spreker herinnert eraan dat deze discussie reeds in de jaren 20 en 30 werd gevoerd, toen de keuze moest worden gemaakt tussen de minnelijke schikking en het strafbevel, waarbij de rechter de dader van een misdrijf een geldsom oplegt.

In 1923 heeft de toenmalige Minister van Justitie Masson een wetsontwerp ingediend houdende invoering van het strafbevel. De voordelen van deze rechtspleging waren dat zij kostenbesparend was, tijdswinst opleverde en de overtreder niet verplichtte te verschijnen. Dit wetsontwerp verviel door Kamerontbinding.

In 1926 heeft de Minister van Justitie Heymans dit wetsontwerp in een licht gewijzigde vorm overgenomen. Het werd in de Senaatscommissie voor de Justitie unaniem aangenomen.

In 1932 heeft de Regering bij volmachtwet de minnelijke schikking doorgevoerd en de summiere rechtspleging van het strafbevel afgeschaft. Sindsdien werd de minnelijke-schikkingsregeling gaandeweg uitgebreid.

Spreker wenst hiermee aan te tonen dat het debat over de vraag of het openbaar ministerie te dezen straffen oplegt, al lang geleden is beslecht.

De vertegenwoordiger van de Minister verstrekt vervolgens nadere uitleg over de rol van de procureur des Konings bij de strafbemiddeling.

Zoals reeds eerder is opgemerkt, is de schadeloosstelling een *conditio sine qua non* voor het welslagen van de procedure. Het is de *ratio legis*. Een daarmee gepaard gaande maatregel is de vermaning van de dader van het misdrijf.

d'amendes par la police, retrait du permis de conduire ou d'autres licences, diverses formes de visite domiciliaire administrative, etc.

En second lieu, le ministère public ne bénéficiera pas d'une compétence plus grande que celle qu'il possède déjà. L'analyse du projet montre, en effet, que la médiation pénale peut être qualifiée de «classement conditionnel», avec cette différence que la nouvelle procédure prévoit un contrôle légal qui offre plus de garanties que le contrôle hiérarchique en cas de classement sans suite.

En troisième lieu, l'intervenant attire l'attention sur le fait que, dans ce contexte, la notion de «peine» est relative. Subjectivement, l'auteur percevra les mesures proposées par le procureur comme une peine. On ne peut pourtant parler d'une peine, vu que l'auteur, comme pour la transaction, est libre de refuser la médiation pénale, ce qui n'est pas le cas lorsqu'une condamnation est prononcée par le juge. Du point de vue juridique, on ne peut pas non plus parler d'une peine (cf. l'article 7 du Code pénal).

L'intervenant rappelle que l'on a déjà eu cette discussion dans les années '20 et '30, quand il a fallu choisir entre la transaction et l'ordonnance pénale, par laquelle le juge imposait le paiement d'une somme d'argent à l'auteur d'une infraction.

En 1923, le ministre de la Justice de l'époque, M. Masson, avait déposé un projet de loi instituant l'ordonnance pénale. L'avantage de cette procédure était de réduire les frais, de faire gagner du temps et de dispenser le contrevenant de comparution. Le projet tomba en caducité par suite de la dissolution des Chambres.

En 1926, le ministre de la Justice, M. Heymans, reprit le projet sous une forme légèrement modifiée. Celui-ci fut adopté à l'unanimité en Commission de la Justice du Sénat.

En 1932, par une loi de pouvoirs spéciaux, le Gouvernement imposa la transaction et supprima la procédure sommaire de l'ordonnance pénale. Depuis lors, la procédure de la transaction fut progressivement étendue.

L'intervenant souhaite montrer par là que le débat sur la question de savoir si, en l'espèce, le ministère public inflige des peines, a été tranché il y a longtemps.

Le représentant du ministre donne ensuite des précisions sur le rôle du procureur du Roi dans la médiation pénale.

Ainsi qu'on l'a déjà fait remarquer, l'indemnisation est une condition *sine qua non* de la bonne fin de la procédure. C'est sa *ratio legis*. Une mesure corrélative de celle-ci est la réprimande de l'auteur de l'infraction.

Indien blijkt dat het misdrijf aan drugs- of drankverslaving te wijten is, bespreekt de procureur des Konings dit probleem met de dader en nodigt hij hem uit een behandeling te volgen en daarvan het bewijs te leveren.

Wanneer het misdrijf het symptoom is van een ander gedragsprobleem of een ziekte, bijvoorbeeld van seksuele aard in geval van exhibitionisme, dan kan de procureur des Konings de dader er in het kader van de strafbemiddeling niet toe verplichten een behandeling te volgen. Hij kan het hem wel aanraden (*cf. memorie van toelichting, blz. 5, punt 5, in fine*).

Spreker merkt op dat in de eerste versie van het voorontwerp zowel van een geneeskundige als van een psychologische of psychiatrische behandeling sprake was. Tijdens de voorafgaande overlegprocedure werd evenwel besloten alleen de mogelijkheid van een medische behandeling in de tekst te behouden.

Een en ander verhindert de procureur des Konings natuurlijk niet de dader vrijblijvend een seksuele therapie aan te raden en daartoe de nodige stappen te ondernemen. In het experiment te Gent zijn daar voorbeelden van.

De vertegenwoordiger van de Minister bevestigt dat de procureur des Konings kan kiezen tussen de minnelijke schikking (artikel 216*bis*, Sv.) en de bemiddeling in strafzaken (artikel 216*ter*, Sv.). Niets verhindert hem evenwel eerst de procedure van de strafbemiddeling op gang te brengen om tot een schaderegeling te komen en daarna te opteren voor een minnelijke schikking.

Een lid heeft nog twee bemerkingen in verband met het optreden van de procureur des Konings. In de eerste plaats bevat het wetsontwerp geen bepaling krachtens welke hij ertoe gehouden is zijn beslissingen te motiveren. Ten tweede is er niet in een termijn voorzien binnen welke de procedure moet zijn afgehandeld. Het is de bedoeling dat de strafbemiddeling snel wordt toegepast, maar er wordt hieromtrent geen uitleg verschaft.

De vertegenwoordiger van de minister antwoordt dat de procureur des Konings zijn beslissingen steeds zal moeten motiveren.

Met betrekking tot de termijn, verklaart een lid dat de procedure snel moet worden toegepast (*cf. memorie van toelichting, blz. 3, in fine*: het is eigen aan de procedure dat zij kort na, om niet te zeggen onmiddellijk na het plegen van het misdrijf plaatsvindt). Het feit dat er geen vaste termijnen zijn ingevoerd, biedt de procureur des Konings de gelegenheid soepel op te treden. Spreker is de mening toegedaan dat het eerder gevaarlijk is termijnen te bepalen binnen welke de strafbemiddeling moet worden toegepast.

S'il s'avère que l'infraction est imputable à une assuétude aux stupéfiants ou à l'alcool, le procureur du Roi s'entretient du problème avec l'auteur et l'invite à suivre un traitement et à en fournir la preuve.

Si l'infraction est le symptôme d'un autre problème de comportement ou d'une maladie, par exemple de nature sexuelle en cas d'exhibitionnisme, le procureur du Roi ne peut imposer à l'auteur de suivre un traitement dans le cadre de la médiation pénale. Il peut en revanche le lui conseiller (*cf. l'exposé des motifs, p. 5, point 5, in fine*).

L'intervenant rappelle que la première version de l'avant-projet prévoyait aussi bien un traitement médical qu'un traitement psychologique ou psychiatrique. Au cours de la procédure de concertation préalable, il a toutefois été décidé de ne conserver dans le texte que la possibilité d'un traitement médical.

Cela n'empêche naturellement pas le procureur du Roi de conseiller à l'auteur de se soumettre volontairement à une thérapie sexuelle et de prendre à cet effet les dispositions nécessaires. Il en existe des exemples dans l'expérience de Gand.

Le représentant du ministre confirme que le procureur du Roi peut choisir entre la transaction (article 216*bis* du Code d'instruction criminelle) et la médiation pénale (article 216*ter* du même Code). Rien ne l'empêche toutefois d'enclencher d'abord la procédure de la médiation pénale en vue de régler les dommages et d'opter ensuite pour une transaction.

Un membre émet encore deux remarques au sujet de l'intervention du procureur du Roi. Tout d'abord, le projet ne comporte aucune disposition obligeant ce dernier à motiver ses décisions. En second lieu, le déroulement de la procédure n'est soumis à aucun délai. Le but est que la médiation pénale soit appliquée rapidement, mais on ne donne aucune précision à ce sujet.

Le représentant du ministre répond que le procureur du Roi devra toujours motiver ses décisions.

En ce qui concerne le délai, un membre déclare que la procédure doit être appliquée rapidement (*cf. l'exposé des motifs, p. 3, in fine*: Il est de l'essence même de la nouvelle procédure qu'elle intervienne rapidement, pour ne pas dire immédiatement, après qu'un fait délictueux a été commis). Le fait qu'il n'est pas établi de délai fixe permet au procureur du Roi d'intervenir avec souplesse. L'intervenant estime qu'il serait plutôt dangereux de fixer des délais dans lesquels la médiation pénale devrait être appliquée.

Spreker voegt daar nog aan toe dat er wel termijnen zijn vastgesteld voor het verrichten van dienstverlenend werk of de deelname aan een vormingsproject (cf. artikel 216ter, § 1, derde lid).

6. De strafbemiddeling en artikel 6 E.V.R.M.

Een lid wenst te weten of de procedure van de bemiddeling in strafzaken verenigbaar is met artikel 6 E.V.R.M., krachtens hetwelk geschillen over burgerlijke rechten en verplichtingen aan een onafhankelijke en onpartijdige rechter moeten worden voorgelegd.

De procureur des Konings zal de procedure immers maar doorzetten indien hij de zekerheid heeft dat het burgerlijk geschil tussen de dader en het slachtoffer beslecht is, te weten dat de dader het slachtoffer vergoedt voor de geleden schade.

Spreker wenst te weten of deze formule, waarbij het burgerlijk geschil voor het openbaar ministerie wordt uitgeput, in overeenstemming is met voormeld artikel 6.

Met betrekking tot de grondwettigheid van het ontwerp en inzonderheid de verenigbaarheid met artikel 6 E.V.R.M., verklaart de vertegenwoordiger van de Minister dat de procedure van de bemiddeling in strafzaken geen schending inhoudt van de grondrechten zoals die door de Grondwet en de mensenrechtenverdragen (in casu artikel 6 E.V.R.M.) worden gewaarborgd.

Zowel de strafbemiddeling (het nieuwe artikel 216ter Sv.) als de minnelijke schikking (artikel 216bis Sv.) vinden hun grondslag in het principe dat het openbaar ministerie vrij beslist of het de strafvordering al dan niet uitoefent (cf. het opportuniteitsbeginsel).

De vertegenwoordiger van de Minister beklemtoont dat de bemiddeling in strafzaken niet tot doel heeft te allen prijze een oplossing voor het geschil te vinden. Het staat de gedingpartijen vrij een schaderegeling uit te werken. De procureur des Konings onderzoekt tijdens het onderhoud met de dader en het slachtoffer van het misdrijf of de partijen al dan niet tot een regeling kunnen komen. Indien hij vaststelt dat een overeenkomst niet mogelijk is, beëindigt hij de procedure. Verschillende redenen kunnen daartoe aanleiding geven: bijvoorbeeld wanneer de verantwoordelijkheid van de dader wordt betwist, het slachtoffer volgens de dader overdreven eisen stelt, omdat de schadevergoedingsproblematiek te ingewikkeld is (subrogatie, onrechtstreeks nadeel, schade door repercussie, enz.).

L'intervenant ajoute qu'en revanche, des délais sont prévus pour le travail d'intérêt général à accomplir ou la participation à un projet de formation (cf. l'article 216ter, § 1er, troisième alinéa).

6. La médiation pénale et l'article 6 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales

Un membre aimerait savoir si la procédure de médiation pénale est compatible avec l'article 6 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, en vertu duquel les contestations sur les droits et obligations de caractère civil doivent être soumises à un juge indépendant et impartial.

En effet, le procureur du Roi ne poursuivra la procédure que s'il est certain que la contestation civile entre l'auteur et la victime a été réglée, autrement dit que l'auteur a réparé le dommage subi par la victime.

L'intervenant aimerait savoir si cette formule, suivant laquelle la contestation civile est épuisée devant le ministère public, est conforme à l'article 6 précité.

En ce qui concerne la constitutionnalité du projet et, en particulier, sa compatibilité avec l'article 6 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, le représentant du ministre déclare que la procédure de médiation pénale ne viole en rien les droits fondamentaux garantis par la Constitution et les traités relatifs aux droits de l'homme (en l'occurrence, l'article 6 de la Convention européenne).

La médiation pénale (le nouvel article 216ter du Code d'instruction criminelle) comme la transaction (article 216bis du Code d'instruction criminelle) trouvent leur origine dans le principe selon lequel le ministère public décide librement d'exercer ou non l'action pénale (cf. le principe d'opportunité).

Le représentant du ministre souligne que la médiation pénale ne vise pas à trouver à tout prix une solution au conflit. Les parties à la cause sont libres de mettre au point une formule d'indemnisation. Au cours de l'entretien avec l'auteur et la victime de l'infraction, le procureur du Roi examine si les parties peuvent ou non arriver à un accord. S'il constate qu'un accord n'est pas possible, il met fin à la procédure. Plusieurs raisons peuvent l'y conduire: par exemple, lorsque la responsabilité de l'auteur est contestée, que l'auteur estime que la victime pose des conditions exagérées, que les problèmes du dédommagement est trop compliqué (subrogation, préjudice indirect, dommage par répercussion, etc.).

In de memorie van toelichting wordt er trouwens op gewezen dat de strafbemiddeling een alternatieve vorm van sociale reactie is en geen alternatieve rechtspraak. Zodra er onoverkomelijke juridische of feitelijke moeilijkheden rijzen of te verwachten zijn, wordt de procedure niet toegepast. De advocaten van de dader en het slachtoffer mogen de bemiddeling bijwonen, niet om te pleiten, maar om hun cliënten raad te geven bij de schaderegeling.

7. *Vormvereisten*

Een lid verzocht de Minister om nadere uitleg over de procedure die voor de oproeping van de dader van een misdrijf zal worden gevolgd.

Gebeurt dit per aangetekend schrijven of via de politie? Wordt er een speciaal formulier gebruikt waarop het doel en het voorwerp van het onderhoud worden vermeld? Wordt aan de dader medegedeeld dat hij zich door een advocaat kan laten bijstaan?

Een ander lid was van oordeel dat met de dader een overeenkomst zou moeten worden gesloten waarin alle wezenlijke elementen of voorwaarden van de strafbemiddeling worden vermeld.

Met betrekking tot de vraag in welke mate de procedure wordt geformaliseerd, verklaart de vertegenwoordiger van de Minister dat ter zake het gemeen recht van toepassing is. Dit betekent dat de ganse procedure in een proces-verbaal wordt geakteerd en dus ook de overeenkomst in verband met de schadevergoeding. Beide partijen krijgen een ondertekende kopie van het proces-verbaal, met dit voorbehoud dat vertrouwelijke gegevens over de dader niet aan het slachtoffer worden meegedeeld [*cf.* bespreking van artikel 216ter, § 7 (nieuw)]. Indien de strafbemiddeling om de een of andere reden toch nog zou mislukken, dan kan de procureur des Konings de vervolging instellen, bijvoorbeeld via de procedure van convocatie bij proces-verbaal, hetgeen betekent dat de zaak binnen ten hoogste twee maanden voor de correctionele rechtbank wordt aanhangig gemaakt. Het proces-verbaal betreffende de mislukte strafbemiddeling wordt bij het strafdossier gevoegd. Indien in dat proces-verbaal een bekentenis van de dader voorkomt, dan heeft die voor de strafrechter slechts de bewijskracht van een loutere inlichting en niet meer waarde dan een bekentenis tijdens een politieverhoor. Indien in het proces-verbaal wordt vermeld dat de dader zijn verantwoordelijkheid niet ontkent, maar dat de bemiddeling strandde op de eisen van de benadeelde, dan beslecht de rechter het geschil aan de hand van het hem voorgelegde bewijsmateriaal.

Dans l'exposé des motifs, l'on a d'ailleurs souligné que la médiation pénale s'inscrit dans le prolongement non pas d'une nouvelle forme de jurisprudence, mais d'une nouvelle forme de réaction sociale. Dès que l'on est confronté à des difficultés insurmontables ou que l'on risque d'être au niveau juridique ou au niveau des faits, l'on renonce à appliquer la procédure. Les avocats de l'auteur et de la victime peuvent assister à la médiation, non pas pour plaider, mais pour conseiller leurs clients au sujet de l'indemnisation.

7. *Exigences de forme*

Un membre aimerait que le ministre fournisse des précisions au sujet de la procédure qui sera suivie pour la convocation de l'auteur d'une infraction.

La convocation se fera-t-elle par la voie d'une lettre recommandée ou par la police? Utilisera-t-on un formulaire spécial mentionnant l'objet de l'entretien? Signifiera-t-on à l'auteur qu'il peut se faire assister par un avocat?

Un autre membre estime que l'on devrait conclure avec l'auteur d'une infraction un accord dans lequel seraient mentionnés tous les éléments essentiels de la médiation.

En ce qui concerne la question de savoir dans quelle mesure la procédure est formalisée, le représentant du ministre déclare que le droit commun s'applique en la matière. Cela signifie que toute la procédure, et donc également l'accord relatif au dédommagement, est acté dans un procès-verbal. Les deux parties reçoivent une copie signée du procès-verbal, étant entendu que des données confidentielles relatives à l'auteur ne peuvent pas être communiquées à la victime [*cf.* la discussion de l'article 216ter, § 7 (nouveau)]. Si, pour une raison ou une autre, la médiation pénale devait échouer, le procureur du Roi pourrait entamer des poursuites, par exemple par la procédure de convocatie au procès-verbal, ce qui signifie que le tribunal correctionnel serait saisi de l'affaire dans les deux mois. Le procès-verbal relatant l'échec de la médiation pénale est joint au dossier pénal. Si ce procès-verbal contient des aveux de l'auteur, ceux-ci n'ont, pour le juge pénal, que la force probante d'une simple information et pas plus de valeur qu'un aveu obtenu au cours d'un interrogatoire de police. Si le procès-verbal mentionne que l'auteur n'a pas nié sa responsabilité, mais que la médiation a échoué à cause des exigences de la personne lésée, le juge tranche le conflit sur la base des éléments de preuve qui lui ont été soumises.

8. *Bewijskracht van een bekentenis*

Een lid komt terug op de vraag naar de bewijskracht van een bekentenis die in de loop van een procedure van strafbemiddeling is afgelegd.

Er rijst geen enkel probleem wanneer de strafbemiddeling slaagt omdat de strafvordering dan vervalt. De moeilijkheden ontstaan wanneer de strafbemiddeling mislukt en het proces-verbaal met de bekentenis bij het strafdossier wordt gevoegd. Het is immers niet uitgesloten dat de dader zich met betrekking tot de schuldvraag aanvankelijk toegeeflijk heeft opgesteld om aldus aan een vervolging te kunnen ontsnappen.

Spreker vreest dat wanneer de strafbemiddeling mislukt, het voor de dader achteraf moeilijk zal zijn om in een strafproces zijn bekentenis af te zwakken of in te trekken. De bekentenis in het proces-verbaal van de strafbemiddeling moet dan ook een neutraal karakter hebben.

In dat verband achten verschillende leden het gevaar niet denkbeeldig dat de bemiddeling in strafzaken de politie een bijkomend drukkingsmiddel verschaft om van de dader een bekentenis af te dwingen. Zelfs wanneer hij onschuldig is, is het niet uitgesloten dat de dader aan die druk bezwijkt omdat hij aldus de mogelijkheid ziet een vervolging te ontlopen. De schuldbekentenis mag dan ook geen absolute bewijskracht hebben, maar slechts als inlichting gelden.

De vertegenwoordiger van de Minister is het met deze stelling eens.

Hij erkent dat de bemiddeling in strafzaken als een drukkingsmiddel kan worden begrepen, maar voegt daaraan toe dat deze opmerking voor elk rechtssysteem geldt.

Een ander lid ziet er het nut niet van in om het proces-verbaal betreffende de strafbemiddeling bij het strafdossier te voegen. Hij stelt dan ook voor slechts te akteren dat er een strafbemiddeling is voorgesteld, maar zonder resultaat.

De vertegenwoordiger van de Minister verklaart dat de bekentenis wordt geakteerd in een proces-verbaal dat de procureur des Konings opstelt als officier van de gerechtelijke politie. Als dusdanig moet het proces-verbaal bij het strafdossier worden gevoegd en geldt het als inlichting.

De rechter beoordeelt de bekentenis dan ook op grond van het ganse dossier. Spreker wijst erop dat de bekentenis niet voor het eerst in het proces-verbaal van de procureur des Konings zal opduiken. De strafbemiddeling wordt ingezet als gevolg van het proces-verbaal dat de resultaten van het politieonderzoek bevat. Het is geenszins de bedoeling dat

8. *Force probante d'un aveu*

Un membre revient sur la question de savoir quelle est la force probante d'un aveu qui a été fait au cours d'une procédure de médiation pénale.

Aucun problème ne se pose si la médiation pénale réussit, parce que, dans ce cas, l'action publique s'éteint. Les difficultés surgissent lorsque la médiation pénale échoue et que le procès-verbal contenant les aveux est joint au dossier pénal. En effet, il n'est pas exclu que l'auteur se soit initialement montré conciliant en ce qui concerne la question de sa culpabilité, dans l'espoir d'échapper ainsi à des poursuites.

Selon l'intervenant, il est à craindre qu'en cas d'échec de la médiation pénale, l'auteur pourra difficilement édulcorer ou rétracter ses aveux dans le cadre d'une procédure pénale. Les aveux consignés au procès-verbal de la médiation pénale doivent donc présenter un caractère neutre.

A cet égard, plusieurs membres estiment que le risque n'est pas imaginaire de voir la médiation pénale procurer à la police un moyen de pression supplémentaire pour arracher des aveux à l'auteur. Même s'il est innocent, il n'est pas exclu que l'auteur cède, dans l'espoir d'échapper ainsi à des poursuites. Par conséquent, la reconnaissance de culpabilité peut non pas avoir valeur de preuve absolue, mais simplement de renseignement.

Le représentant du ministre partage cet avis.

Il reconnaît que la médiation pénale peut être interprétée comme un moyen de pression, mais ajoute que cette remarque vaut pour tout système juridique.

Un autre commissaire ne voit pas l'utilité de joindre au dossier pénal le procès-verbal relatif à la médiation pénale. Il propose, dès lors, d'y mentionner uniquement qu'une médiation pénale a été proposée, sans en préciser le résultat.

Le représentant du ministre déclare que les aveux sont consignés dans un procès-verbal que le procureur du Roi dresse en sa qualité d'officier de police judiciaire. Le procès-verbal doit être joint au dossier pénal et il tient lieu de renseignement.

Le juge apprécie donc les aveux sur la base du dossier complet. L'intervenant souligne que les aveux ne seront pas divulgués pour la première fois dans le procès-verbal du procureur du Roi. La médiation pénale est engagée à la suite du procès-verbal qui mentionne les résultats de l'enquête policière. L'objectif n'est nullement de refaire cette enquête. Dès lors, s'il n'est

onderzoek nog eens over te doen. Indien er in het proces-verbaal van de politie derhalve geen bekentenis voorkomt, zal de procureur des Konings daar tijdens de strafbemiddeling niet op mogen aansturen.

Indien de dader tijdens de procedure zijn aansprakelijkheid voor de geleden schade heeft erkend, bestaat er evenmin reden toe om deze informatie aan de rechter te onthouden.

De vertegenwoordiger van de Minister vestigt er de aandacht op dat in deze materie slechts toepassing wordt gemaakt van de algemene principes van het strafprocesrecht en dat men de problematiek van de bewijskracht van de bekentenis derhalve in dat kader moet beschouwen.

Het Gentse experiment heeft daarenboven aangetoond dat het aantal gevallen waarin de strafbemiddeling ondanks de bekentenis mislukt wegens het niet-betalen van de schadevergoeding, zeer gering is. Het is de vraag of men voor dat gering aantal dossiers specifieke bepalingen in het ontwerp moet opnemen betreffende de bewijskracht van het proces-verbaal van de procureur des Konings.

Gelet op de problemen die zich in verband met de bewijskracht van de bekentenis kunnen voordoen, betreurt een lid de afwezigheid van elke jurisdictionele controle. De bemiddeling in strafzaken staat of valt met de persoon van de procureur des Konings op wiens wijsheid, rijpheid en bezadigdheid men moet rekenen.

De vertegenwoordiger van de Minister weerlegt deze opmerking door erop te wijzen dat er wel degelijk een jurisdictionele controle is, namelijk wanneer de strafbemiddeling geen doorgang vindt en de vervolging wordt uitgeoefend. Indien de strafbemiddeling slaagt, is een dergelijke controle natuurlijk overbodig.

9. *Verval van de strafvordering*

Een lid komt terug op de bevoegdheid van de procureur des Konings om de dader uit te nodigen tot het volgen van een geneeskundige behandeling in geval van drugs- en/of drankverslaving. De dader moet hem hiervan op geregelde tijdstippen het bewijs leveren. De vraag rijst hoelang hij die geneeskundige behandeling moet volgen. Gedurende een periode van ten hoogste zes maanden naar analogie van wat geldt voor de dienstverlening of tot op het einde van de behandeling? Het antwoord op deze vraag is fundamenteel omdat het bepalend is voor het tijdstip van het verval van de strafvordering. Het ontwerp bepaalt namelijk dat de strafvordering uitdooft wanneer de dader voldaan heeft aan alle door hem aanvaarde voorwaarden, zoals bijvoorbeeld het volgen van een geneeskundige behandeling.

pas fait état d'aveux dans le procès-verbal de la police, le procureur du Roi ne pourra pas essayer d'en obtenir au cours de la médiation pénale.

Si l'auteur a reconnu, pendant la procédure, sa responsabilité pour ce qui est du dommage causé, il n'y a pas non plus de raisons de priver le juge de cette information.

Le représentant du ministre souligne que, dans cette matière, l'on ne fait qu'appliquer les principes généraux de la procédure pénale et qu'il faut considérer, dès lors, le problème de la force probante des aveux dans ce cadre.

En outre, l'expérience de Gand a montré que les cas dans lesquels la médiation pénale échoue, malgré les aveux, en raison du non-paiement de l'indemnité, sont peu nombreux. L'on peut se demander si ce nombre dérisoire de dossiers justifie l'insertion, dans le projet, de dispositions spécifiques relatives à la force probante du procès-verbal du procureur du Roi.

Etant donné que des problèmes peuvent se poser relativement à la force probante des aveux, un commissaire déplore l'absence de tout contrôle juridictionnel. La réussite ou l'échec de la médiation pénale dépendra de la personne du procureur du Roi, sur la sagesse, la maturité et la pondération duquel il faut compter.

Le représentant du ministre réfute cette observation en soulignant qu'il y a bel et bien un contrôle juridictionnel, lorsque la médiation pénale n'aboutit pas et que les poursuites sont exercées. Il va de soi qu'un tel contrôle est superflu si la médiation pénale réussit.

9. *Extinction de l'action publique*

Un commissaire revient sur le pouvoir confié au procureur du Roi d'inviter l'auteur à suivre un traitement médical en cas de toxicomanie et/ou d'alcoolisme, traitement dont l'auteur doit lui fournir la preuve à intervalles réguliers. Pendant combien de temps doit-il suivre ce traitement médical? Pendant une période maximale de 6 mois, par analogie avec ce qui est le cas en ce qui concerne le travail d'intérêt général, ou doit-il s'y soumettre jusqu'à ce qu'il soit terminé? La réponse à cette question est fondamentale, parce qu'elle est déterminante pour ce qui est de la fixation du moment de l'extinction de l'action publique. En effet, le projet prévoit que l'action publique est éteinte lorsque l'auteur de l'infraction a satisfait à toutes les conditions, acceptées par lui, comme celle de suivre un traitement médical.

Op grond van de voorgelegde tekst kan men de dader ertoe nopen de behandeling gedurende één of twee jaar te volgen.

Ondertussen blijft de dreiging van een vervolging als het zwaard van Damocles boven zijn hoofd hangen omdat gedurende die termijn de strafvordering nog niet vervallen is. Dit is criminologisch noch juridisch houdbaar.

Een ander lid vraagt zich af of aan deze opmerking niet kan worden tegemoet gekomen door de dader een resultaatsverbintenis op te leggen.

De eerste spreker acht dit niet opportuun. In se komt het erop aan te weten of de dader aan de voorwaarde heeft voldaan als hij de geneeskundige behandeling begint te volgen dan wel blijft volgen gedurende een bepaalde termijn.

Met betrekking tot het tijdstip waarop de strafvordering vervalt, vestigt een volgend lid de aandacht op een andere moeilijkheid. Een essentiële voorwaarde voor het slagen van de strafbemiddeling is dat de dader het slachtoffer integraal schadeloos stelt. Wat indien de dader de schadevergoeding niet onmiddellijk kan betalen en de terugbetaling in de tijd wenst te spreiden? Vervalt de strafvordering dan op het ogenblik dat hij er zich toe verbindt de schadevergoeding te betalen of pas na de laatste betaling?

De vraag werd gesteld hoelang de geneeskundige behandeling in geval van toxicomanie of alcoholisme moet worden gevolgd opdat de strafvordering vervalt.

De vertegenwoordiger van de Minister beklemtoont dat aan de dader geen resultaatsverbintenis wordt opgelegd. De strafvordering vervalt zodra de procureur des Konings vaststelt dat de dader de behandeling gedurende enkele maanden trouw volgt. Paternalisme is in deze uit den boze. De behandeling is geen straf, het is slechts een hint aan de dader dat de strafvordering uitdooft als hij de nodige bereidheid toont om een behandeling te volgen. Het is in elk geval niet de bedoeling dossiers jaren te laten aanslepen.

Een lid herhaalt daarom zijn opmerking dat in de tekst van het ontwerp een tijdsbepaling moet worden ingelast.

Een gelijkaardig probleem rijst met betrekking tot de betaling van de schadevergoeding. Vervalt de strafvordering wanneer die volledig is betaald of zodra er een overeenkomst bestaat inzake de afbetaling?

De vertegenwoordiger van de Minister stelt dat de strafvordering pas uitdooft wanneer de dader de overeengekomen schadevergoeding integraal heeft betaald. Wanneer de schuld in termijnen wordt afgedaan, dan dooft de strafvordering derhalve uit na de laatste betaling.

Le texte en discussion permettrait d'obliger l'auteur à suivre le traitement pendant un ou deux ans.

Dans l'intervalle, la menace de poursuite reste une épée de Damoclès suspendue au-dessus de sa tête puisque l'action publique ne s'éteint pas pendant cette période. Ce n'est défendable ni du point de vue criminologique ni du point de vue juridique.

Un autre membre se demande si l'on ne peut pas, pour tenir compte de cette remarque, imposer à l'auteur une obligation de résultat.

Le premier intervenant estime que c'est inopportun. En fait, la question qui se pose est de savoir si l'auteur a satisfait à la condition dès lors qu'il commence à suivre le traitement médical ou s'il doit poursuivre celui-ci pendant une période déterminée.

En ce qui concerne le moment où l'action publique s'éteint, l'intervenant suivant met l'accent sur une autre difficulté. L'une des conditions essentielles de la réussite de la médiation pénale est l'indemnisation intégrale de la victime par l'auteur. Qu'arrive-t-il si l'auteur ne peut pas payer immédiatement l'indemnité et souhaite échelonner le remboursement dans le temps? L'action publique s'éteint-elle au moment où il s'engage à payer l'indemnité ou ne s'éteint-elle qu'après le dernier paiement?

La question a été posée de savoir pendant combien de temps le traitement médical devrait être suivi en cas de toxicomanie ou d'alcoolisme pour que l'action publique s'éteigne.

Le représentant du ministre souligne qu'aucune obligation de résultat n'est imposée à l'auteur. L'action publique s'éteint dès le moment où le procureur du Roi constate que l'auteur suit assidûment le traitement pendant quelques mois. Le paternalisme est inadmissible en cette matière. Le traitement n'est pas une peine; si l'on invite l'auteur à s'y soumettre, c'est simplement pour lui indiquer que l'action publique s'éteindra, s'il manifeste une disposition suffisante à suivre un traitement. L'objectif n'est, en tout cas, pas de faire traîner des dossiers pendant des années.

A cet égard, un commissaire répète qu'il faudrait prévoir un délai dans la loi en projet.

Il y a un problème similaire en ce qui concerne le paiement de l'indemnité. L'action publique ne s'éteint-elle qu'au moment où celle-ci a été payée intégralement ou s'éteint-elle dès qu'un accord a été conclu concernant le règlement financier?

Le représentant du ministre répond que l'action publique ne s'éteint que lorsque l'auteur a payé intégralement l'indemnité convenue. Par conséquent, si la dette est liquidée par versements échelonnés, l'action publique s'éteint après le dernier paiement.

Een dossier kan dan ook enkele maanden, zelfs twee jaar aanslepen.

Dat laatste zal echter uitzonderlijk zijn, aangezien de strafbemiddeling principieel bedoeld is voor kleine misdrijven. Zodra de schadevergoeding te hoog oploopt of aanleiding geeft tot discussie, bijvoorbeeld in geval van arbeidsongeschiktheid, zal de strafbemiddeling niet worden toegepast.

De problematiek met betrekking tot het tijdstip waarop de strafvordering vervalt, wordt verder uitgediept bij de bespreking van artikel 216ter, § 4, van het Wetboek van strafvordering.

10. *Strafbemiddeling en opslorping*

Een lid wenst te weten welke de gevolgen zijn van een bemiddeling in strafzaken, wanneer een voortgezet misdrijf is gepleegd. Het is immers zeer goed denkbaar dat voor een bepaald misdrijf een strafbemiddeling heeft plaatsgehad, waardoor de strafvordering vervallen is, maar dat achteraf nieuwe misdrijven aan het licht komen die vóór de strafbemiddeling door dezelfde persoon werden begaan. Onvermijdelijk rijst de vraag of voor die misdrijven een nieuwe strafbemiddeling moet worden toegepast, of mag men stellen dat ingevolge het verval van de strafvordering na de eerste bemiddeling, een opslorping plaatsvindt wanneer er eenheid van opzet bij de dader is? In dat geval zou er voor de achteraf ontdekte misdrijven geen bemiddeling meer nodig zijn.

De vertegenwoordiger van de Minister beklemtoont dat het probleem van de opslorping zich in dit verband niet voordoet.

De opslorping veronderstelt namelijk een definitieve veroordeling omtrent bepaalde misdrijven, waarna nieuwe strafbare feiten voor de strafrechter worden gebracht die vóór die veroordeling werden gepleegd. Wanneer er eenheid van opzet bij de dader wordt vastgesteld, kan de rechter hem niet meer beoordelen (cf. art. 65 van het Strafwetboek).

Bij de bemiddeling in strafzaken is er daarentegen geen definitieve veroordeling. Er is uiteindelijk slechts een « sepotbeslissing » die krachtens het wetsontwerp het verval van de strafvordering tot gevolg heeft. Daarmee wordt het principe overgenomen dat reeds geldt bij de minnelijke-schikkingsregeling, vervat in artikel 216bis Sv.

Moet men uit het voorgaande concluderen dat het traditionele sepot de strafvordering niet doet vervallen? Ter zake dient het volgende onderscheid te worden gemaakt:

a) De beslissing om een zaak zonder gevolg te rangschikken is een administratieve handeling ge-

Autrement dit, un dossier peut rester ouvert pendant quelques mois, voire pendant une année ou deux.

Mais, deux ans seront plutôt une exception dans la mesure où la médiation pénale ne vaut en principe que pour les infractions mineures. La médiation pénale n'est pas proposée lorsque l'indemnisation atteint des montants trop élevés ou soulève des discussions, ce qui est le cas, par exemple, lorsqu'il y a une incapacité de travail.

La question de savoir à quel moment l'extinction de l'action publique s'éteint sera examinée plus en détail dans le cadre de la discussion de l'article 216ter, § 4, du Code d'instruction criminelle.

10. *Médiation pénale et absorption*

Un commissaire désire savoir quelles sont les conséquences d'une médiation pénale lorsqu'une infraction continuée a été commise. En effet, on peut très bien imaginer qu'une infraction déterminée ait donné lieu à une médiation pénale, entraînant l'extinction de l'action publique, mais que de nouvelles infractions commises par la même personne avant la médiation pénale soient découvertes après coup. La question se pose inmanquablement de savoir si une nouvelle médiation pénale doit être appliquée pour ces infractions ou si l'on peut affirmer qu'à la suite de l'extinction de l'action publique après la première médiation, une absorption s'opère s'il y a unité d'intention de l'auteur. Dans ce cas, plus aucune médiation ne serait nécessaire pour les infractions découvertes après coup.

Le représentant du ministre souligne que le problème de l'absorption ne se pose pas dans ce contexte.

En effet, l'absorption suppose qu'une condamnation définitive a été prononcée du chef de certaines infractions, puisque le juge pénal a été saisi de nouveaux faits punissables accomplis avant cette condamnation. Si l'on constate une unité d'intention de l'auteur, le juge ne peut plus le juger (voir l'article 65 du Code pénal).

En cas de médiation pénale, par contre, il n'y a pas de condamnation définitive. Il n'y a finalement qu'une « décision de classement sans suite », qui entraîne, en vertu de la loi en projet, l'extinction de l'action publique. On reprend ainsi le principe qui est déjà applicable au règlement transactionnel prévu à l'article 216bis du Code d'instruction criminelle.

Faut-il conclure de ce qui précède que le traditionnel classement sans suite n'entraîne pas l'extinction de l'action publique? Il convient de faire en l'espèce la distinction suivante:

a) La décision de classer sans suite une affaire est un acte administratif posé par le ministère public en

steld door het openbaar ministerie als onderdeel van de uitvoerende macht. Als dusdanig gelden de regels van behoorlijk bestuur en de vertrouwensleer. Overeenkomstig de onderrichtingen van de Minister van Justitie en de circulaires van de procureurs-generaal moet de beslissing tot seponeren aan alle belanghebbenden worden meegedeeld. Zelfs wanneer de beslissing niet wordt bekendgemaakt, is het openbaar ministerie erdoor gebonden. Indien er zich geen nieuwe feiten of omstandigheden voordoen, mag het openbaar ministerie na een sepotbeslissing dus geen vervolging meer instellen. De rechter zou op grond van de beginselen van behoorlijk bestuur de strafvordering onontvankelijk moeten verklaren (*cf.* Cass., 9 december 1981, Arr. Cass., 1981-1982, 491 en Cass., 5 februari 1985, Arr. Cass., 1984-1985, 749).

b) Doen er zich daarentegen wel nieuwe omstandigheden voor, zoals de ontdekking dat het geseponeerde feit eigenlijk deel uitmaakt van een reeks misdrijven die slechts na het sepot aan het licht komt, dan kan de vervolging worden ingesteld, ook voor het geseponeerde feit, omdat de reden voor de rangschikking zonder gevolg wegvalt, namelijk de overtuiging dat het om een eenmalig feit ging of het feit dat de voorwaarden voor het sepot niet werden nageleefd.

In het wetsontwerp wordt bepaald dat de strafvordering vervalst wanneer de dader voldaan heeft aan alle door hem aanvaarde voorwaarden. Dit betekent dat wanneer achteraf nieuwe feiten bekend geraken, de procureur des Konings alleen maar voor die nieuwe feiten een strafvordering kan instellen en niet meer voor het feit waarvoor een strafbemiddeling werd toegepast.

Bij de bemiddeling in strafzaken kan het probleem van de opslorping zich bijgevolg niet voordoen omdat het verval van de strafvordering geen definitief vonnis is. Dezelfde regeling geldt in geval van verjaring. Een strafbaar feit dat na een korte termijn verjaard is, kan niet meer worden vervolgd. De strafvordering kan wel worden uitgeoefend voor nieuwe feiten die achteraf aan het licht komen. De verjaring veroorzaakt dus evenmin een opslorping. *Idem dito* voor de minnelijke schikking (art. 216bis Sv.).

11. Begroting

Verschillende leden wensen te weten welk budget er uitgetrokken is om de procedure van de strafbemiddeling efficiënt en op grote schaal te kunnen toepassen. Het volstaat immers niet een bepaalde rechtspleging in te voeren die achteraf bij gebrek aan middelen niet toepasbaar blijkt te zijn.

De Minister antwoordt dat er in het budget kredieten zijn voorzien om tegen 1996 veertig sociaal assistenten in dienst te nemen bij de parketten van de rechtbanken van eerste aanleg. Zij zouden als volgt worden ingedeeld: 4 bij het parket van Brussel, 3 bij

tant qu'élément du pouvoir exécutif. A ce titre, on applique les règles de bonne administration et la théorie de la confiance. Conformément aux instructions du ministre de la Justice et aux circulaires des procureurs généraux, la décision de classer sans suite doit être communiquée à tous les intéressés. Même si la décision n'est pas publiée, elle lie le ministère public. S'il ne se produit pas de circonstances ou de faits nouveaux, le ministère public ne peut donc plus intenter de poursuites après une décision de classement sans suite. Sur la base des principes de bonne administration, le juge devrait donc déclarer l'action publique irrecevable (*cf.* Cass., 9 décembre 1981, Pas., 1982, I, 482 et Cass., 5 février 1985, Pas., 1985, I, 670).

b) Si, au contraire, de nouvelles circonstances se produisent, comme la découverte qu'au fond, le fait classé sans suite fait partie d'une série d'infractions qui n'est révélée qu'après le classement sans suite, les poursuites peuvent être intentées, même pour le fait classé sans suite, parce que la raison du classement sans suite, c'est-à-dire la conviction qu'il s'agissait d'un fait unique, disparaît ou que les conditions de classement sans suite n'ont pas été respectées.

Le projet de loi prévoit que l'action publique est éteinte lorsque l'auteur a satisfait à toutes les conditions acceptées par lui. Cela signifie que si des faits nouveaux sont connus ultérieurement, le procureur du Roi ne peut intenter une action publique que pour ces faits nouveaux, et plus pour le fait qui a été l'objet d'une médiation pénale.

Le problème de l'absorption ne peut donc pas se poser lors de la médiation pénale, parce que l'extinction de l'action publique n'est pas un jugement définitif. La même règle s'applique en cas de prescription. Un fait punissable qui est prescrit après un délai bref ne peut plus être poursuivi. L'action publique peut toutefois être exercée pour des faits nouveaux manifestés après coup. La prescription n'engendre donc pas non plus d'absorption. Il en va de même de la transaction (article 216bis du Code pénal).

11. Budget

Plusieurs membres désirent savoir quel est le budget prévu pour permettre d'appliquer la procédure de la médiation pénale efficacement et sur une grande échelle. En effet, il ne suffit pas d'instaurer une procédure déterminée qui, par la suite, s'avérerait inapplicable faute de moyens.

Le ministre répond que des crédits sont inscrits au budget en vue d'engager, d'ici à 1996, quarante assistants sociaux près les parquets des tribunaux de première instance. Leur répartition serait la suivante: 4 au parquet de Bruxelles, 3 aux parquets d'Anvers,

het parket van respectievelijk Antwerpen, Charleroi, Gent en Luik, 2 bij het parket van respectievelijk Bergen en Dendermonde, en 1 bij het parket van elk ander gerechtelijk arrondissement.

De kostprijs van deze maatregel wordt op 48 miljoen frank geraamd, te weten 44 miljoen frank personeelskosten, 1 miljoen frank investeringskosten en 3 miljoen frank werkingskosten.

Daarnaast heeft de Minister een voorstel gedaan om in elk gerechtelijk arrondissement een criminoloog aan te trekken. De budgettaire weerslag hiervan wordt op 40 miljoen frank geraamd, te weten 32 miljoen frank personeelskosten, 5 miljoen frank investeringskosten en 3 miljoen frank werkingskosten. Dit voorstel valt binnen het kader van het inmiddels door de regering goedgekeurde «meerjarenplan» van de Minister van Justitie.

Verscheidene sprekers vragen of er niet in de uitbreiding van de parketten is voorzien, aangezien hun opdracht door de invoering van de strafbemiddeling aanzienlijk wordt uitgebreid.

De Minister antwoordt hierop negatief, maar verklaart dat er in het kader van het wetsontwerp over het snelrecht wel sprake is van een uitbreiding van het aantal magistraten. Ook in verband met het wetsontwerp betreffende de dienstverlening wordt een personeelsuitbreiding in het vooruitzicht gesteld [*cf.* wetsontwerp tot de wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie (*cf.* Gedr. St., Senaat, 1992-1993, nr. 653-1)].

IV. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

A. Ontwerp van wet houdende regeling van een procedure voor de bemiddeling van strafzaken

Artikel 1 (artikel 2 van de tekst aangenomen door de Commissie)

Paragraaf 1

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« § 1. In boek II, titel I, van het Wetboek van Strafvordering wordt het opschrift van hoofdstuk III, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984, vervangen als volgt: « Hoofdstuk III. Bepalingen betreffende het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven onder bepaalde voorwaarden. »

Deze paragraaf geeft geen aanleiding tot opmerkingen en wordt aangenomen bij eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

de Charleroi, de Gand et de Liège, 2 aux parquets de Mons et de Termonde et 1 au parquet de chacun des autres arrondissements judiciaires.

Le coût de cette mesure est estimé à 48 millions de francs, soit 44 millions de francs en frais de personnel, 1 million de francs en frais d'investissement et 3 millions de francs en frais de fonctionnement.

En outre, le ministre a fait une proposition visant à s'attacher les services d'un criminologue dans chaque arrondissement judiciaire. L'incidence budgétaire de ce recrutement est estimée à 40 millions de francs, à savoir 32 millions de francs en frais de personnel, 5 millions de francs en frais d'investissement et 3 millions de francs en frais de fonctionnement. Cette proposition s'inscrit en dehors du cadre du « plan pluriannuel » du ministre de la Justice qui, entre-temps, a été approuvé par le Gouvernement.

Plusieurs intervenants demandent si l'extension des parquets n'a pas été prévue, étant donné que l'instauration de la procédure de médiation pénale élargit considérablement leur mission.

Le ministre leur répond par la négative, mais déclare qu'il est question, dans le cadre du projet de loi relatif aux procédures accélérées, d'un accroissement du nombre des magistrats. Une extension du personnel est également annoncée dans le cadre du projet de loi relatif aux travaux d'intérêt général [voir le projet de loi modifiant la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation (*cf.* Doc. Sénat, 1992-1993, n° 653-1)].

IV. DISCUSSION DES ARTICLES

A. Projet de loi organisant une procédure de médiation pénale

Article premier (article 2 du texte adopté par la commission)

Paragraphe premier

Le texte proposé est rédigé comme suit:

« § 1er. Dans le livre II, titre Ier, du Code d'instruction criminelle, l'intitulé du chapitre III inséré par la loi du 28 juin 1984 est remplacé par l'intitulé suivant: « Chapitre III. Dispositions relatives à l'extinction de l'action publique pour certaines infractions, moyennant la réalisation de certaines conditions. »

Ce paragraphe ne donne lieu à aucune observation et est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

Paragraaf 2

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« § 2. In boek II, titel I, hoofdstuk III van hetzelfde wetboek, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984 en gewijzigd bij de wet van 22 december 1989 wordt een artikel 216ter ingevoegd, luidende:

« Artikel 216ter. — § 1. De procureur des Konings kan de dader van een misdrijf oproepen en, onverminderd artikel 216bis, hem verzoeken de door het misdrijf veroorzaakte schade te vergoeden of te herstellen en hem het bewijs hiervan voor te leggen. In voorkomend geval roept hij ook het slachtoffer op en bemiddelt hij over de schaderegeling. »

Een lid dient een amendement in luidend als volgt:

« Artikel 216ter, § 1, eerste lid, voorgesteld door § 2 van dit artikel, te vervangen als volgt:

« Artikel 216ter. — § 1. De procureur des Konings kan, onverminderd de bevoegdheid hem toegekend door artikel 216bis, de dader van een misdrijf, en voor zover het feit niet van die aard schijnt te zijn dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf, oproepen en hem verzoeken de door het misdrijf veroorzaakte schade te vergoeden of te herstellen en hem het bewijs hiervan voor te leggen. In voorkomend geval roept hij ook het slachtoffer op en bemiddelt hij over de schaderegeling en de modaliteiten daarvan. »

Verantwoording

1. In artikel 216bis wordt als grens van strafbaarheid vijf jaar gevangenisstraf bepaald. In de voorgestelde tekst van artikel 216ter spreekt men van « een misdrijf » zonder beperking, terwijl het duidelijk is dat men « kleine » feiten bedoelt, maar die kwalificatie een misdaad kunnen uitmaken. Daarom wordt de grens ingebouwd vertrekkende van de tekst van artikel 3, eerste lid, van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie. Het is duidelijk dat het openbaar ministerie de procedure van artikel 216ter slechts opstart indien het meent geen straf hoger dan 2 jaar gevangenisstraf te moeten vorderen. De procureur des Konings zal, eens de procedure opgestart, door zijn veruiterlijke intentie gebonden zijn. Enerzijds zal hij bijvoorbeeld in geval van mislukking de procedurele middelen te dien einde moeten treffen (correctionalisatie benaarstigen) en anderzijds zal hij in zijn vordering gebonden zijn omdat het proces-verbaal bij het dossier wordt gevoegd.

2. De woorden « onverminderd artikel 216bis » worden aangevuld en verplaatst om te onderstrepen

Paragraphe 2

Le texte proposé est rédigé comme suit:

« § 2. Dans le livre II, titre Ier, chapitre III, du même Code, inséré par la loi du 28 juin 1984 et modifié par la loi du 22 décembre 1989, il est inséré un article 216ter, rédigé comme suit:

« Article 216ter. — § 1er. Le procureur du Roi peut convoquer l'auteur d'une infraction et, sans préjudice de l'article 216bis, l'inviter à indemniser ou réparer le dommage causé par l'infraction et à lui en fournir la preuve. Le cas échéant, le procureur du Roi convoque également la victime et organise une médiation sur l'indemnisation. »

Un membre dépose un amendement, libellé comme suit:

« Remplacer l'article 216ter, § 1er, premier alinéa, proposé par le § 2 de cet article, par la disposition suivante:

« Article 216ter. — § 1er. Le procureur du Roi peut, sans préjudice des pouvoirs que lui attribue l'article 216bis, convoquer l'auteur d'une infraction et, pour autant que le fait ne semble pas être de nature à devoir être puni d'un emprisonnement correctionnel principal de plus de deux ans ou d'une peine plus lourde, l'inviter à indemniser ou réparer le dommage causé par l'infraction et à lui en fournir la preuve. Le cas échéant, le procureur du Roi convoque également la victime et organise une médiation sur l'indemnisation ainsi que sur ses modalités. »

Justification

1. L'article 216bis du Code d'instruction criminelle fixe, comme limite de pénalité, une peine d'emprisonnement de cinq ans. Le texte proposé de l'article 216ter mentionne « une infraction », sans limitation, alors qu'il est clair que l'on vise de « petits » faits, qui représentent qualificativement un crime. C'est pourquoi la limite prévue se base sur le texte de l'article 3, premier alinéa, de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation. Il est évident que le ministère public ne mettra en route la procédure de l'article 216ter que s'il estime ne pas devoir requérir une peine excédant deux années d'emprisonnement. Une fois la procédure mise en route, le procureur du Roi sera lié par son intention exprimée: d'une part, il devra, par exemple en cas d'échec, employer les voies de la procédure à cet effet (correctionnaliser) et, d'autre part, il sera lié par sa réquisition parce que le procès-verbal est joint au dossier.

2. Les mots « sans préjudice de l'article 216bis » sont complétés et déplacés pour bien souligner qu'il

dat het hier een alternatieve keuze is van het openbaar ministerie. Het is trouwens mogelijk dat de voorwaarden van artikel 216bis niet gerealiseerd worden.

3. Het amendement stelt bovendien voor in het eerste lid van § 1 na de woorden « over de schaderegeling » de woorden « en de modaliteiten daarvan » in te voegen.

Het ideale is een onmiddellijke schaderegeling, maar in vele gevallen zal dit onmogelijk zijn: modaliteiten zouden moeten worden overeengekomen en zullen als eerste voorwaarde en toetssteen gelden als goede wil van de dader om het openbaar ministerie toe te laten de gewenste procedure te kiezen: dit is volledig in overeenstemming met § 4.

De indiener van het amendement voegt hier nog aan toe dat de nieuwe tekst tegemoetkomt aan de opmerking van de vertegenwoordiger van de Minister dat de procureur des Konings eerst de procedure van artikel 216ter van het Wetboek van Strafvordering kan op gang brengen om vervolgens naar de minnelijke schikking overeenkomstig artikel 216bis over te stappen.

Een lid heeft bezwaren tegen het criterium krachtens hetwelk de strafbemiddeling slechts mogelijk is « voor zover het feit niet van die aard schijnt te zijn dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf ». Volgens hem berust de procedure in dat geval op een subjectief waardeoordeel van de procureur des Konings.

Hij stelt daarom de volgende formule voor:

« ... voor zover het feit krachtens de bepalingen van het Strafwetboek niet strafbaar is met een hoofdstraf van twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf ... ».

Een volgende spreker betoogt dat deze formulering geen zin heeft omdat ze geen enkele restrictie inhoudt. Het amendement biedt het grote voordeel dat het de procureur des Konings voor zijn verantwoordelijkheid plaatst en een jurisdictionele controle mogelijk maakt. Indien de procureur des Konings een strafbemiddeling voorstelt die mislukt, dan kan hij achteraf voor het vonnisgerecht geen gevangenisstraf meer vorderen van bijvoorbeeld vijf jaar. Aangezien een dergelijke regel voor de opschorting geldt, werd vanwege het parallelisme besloten in het amendement de tekst over te nemen die voorkomt in artikel 3, eerste lid, van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie (cf. verantwoording).

In het licht van deze opmerking verklaart een lid niet uit de tekst van het amendement te kunnen afleiden dat geopteerd wordt voor het criterium dat de

s'agit ici d'une solution de rechange du ministère public. Il est par ailleurs possible que les conditions de l'article 216bis ne soient pas remplies.

3. L'amendement propose en outre d'ajouter, au premier alinéa du § 1er, après les mots « une médiation sur l'indemnisation », les mots « ainsi que sur ses modalités ».

L'idéal serait d'aboutir à une indemnisation immédiate, mais cela s'avérera impossible dans de nombreux cas: il faudrait alors se mettre d'accord sur des modalités qui serviraient de première condition et de pierre de touche quant à la bonne volonté de l'auteur de l'infraction de laisser le ministère public choisir la procédure souhaitable: cela est tout à fait conforme au § 4.

L'auteur de l'amendement ajoute que le nouveau texte tient compte de l'observation du représentant du ministre, selon laquelle le procureur du Roi peut d'abord engager la procédure prévue à l'article 216ter du Code d'instruction criminelle, pour ensuite passer à la transaction, conformément à l'article 216bis.

Un commissaire est hostile au critère suivant lequel la médiation pénale n'est possible que « pour autant que le fait ne semble pas être de nature à devoir être puni d'un emprisonnement correctionnel principal de plus de deux ans ou d'une peine plus lourde ». A ses yeux, la procédure repose, dans ce cas, sur un jugement de valeur subjectif du procureur du Roi.

Il propose dès lors la formule suivante:

« ... pour autant qu'en vertu des dispositions du Code pénal, le fait n'est pas passible d'un emprisonnement correctionnel principal de plus de deux ans ou d'une peine plus lourde... »

L'intervenant suivant fait valoir que cette formulation n'a pas de sens, parce qu'elle ne comporte aucune restriction. L'amendement offre le plus grand avantage de placer le procureur du Roi devant ses responsabilités et de permettre un contrôle juridictionnel. Si le procureur du Roi propose une médiation pénale qui échoue, il ne peut plus, après coup, requérir devant la juridiction de jugement un emprisonnement de cinq ans, par exemple. Etant donné qu'une règle analogue est applicable en matière de suspension, on a décidé, pour conserver le parallélisme, de reproduire dans l'amendement le texte de l'article 3, premier alinéa, de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation (cf. la justification).

A la lumière de cette observation, un commissaire déclare ne pas pouvoir déduire du texte de l'amendement que l'on opte pour le critère suivant lequel le

procureur des Konings apprecieert of het feit met een hoofdstraf van meer of minder dan twee jaar correctionele gevangenisstraf moet worden bestraft. Men kan evengoed stellen dat het criterium van de strafbaarstelling volgens de bepalingen van het Strafwetboek geldt.

Een lid repliceert dat de zinsnede « *...voorzover het feit niet van die aard schijnt te zijn dat...* » duidelijk een appreciatiebevoegdheid impliceert. De procureur des Konings zal het dossier dus op zijn eigen merites moeten beoordelen en nagaan welke straf hij specifiek zou vorderen.

Een lid werpt op dat deze handelwijze niet voor jurisdictionele controle vatbaar is.

Een vorige spreker antwoordt dat het amendement een objectief criterium invoert. Indien de procureur des Konings een strafbemiddeling heeft voorgesteld voor een feit waarvoor hij meende niet meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf te moeten vorderen, dan blijft hij daar later in een strafgeding aan gebonden. De procureur des Konings begaat trouwens een professionele fout wanneer hij een strafbemiddeling voorstelt voor een misdaad die een veel zwaardere kwalificatie verdient dan die welke hij gegeven heeft. In dat geval is er machtsoverschrijding waarvoor hij kan worden bestraft.

Een lid stelt voor een lijst van de misdrijven op te maken die voor een strafbemiddeling in aanmerking komen en als precedent kunnen worden aangehaald.

De vertegenwoordiger van de Minister herinnert eraan dat de limiet van twee jaar gevangenisstraf werd gekozen omdat dit de minimumstraf is voor bepaalde gecorrectionaliseerde misdaden.

Met betrekking tot de woorden « *de schaderegelingen de modaliteiten daarvan* » in het amendement, wijst een lid erop dat de modaliteiten in de schaderegeling besloten zijn. Hij stelt daarom voor in de Nederlandse tekst de hiervoor vermelde woorden te vervangen door de woorden « *de schadevergoeding en de regeling ervan* ». In de Franse tekst zou het woord « *indemnisation* » moeten worden vervangen door het woord « *indemnité* ».

Een lid maakt een voorbehoud bij het voorstel om in de Franse tekst van het amendement het woord « *indemnisation* » te vervangen door het woord « *indemnité* ». De term « *indemnisation* » verwoordt zijns inziens perfect de doelstelling die aan het amendement ten grondslag ligt.

De indiener van het amendement heeft geen bezwaar tegen de wijziging van de Nederlandse tekst van zijn amendement. De Franse tekst blijft ongewijzigd.

procureur du Roi apprécie si le fait est passible d'un emprisonnement correctionnel principal de plus ou de moins de deux ans. On peut tout aussi bien dire que le critère de la pénalisation s'applique selon les dispositions du Code pénal.

Un membre réplique que le membre de phrase « *...pour autant que le fait ne semble pas être de nature...* » implique clairement un pouvoir d'appréciation. Le procureur du Roi devra donc juger le dossier selon ses propres mérites et examiner quelle peine il doit requérir spécifiquement.

Un membre objecte que cette façon de procéder n'est pas susceptible de contrôle juridictionnel.

L'un des intervenants précédents répond que l'amendement introduit un critère objectif. Si le procureur du Roi a proposé une médiation pénale pour un fait pour lequel il estimait ne pas devoir requérir un emprisonnement correctionnel de plus de deux ans, il reste ultérieurement lié par cette décision dans un procès pénal. Du reste, le procureur du Roi commet une faute professionnelle s'il propose une médiation pénale pour un crime qui mérite une qualification beaucoup plus sévère que celle qu'il lui a attribuée. Dans ce cas, il commet un excès de pouvoir, pour lequel il peut être puni.

Un membre propose de dresser une liste des infractions qui sont susceptibles de médiation pénale et peuvent être citées comme précédents.

Le représentant du ministre rappelle que la limite de deux ans d'emprisonnement a été choisie parce que c'est là la peine minimale pour certains crimes correctionnalisés.

En ce qui concerne les mots « *sur l'indemnisation ainsi que sur ses modalités* », qui figurent dans l'amendement, un commissaire souligne que les modalités sont prévues dans l'indemnisation. Il propose, dès lors, de remplacer, dans le texte néerlandais, les mots « *schaderegeling en de modaliteiten daarvan* » par les mots « *schadevergoeding en de regeling ervan* ». Dans le texte français, le mot « *indemnisation* » devrait être remplacé par le mot « *indemnité* ».

Un membre émet une réserve concernant la proposition visant à remplacer, dans le texte français de l'amendement, le mot « *indemnisation* » par le mot « *indemnité* ». A son avis, le terme « *indemnisation* » traduit parfaitement l'objectif qui sous-tend l'amendement.

L'auteur de l'amendement n'a pas d'objection contre la modification du texte néerlandais de son amendement. Le texte français reste inchangé.

Op verzoek van een lid bevestigt de vertegenwoordiger van de Minister dat de procureur des Konings bij zijn bemiddeling over de schadevergoeding een actieve rol speelt.

De indiener van het amendement herinnert eraan dat de Raad van State zich in zijn advies verzet heeft tegen het gebruik van de term « bemiddelen ». Spreker stelt dat de procureur des Konings bij zijn bemiddeling niet als arbiter mag optreden. Hij fungeert louter en alleen als tussenpersoon, bijvoorbeeld wanneer een onderhoud tussen de dader en het slachtoffer niet wenselijk is. Hij moet bijgevolg een houding van strikte neutraliteit aannemen, hoewel hij op een verzoening kan aansturen. Hij dient er zich in elk geval voor te hoeden de partijen te beïnvloeden of te overhalen met een schaderegeling in te stemmen.

De vertegenwoordiger van de Minister sluit zich bij deze interpretatie aan.

Een lid komt terug op de bedenking dat een persoonlijk onderhoud tussen de dader en het slachtoffer niet altijd wenselijk is. Welke gedragslijn moet er in dat geval worden gevolgd?

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt dat de procureur des Konings over voldoende mensenkennis en inlevingsvermogen beschikt om te beseffen wanneer een confrontatie uitgesloten is. In dat geval heeft hij twee opties: ofwel wordt de strafbemiddeling stopgezet, ofwel roept hij de hulp van een sociaal assistent in die dan als verbindingspersoon tussen de twee partijen zal fungeren.

Met betrekking tot de Nederlandse tekst van het amendement, stelt een lid om taalkundige redenen voor het woord « oproepen » na de woorden « de dader van het misdrijf » te plaatsen.

De indiener van het amendement gaat hiermee akkoord.

Wat de oproeping van het slachtoffer betreft, meent een lid uit de tekst van het ontwerp te mogen afleiden dat er ter zake op de procureur des Konings een verplichting rust, ook al wordt in de memorie van toelichting gesteld dat hij het slachtoffer kan oproepen [cf. bespreking artikel 216ter § 7 (nieuw)].

Een commissielid stipt aan dat er in het fiscaal recht eveneens een bemiddelingsprocedure bestaat. Wanneer een belastingplichtige bij het hof van beroep een voorziening heeft ingediend tegen een beslissing van de directeur van belastingen, zal de advocaat-generaal de belastingplichtige en de fiscus oproepen en hun een voorstel doen, waarover de gedingpartijen kunnen onderhandelen. Spreker verklaart dat dit systeem inmiddels zijn deugdelijkheid heeft bewezen en frequenter zou moeten worden toegepast (cf. artt. 377-385 W.I.B. 1992).

De tekst van het geamendeerde artikel 216ter, § 1, eerste lid, luidt derhalve als volgt:

A la demande d'un commissaire, le représentant du ministre confirme que le procureur du Roi joue un rôle actif dans sa médiation portant sur l'indemnité.

L'auteur de l'amendement rappelle que le Conseil d'Etat s'est opposé, dans son avis, à l'emploi du terme « médiation ». Il affirme que, dans sa médiation, le procureur du Roi ne peut pas intervenir comme arbitre. Il exerce purement et simplement la fonction d'intermédiaire, par exemple lorsqu'un entretien entre l'auteur et la victime n'est pas souhaitable. Il doit donc adopter une attitude de stricte neutralité, bien qu'il puisse viser à une conciliation. Il doit en tout cas se garder d'influencer les parties ou de les convaincre d'accepter une indemnisation.

Le représentant du ministre se rallie à cette interprétation.

Un commissaire revient à la réflexion selon laquelle un entretien personnel entre l'auteur et la victime n'est pas toujours souhaitable. Quelle est la marche à suivre en pareil cas?

Le représentant du ministre répond que le procureur du Roi est suffisamment psychologue et apte à se mettre à la place d'autrui pour comprendre quand une confrontation est exclue. Dans ce cas, il a deux options: ou bien il met fin à la médiation pénale, ou bien il demande l'aide d'un assistant social, qui fera alors office d'intermédiaire entre les deux parties.

En ce qui concerne le texte néerlandais de l'amendement, un commissaire propose, pour des raisons linguistiques, de placer le mot « *oproepen* » après les mots « *de dader van het misdrijf* ».

L'auteur de l'amendement marque son accord.

Quant à la convocation de la victime, un membre croit pouvoir déduire du texte du projet qu'une obligation incombe en la matière au procureur du Roi, même si l'exposé des motifs dit qu'il peut convoquer la victime [voir la discussion de l'article 216ter, § 7 (nouveau)].

Un commissaire note qu'il existe également une procédure de médiation en droit fiscal. Lorsqu'un contribuable a introduit un recours devant la cour d'appel contre une décision du directeur des contributions, l'avocat général convoquera le contribuable et le fisc et leur fera une proposition, sur laquelle les parties à la cause peuvent négocier. L'intervenant déclare que ce système a fait ses preuves depuis son instauration et devrait être appliqué plus fréquemment (cf. artt. 377-385 du C.I.R. 1992).

Le texte de l'article 216ter, § 1er, premier alinéa, amendé est donc rédigé comme suit:

« De procureur des Konings kan, onverminderd de bevoegdheid hem toegekend door artikel 216bis, de dader van een misdrijf oproepen en, voor zover het feit niet van die aard schijnt te zijn dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf, hem verzoeken de door het misdrijf veroorzaakte schade te vergoeden of te herstellen en hem het bewijs hiervan voor te leggen. In voorkomend geval roept hij ook het slachtoffer op en bemiddelt hij over de schadevergoeding en de regeling ervan. »

Het aldus geamendeerde eerste lid van artikel 216ter, § 1, wordt aangenomen bij eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

Artikel 216ter, § 1, tweede lid

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« In geval van toxicomanie of alcoholisme kan de procureur des Konings de dader verzoeken een geneeskundige behandeling te volgen en hem hiervan op geregelde tijdstippen het bewijs te leveren. »

Een lid wenst te weten waarom in navolging van de memorie van toelichting, niet in het ontwerp is gepreciseerd dat een geneeskundige behandeling slechts kan worden voorgesteld in geval van kleine toxicomanie en alcoholisme. De term « toxicomanie » als zodanig kan tot interpretatieproblemen leiden (cf. memorie van toelichting, blz. 5, punt 5).

De Minister beklemtoont dat uitsluitend gevallen van kleine toxicomanie worden geïsoleerd, bijvoorbeeld een persoon die voor de eerste keer met een kleine hoeveelheid drugs wordt betrapt. Er zal geen bemiddeling plaatsvinden in geval van zware drugsverslaving of recidive. De Minister herinnert aan zijn vroegere verklaring luidens welke de Regering een beleidsnota over de toxicomanie voorbereidt aan de hand van wetsvoorstellen die specifiek op deze materie betrekking hebben (cf. supra).

Met betrekking tot de term « geneeskundige behandeling » in geval van toxicomanie of alcoholisme, merkt een lid op dat deze omschrijving te restrictief is. Ze wekt namelijk de indruk dat deze twee vormen van verslaving tot een louter medisch probleem kunnen worden herleid, terwijl de ervaring heeft uitgewezen dat in dergelijke gevallen een multidisciplinaire aanpak vereist is, die het strikt medisch kader overstijgt. Organisaties, zoals de Anonieme Alcoholisten, die drankverslaving uiterst efficiënt weten te bestrijden, roepen bij hun behandeling trouwens niet altijd de hulp van een geneesheer in. Spreker stelt daarom, in samenspraak met de Minister, bij wijze van amendement voor de woorden « geneeskundige behandeling » aan te vullen met de woorden « of iedere andere passende therapie ».

« Le procureur du Roi peut, sans préjudice des pouvoirs que lui attribue l'article 216bis, convoquer l'auteur d'une infraction et, pour autant que le fait ne semble pas être de nature à devoir être puni d'un emprisonnement correctionnel principal de plus de deux ans ou d'une peine plus lourde, l'inviter à indemniser ou réparer le dommage causé par l'infraction et à lui en fournir la preuve. Le cas échéant, le procureur du Roi convoque également la victime et organise une médiation sur l'indemnisation ainsi que sur ses modalités. »

Le premier alinéa ainsi amendé de l'article 216ter, § 1er, est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

Article 216ter, § 1er, deuxième alinéa

Le texte proposé est libellée comme suit:

« En cas de toxicomanie ou d'alcoolisme, le procureur du Roi peut inviter l'auteur de l'infraction à suivre un traitement médical, et à en fournir périodiquement la preuve. »

Un membre aimerait savoir pourquoi l'on n'a pas précisé dans le projet, comme on l'a fait dans l'exposé des motifs, qu'un traitement médical ne peut être proposé que pour les cas de légère toxicomanie et pour l'alcoolisme. Le terme « toxicomanie » peut en soi donner lieu à des problèmes d'interprétation (cf. l'exposé des motifs, p. 5, point 5).

Le ministre souligne que seuls sont visés les cas de légère toxicomanie, par exemple, lorsqu'une personne est surprise pour la première fois en possession d'une petite quantité de drogue. Il n'y aura pas de médiation en cas de toxicomanie grave ou de recidive. Le ministre rappelle qu'il a déclaré précédemment que le Gouvernement prépare une note de politique au sujet de la toxicomanie en se basant sur des propositions de loi portant spécifiquement sur la matière (cf. supra).

En ce qui concerne l'expression « traitement médical » en cas de toxicomanie ou d'alcoolisme, un membre remarque que cette définition est trop restrictive. En effet, elle donne l'impression que ces deux formes de dépendance peuvent se réduire à un problème purement médical, alors que l'expérience montre que dans de tels cas, une approche multidisciplinaire s'impose, qui dépasse le cadre médical strict. Des organisations telles que les Alcooliques anonymes, qui combattent l'alcoolisme d'une manière particulièrement efficace, ne font d'ailleurs pas toujours appel à un médecin pour le traitement. Dès lors, l'intervenant propose, par voie d'amendement et en accord avec le ministre, de compléter les mots « traitement médical » par les mots « ou toute autre thérapie adéquate ».

De Minister gaat vervolgens nader in op de verplichting voor de dader van een misdrijf om op geregelde tijdstippen het bewijs te leveren dat hij voor zijn drugs- en/of drankverslaving een geneeskundige behandeling volgt. Met deze vereiste wenst de Minister de problemen te voorkomen die zich voordoen naar aanleiding van de voorwaardelijke invrijheidstelling zoals geregeld door de wet-Lejeune (cf. wet van 31 mei 1888 tot invoering van de voorwaardelijke invrijheidstelling in het strafstelsel).

Krachtens deze wet kan de Minister van Justitie een tot een vrijheidsstraf veroordeelde persoon vervroegd in vrijheid stellen op voorwaarde dat deze laatste er zich toe verbindt gedurende een vastgestelde proeftijd bepaalde voorwaarden na te leven. Een van die voorwaarden kan zijn, het volgen van een geneeskundige of psychologische behandeling in een bepaalde instelling.

De parketten en de plaatselijke overheden die belast zijn met de controle over de voorwaardelijk invrijheidgestelde, hebben het echter enorm moeilijk om na te gaan of de ontslagen gedetineerde wel degelijk de behandeling volgt waartoe hij zich verbonden heeft.

Het merendeel der instellingen weigert immers elke informatie en verschuilt zich daarvoor achter het beroepsgeheim of het medisch geheim, terwijl enkel gevraagd wordt te bevestigen of de invrijheidgestelde de behandeling volgt, ongeacht het resultaat dat hij daarbij haalt.

Deze praktijk maakt het dan ook nagenoeg onmogelijk om uit te maken of de ontslagen gedetineerde zich effectief aan de voorwaarden houdt die hem werden voorgesteld en die hij aanvaard heeft.

Wanneer de dader van een misdrijf bij een bemiddeling in strafzaken zelf het bewijs moet leveren dat hij een geneeskundige behandeling volgt, kan de instelling zich tegenover hem niet meer op het beroepsgeheim of het medisch geheim beroepen om hem welke informatie of stavingsstukken dan ook te weigeren.

Op verzoek van een lid, bevestigt een vorige spreker dat het medisch geheim geen uitzonderingen duldt, behoudens de expliciet voorziene gevallen van dwang. Zelfs wanneer de dader van een misdrijf in het kader van een strafbemiddeling vrijwillig een geneeskundige behandeling ondergaat, blijft het medisch geheim tegenover derden gelden.

Een ander commissielid wenst te weten of de geneeskundige behandeling alleen mogelijk is in geval van toxicomanie of alcoholisme dan wel of de procureur des Konings de dader een dergelijke behandeling kan voorstellen in geval van bijvoorbeeld seksuele problemen of neurotische aandoeningen.

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt dat luidens de oorspronkelijke versie van het ontwerp

Le ministre se penche ensuite sur l'obligation, pour l'auteur d'une infraction, de fournir périodiquement la preuve qu'il suit un traitement médical pour son problème d'alcoolisme et/ou de toxicomanie. Grâce à cette obligation, le ministre veut prévenir les problèmes qui se posent à l'occasion de la libération conditionnelle prévue par la loi Lejeune (cf. la loi du 31 mai 1888 établissant la libération conditionnelle dans le système pénal).

En vertu de ladite loi, le ministre de la Justice peut libérer par anticipation une personne qui a été condamnée à une peine privative de liberté, à condition que celle-ci s'engage à respecter certaines conditions pendant un délai d'épreuve. Une de ces conditions peut être de suivre un traitement médical ou psychologique dans un établissement déterminé.

Les parquets et autorités locales chargés de la surveillance du libéré conditionnel éprouvent toutefois d'énormes difficultés à vérifier si le détenu libéré suit effectivement le traitement auquel il s'est engagé.

En effet, la plupart des établissements refusent de communiquer quelque information que ce soit et se réfugient pour cela derrière le secret professionnel ou médical, alors qu'on ne leur demande que de confirmer si le libéré suit le traitement, et ce indépendamment du résultat obtenu.

A cause de cette pratique, il est donc pour ainsi dire impossible de déterminer si le détenu libéré respecte effectivement les conditions qui lui ont été imposées et qu'il a acceptées.

Si, lors d'une médiation pénale, l'auteur de l'infraction doit prouver lui-même qu'il suit un traitement médical, l'établissement ne peut plus invoquer le secret professionnel ou médical pour lui refuser quelque information ou document probant que ce soit.

A la demande d'un membre, l'un des préopinants confirme que le secret médical n'admet aucune exception, hormis les cas de contrainte explicitement prévus. Même si l'auteur de l'infraction subit volontairement un traitement médical, dans le cadre d'une médiation pénale, le secret médical vaut toujours à l'égard de tiers.

Un autre commissaire aimerait savoir si le traitement médical n'est possible qu'en cas de toxicomanie ou d'alcoolisme, ou si le procureur du Roi peut, par exemple, proposer un tel traitement dans le cas de problèmes sexuels ou de troubles névrotiques.

Le représentant du ministre répond que, dans la version initiale du projet, le procureur du Roi pouvait

vordering uitdooft als hij de nodige bereidheid aan de dag legt om een behandeling te volgen. Het is in elk geval niet de bedoeling dossiers jaren te laten aanslepen.

Een lid herhaalt daarom zijn opmerking dat in de tekst van het ontwerp een tijdsbepaling moet worden ingelast.

Hij stelt daarom voor artikel 216ter, § 1, tweede lid, Sv. aan te vullen met dezelfde tijdsbepaling als in artikel 216ter, § 1, derde lid :

« In geval van toxicomanie of alcoholisme kan de procureur des Konings de dader verzoeken een geneeskundige behandeling te volgen en hem hiervan op geregelde tijdstippen het bewijs te leveren gedurende een termijn van ten minste een maand en ten hoogste zes maanden. »

Een andere spreker acht het niet logisch dat de geneeskundige behandeling alleen kan worden voorgesteld in geval van toxicomanie of alcoholisme en niet voor bijvoorbeeld neurotische aandoeningen. Hij stelt daarom voor de verwijzing naar de toxicomanie en het alcoholisme te schrappen.

Een lid beschouwt het echter als een gevaarlijke ontwikkeling wanneer de procureur des Konings in om het even welk geval een geneeskundige behandeling kan voorstellen. Daartegenover staat dan weer dat het moeilijk is een limitatieve lijst op te stellen van ziekten of aandoeningen die in dit kader voor een geneeskundige behandeling in aanmerking komen.

Hij stelt daarom voor de woorden « *in geval van toxicomanie of alcoholisme* » te vervangen door de woorden « *wanneer de dader zich op een ziekteverschijnsel beroept* ».

Een volgende spreker merkt op dat er een onderscheid bestaat tussen enerzijds toxicomanie of alcoholisme en anderzijds andere gevallen waarin een medische behandeling gerechtvaardigd is, bijvoorbeeld exhibitionisme.

In dit laatste geval moet worden nagegaan of een geneeskundige behandeling dan wel psychologische of psychiatrische hulp vereist is.

Het gevaar is echter niet denkbeeldig dat voor alle misdrijven psychische oorzaken worden ingeroepen en een of andere behandeling wordt opgelegd. Wat toxicomanie of alcoholisme betreft, wordt algemeen aangenomen dat een medische behandeling of een therapie voldoende zijn zonder dat daarbij nog noodzakelijk een beroep moet worden gedaan op een psychiatrische behandeling.

Met betrekking tot de termijn gedurende welke de dader het bewijs moet leveren dat hij een geneeskundige behandeling volgt, wenst een lid zijn vroeger gedane voorstel te herformuleren als volgt :

l'auteur de l'infraction, que l'action publique s'éteindra s'il se montre suffisamment disposé à suivre un traitement. L'objectif n'est en tout cas pas de laisser traîner les dossiers pendant des années.

C'est pourquoi un membre répète que le texte du projet devrait prévoir une limitation dans le temps.

Il propose, dès lors, de compléter l'article 216ter, § 1er, deuxième alinéa, du Code d'instruction criminelle par le même délai qu'à l'article 216ter, § 1er, troisième alinéa :

« En cas de toxicomanie ou d'alcoolisme, le procureur du Roi peut inviter l'auteur de l'infraction à suivre un traitement médical et à en fournir périodiquement la preuve pendant un délai d'un mois au moins et de six mois au plus. »

Selon un autre membre, il n'est pas logique que le traitement médical ne puisse être proposé qu'en cas de toxicomanie ou d'alcoolisme et non, par exemple, pour des affections névrotiques. Il propose donc de supprimer la référence à la toxicomanie et à l'alcoolisme.

Un membre estime toutefois que c'est une évolution dangereuse de permettre au procureur du Roi de proposer un traitement médical dans n'importe quel cas. D'un autre côté, il est difficile de dresser une liste des maladies ou des affections à prendre en considération dans ce cadre pour un traitement médical.

Il propose, dès lors, de remplacer les mots « *en cas de toxicomanie ou d'alcoolisme* » par les mots « *lorsque l'auteur invoque comme cause la circonstance d'une maladie* ».

Un autre intervenant fait remarquer qu'il existe une distinction entre la toxicomanie ou l'alcoolisme, d'une part, et d'autres cas dans lesquels un traitement médical se justifie, par exemple l'exhibitionnisme, d'autre part.

Dans ce dernier cas, il y a lieu de déterminer si c'est un traitement médical ou une assistance psychologique ou psychiatrique qui est nécessaire.

Il est toutefois à craindre que l'on n'invoque des causes psychiques pour toutes les infractions et que l'on n'impose l'un ou l'autre traitement. En ce qui concerne la toxicomanie ou l'alcoolisme, on admet généralement qu'un traitement médical ou une thérapie sont suffisants, sans qu'il faille nécessairement y ajouter un traitement psychiatrique.

A propos de la période durant laquelle l'auteur doit fournir la preuve qu'il suit un traitement médical, un membre souhaite reformuler sa proposition antérieure comme suit :

« De dader moet de procureur des Konings op geregelde tijdstippen het bewijs leveren gedurende de termijn die laatstgenoemde bepaalt en die zes maanden niet mag overschrijden. »

Een volgende spreker acht de woorden « die laatstgenoemde bepaalt en » overbodig en suggereert ze te schrappen.

Hier tegen rijst geen bezwaar. De definitieve tekst van het voorstel is derhalve:

« ...gedurende een termijn die zes maanden niet mag overschrijden ».

Er wordt nogmaals benadrukt dat de bewijsvoering enkel het volgen van de geneeskundige behandeling betreft, niet de aard of de inhoud ervan.

Een lid komt terug op het voorstel om de woorden « *geneeskundige behandeling* » aan te vullen met de woorden « *of iedere passende therapie* ». Hij is van oordeel dat de bevoegdheden van de procureur des Konings hierdoor aanzienlijk worden uitgebreid.

De indiener van dit voorstel repliceert dat de woorden « *behandeling* » en « *therapie* » een verschillende inhoud dekken. Een behandeling impliceert de tussenkomst van een geneesheer en het gebruik van geneesmiddelen. Een therapie daarentegen impliceert niet noodzakelijk de hulp van een geneesheer. Bij de Anonieme Alcoholisten bijvoorbeeld worden de beste resultaten geboekt met groepstherapieën. Een therapie houdt dus niet alleen medische hulp in, maar ook sociale en psychologische verzorging.

Een ander lid wenst te weten of een behandeling van toxicomanie die leidt tot het gebruik van substitiemiddelen, als een therapie moet worden beschouwd.

Een spreker antwoordt dat deze vraag de inhoud en het doel van de behandeling betreft, waarvoor alleen de geneesheer verantwoordelijk is. De procureur des Konings kan over dit aspect van de behandeling geen oordeel vellen.

De vraag werd gesteld of de geneeskundige behandeling alleen kan worden voorgesteld in geval van toxicomanie of alcoholisme dan wel mogelijk is voor alle soorten ziektes of aandoeningen. In het laatste geval dreigt natuurlijk het gevaar dat alle misdrijven als een ziekteverschijnsel kunnen worden beschouwd, waarvoor een medische behandeling vereist is. Misbruiken zijn dan niet uit te sluiten.

Een commissielid betreurt dat de geneeskundige behandeling of iedere andere passende therapie alleen in geval van toxicomanie of alcoholisme kan worden voorgesteld. Deze beperking leidt eens te meer tot de marginalisering en het stigmatiseren van drugs- en/of drankverslaafden.

Een volgende spreker heeft begrip voor deze opmerking en kant zich evenzeer tegen het invoeren

« L'auteur doit en fournir périodiquement la preuve au procureur du Roi durant le délai que celui-ci fixe et qui ne peut excéder six mois. »

Un autre intervenant estime que les mots « que celui-ci fixe et » sont superflus et il suggère de les supprimer.

Cette suggestion ne soulève aucune objection. Le texte définitif de la proposition est donc:

« ...durant un délai qui ne peut excéder six mois. »

On souligne une fois encore que la preuve ne concerne que le fait de suivre le traitement médical, et non la nature ou le contenu de ce dernier.

Un membre revient à la proposition de compléter les mots « *traitement médical* » par les mots « *ou toute thérapie adéquate* ». Il estime que cet ajout étend considérablement les pouvoirs du procureur du Roi.

L'auteur de cette proposition réplique que les mots « *traitement* » et « *thérapie* » couvrent un contenu différent. Un traitement implique l'intervention d'un médecin et l'utilisation de médicaments. Au contraire, une thérapie n'implique pas nécessairement l'aide d'un médecin. Chez les Alcooliques anonymes, par exemple, ce sont les thérapies de groupe qui donnent les meilleurs résultats. Une thérapie ne signifie donc pas seulement une aide médicale, mais aussi une assistance sociale et psychologique.

Un autre membre aimerait savoir si un traitement de la toxicomanie conduisant à faire usage de produits de substitution doit être considéré comme une thérapie.

Un membre répond que cette question concerne le contenu et l'objectif du traitement, pour lesquels le médecin est seul responsable. Le procureur du Roi ne peut se prononcer sur cet aspect du traitement.

La question a été posée de savoir si le traitement médical ne peut être proposé qu'en cas de toxicomanie ou d'alcoolisme ou s'il est possible pour tous les types de maladie ou d'affection. Dans cette dernière hypothèse, il est à craindre que toutes les infractions ne puissent être considérées comme un phénomène pathologique requérant un traitement médical et, dans ce cas, les abus ne sont pas à exclure.

Un commissaire déplore que le traitement médical ou toute autre thérapie adéquate ne puissent être proposés qu'en cas de toxicomanie ou d'alcoolisme. Cette limitation aboutit une fois de plus à marginaliser et à stigmatiser les toxicomanes et les alcooliques.

Un autre intervenant se dit sensible à cette remarque et s'oppose tout autant à l'introduction de caté-

van categorieën. Men moet er evenwel rekening mee houden dat toxicomanie en alcoholisme niet kunnen worden afgescheiden van ander delinkwent gedrag, zoals diefstal, openbare zedenschennis, enz. Voorts moet men voorkomen dat men een systeem creëert waarin de procureur des Konings in alle misdrijven een medisch aspect onderkent waarvoor hij een behandeling kan voorstellen. Hij stelt daarom voor de woorden « *in geval van toxicomanie of alcoholisme* » te vervangen door de woorden « *wanneer de dader zich op een ziekteverschijnsel of een verslaving beroept* ».

Een interveniënt heeft enige bedenkingen bij deze formule omdat zij uitgaat van de vrije wilsbeschikking van de dader. Quid wanneer de dader zich niet op een ziekteverschijnsel of een verslaving beroept, waarvan de procureur des Konings wel weet heeft? Kan de procureur des Konings dan geen behandeling voorstellen? Kan de strafbemiddeling dan niet worden toegepast?

Een lid antwoordt dat de procureur des Konings de dader wel kan suggereren zich op zijn verslaving te beroepen. Weigert deze laatste of ontkent hij zijn verslaving, dan gaat de strafbemiddeling niet door.

De indiener van het amendement verdedigt de idee dat de dader zich uit eigen beweging op een ziekte of een verslaving moet beroepen, op grond van de overweging dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen de tussenkomst van het openbaar ministerie en het optreden van de rechter. Deze laatste kan krachtens de probatiewet iemand de verplichting opleggen een medische behandeling te volgen. Dit is een rechterlijke beslissing. Het openbaar ministerie kan niet zover gaan: de dader moet bijgevolg uit vrije beweging verklaren dat het misdrijf verband houdt met een ziekte of een verslaving en er zich toe verbinden daarvoor een geneeskundige behandeling te volgen. Zijn instemming wordt geakteerd in het proces-verbaal van de strafbemiddeling. Leeft hij zijn verbintenis niet na, dan beëindigt de procureur des Konings de procedure.

Na een gedachtenwisseling wordt het volgende amendement voorgesteld:

« *Wanneer de dader van het misdrijf zich voor het misdrijf op een ziekteverschijnsel beroept of op een drank- of drugsverslaving, kan de procureur des Konings hem verzoeken ...* ».

De vertegenwoordiger van de Minister vraagt of men ook de gokverslaving niet in deze bepaling kan opnemen.

De Voorzitter betoont zich hier geen voorstander van. Hij argumenteert dat men met deze bepaling voornamelijk een behandeling van de dader beoogt. Wanneer de procureur des Konings de bevoegdheid krijgt de dader van een misdrijf allerlei voorwaarden op te leggen, bijvoorbeeld het verbod om een casino te

gories. Il faut cependant tenir compte du fait que la toxicomanie et l'alcoolisme ne peuvent être dissociés d'autres comportements délictueux tels que le vol, l'outrage aux bonnes mœurs, etc. D'autre part, il faut éviter de créer un système dans lequel le procureur du Roi discernerait dans toutes les infractions un aspect médical, pour lequel il pourrait proposer un traitement. Il suggère dès lors de remplacer les mots « *en cas de toxicomanie ou d'alcoolisme* » par les mots « *lorsque l'auteur invoque la circonstance d'une maladie ou d'une assuétude* ».

Un intervenant émet des réserves au sujet de cette formule, parce qu'elle est basée sur le libre arbitre de l'intéressé. Que se passe-t-il si l'auteur n'invoque pas la circonstance d'une maladie ou d'une assuétude dont le procureur du Roi a, par ailleurs, connaissance? Celui-ci ne peut-il proposer un traitement? La médiation pénale ne peut-elle être appliquée?

Un membre répond que le procureur du Roi peut fort bien suggérer à l'auteur d'invoquer son assuétude. Si ce dernier refuse ou récuse cette assuétude, il n'y aura pas de médiation pénale.

L'auteur de l'amendement défend l'idée selon laquelle l'auteur doit invoquer volontairement une maladie ou une assuétude, et souligne qu'il y a lieu de faire une distinction entre l'intervention du ministère public et l'action du juge. Ce dernier peut, en vertu de la loi sur la probation, imposer à quelqu'un de suivre un traitement médical. Il s'agit alors d'une décision judiciaire. Le ministère public ne peut aller aussi loin; en conséquence, l'auteur doit volontairement déclarer que l'infraction était due à une maladie ou à une assuétude et il doit s'engager à suivre le traitement médical approprié. Son consentement est acté au procès-verbal de la médiation pénale. S'il ne tient pas son engagement, le procureur du Roi met fin à la procédure.

Après un échange de vues, l'amendement suivant est présenté:

« *Lorsque l'auteur de l'infraction invoque comme cause de l'infraction la circonstance d'une maladie ou d'une assuétude à l'alcool ou aux stupéfiants, le procureur du Roi peut l'inviter...* ».

Le représentant du ministre demande si l'on ne pourrait pas mentionner également dans cette disposition l'assuétude aux jeux de hasard.

Le président souligne qu'il n'en est pas partisan. Il fait valoir que la disposition vise principalement à faire suivre un traitement par l'auteur d'une infraction. Si le procureur du Roi a le pouvoir de lui imposer des conditions de toutes sortes, comme l'interdiction de fréquenter un casino, il s'aventure sur un terrain

bezoeken, dan betreedt hij een domein dat krachtens de probatiewet uitsluitend door de rechter mag worden betreden. Spreker stelt dat in de geamendeerde versie van de tekst de procureur des Konings reeds over ruime bevoegdheden beschikt.

De tekst van het aldus gewijzigde artikel 216ter, § 1, tweede lid, luidt als volgt:

« Wanneer de dader van het misdrijf zich voor het misdrijf op een ziekteverschijnsel beroept of op een drank- of drugsverslaving, kan de procureur des Konings hem verzoeken een geneeskundige behandeling of iedere andere passende therapie te volgen en hem hiervan op geregelde tijdstippen het bewijs te leveren gedurende een termijn die zes maanden niet mag overschrijden. »

Het aldus geamendeerde tweede lid van artikel 216ter, § 1, wordt aangenomen met 10 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Artikel 216ter, § 1, derde lid

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« Hij kan ook nadat hij een maatschappelijk onderzoek heeft laten verrichten de dader verzoeken in te stemmen met de uitvoering van een dienstverlening of met het volgen van een bepaalde vorming van ten hoogste 120 uren binnen een termijn die hij bepaalt. Deze termijn is ten minste een maand en ten hoogste zes maanden. »

Een lid stelt een gebrek aan evenwicht vast tussen het tweede en het derde lid van dit artikel omdat de procureur des Konings het maatschappelijk onderzoek alleen kan laten verrichten wanneer hij de dader verzoekt in te stemmen met de uitvoering van een dienstverlening of met het volgen van een bepaalde vorming.

Spreker wenst te weten waarom er geen maatschappelijk onderzoek kan worden ingesteld wanneer de procureur des Konings de dader verzoekt een geneeskundige behandeling te volgen.

Een commissielid antwoordt dat een dergelijk onderzoek in dat geval niet nodig is omdat de dader van het misdrijf zelf zijn ziekte of verslaving moet inroepen (*cf. supra*).

De vertegenwoordiger van de Minister voegt daar nog aan toe dat de procureur des Konings steeds een maatschappelijk onderzoek kan laten verrichten.

Een andere spreker merkt op dat de Raad van State heeft voorgesteld de woorden « *de uitvoering van een dienstverlening* » en « *vorming* » te vervangen respectievelijk door de woorden « *het verrichten van arbeid ten algemenen nutte* » en « *opleiding* » [*cf. Gedr. St., Senaat, 1992-1993, 652-1, blz. 17 in fine*].

qui, en vertu de la loi sur la probation, est réservé exclusivement au juge. L'intervenant souligne que, dans la version amendée du texte, le procureur du Roi dispose déjà de larges pouvoirs.

Le texte de l'article 216ter, § 1er, deuxième alinéa, ainsi modifié, est libellé comme suit:

« Lorsque l'auteur de l'infraction invoque comme cause de l'infraction la circonstance d'une maladie ou d'une assuétude à l'alcool ou aux stupéfiants, le procureur du Roi peut l'inviter à suivre un traitement médical ou toute autre thérapie adéquate, et à en fournir périodiquement la preuve durant un délai qui ne peut excéder six mois. »

Le deuxième alinéa ainsi amendé de l'article 216ter, § 1er, est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Article 216ter, § 1er, troisième alinéa

Le texte proposé est libellé comme suit:

« Il peut également, après avoir fait procéder à une enquête sociale, inviter l'auteur de l'infraction à exécuter un travail d'intérêt général, ou à suivre une formation déterminée d'une durée de 120 heures au plus dans le délai qu'il fixe. Ce délai est d'au moins un mois et de six mois au plus. »

Un membre constate qu'il y a un déséquilibre entre les deuxième et troisième alinéas de cet article, du fait que le procureur du Roi ne peut faire procéder à l'enquête sociale que s'il invite l'auteur de l'infraction à exécuter un travail d'intérêt général ou à suivre une formation déterminée.

L'intervenant souhaite savoir pourquoi l'on ne peut pas faire effectuer une enquête sociale lorsque le procureur du Roi invite l'auteur de l'infraction à suivre un traitement médical.

Un commissaire répond que, dans ce cas, une enquête sociale n'est pas nécessaire, puisque l'auteur de l'infraction doit invoquer lui-même sa maladie ou sa toxicomanie (*cf. supra*).

Le représentant du ministre ajoute que le procureur du Roi peut toujours ordonner une enquête sociale.

Un autre membre remarque que le Conseil d'Etat a proposé de remplacer, dans le texte néerlandais, les termes « *de uitvoering van een dienstverlening* » par les termes « *het verrichten van arbeid ten algemenen nutte* » et le terme « *vorming* » par le terme « *opleiding* » (*cf. le doc. Sénat, 1992-1993, 652-1, p. 17 in fine*).

De vertegenwoordiger van de Minister wijst erop dat de in het wetsontwerp gebruikte termen zijn overgenomen uit de criminologische vakliteratuur. De uitdrukking «het verrichten van arbeid ten algemenen nutte» is trouwens een gallicisme.

Een lid deelt mee dat de term «vorming» een ruimere betekenis heeft dan de term «opleiding».

Na een gedachtenwisseling wordt besloten het ontwerp op dit punt niet te wijzigen.

De vorige spreker wenst te vernemen wie het maatschappelijk onderzoek uitvoert.

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt dat hiervoor 40 sociaal assistenten in dienst worden genomen. De politie kan eveneens met deze opdracht worden belast. De procureur des Konings beschikt derhalve over verschillende mogelijkheden.

Een lid wenst te weten of er met betrekking tot de dienstverlening zal worden toegezien op de uniformiteit van het beleid van de verschillende parketten.

Een ander lid vraagt of er inzake de dienstverdeling overleg is gepleegd met de Gemeenschappen, aangezien deze materie onder hun bevoegdheid valt.

Een volgende spreker stelt voor de gemeenten en O.C.M.W.'s te betrekken bij de organisatie van dienstverlenende activiteiten en vormingsprojecten.

De Minister schaart zich om dit voorstel en betoont zich voorstander van een overleg met de gemeenten en de O.C.M.W.'s om in dit verband tot afspraken te komen.

Zo wordt in een ander ontwerp reeds bepaald dat alleen bij de openbare diensten van de Staat, de gemeenten, de provincies, de gemeenschappen en gewesten of bij de verenigingen zonder winstoogmerk of stichtingen met een sociaal, wetenschappelijk of cultureel doel de opleiding kan worden gevolgd en de dienstverlening worden verricht (1). De procureur des Konings zal bij het opleggen van een dienstverlenende activiteit rekening moeten houden met de mogelijkheden die binnen of buiten zijn arrondissement bestaan. Daartoe is wel vereist dat de gemeenten en O.C.M.W.'s over de nodige middelen beschikken om bepaalde voorstellen inzake dienstverlening te doen. De Minister voegt daar nog aan toe dat de dienstverlening in de mate van het mogelijke gebonden moet zijn aan de aard van het begane misdrijf. Er hoeft echter geen rechtstreeks verband te zijn.

Het derde lid van artikel 216ter, § 1, zoals ingediend, wordt aangenomen bij eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

Le représentant du ministre souligne que les termes employés dans le projet de loi sont empruntés à la littérature professionnelle criminologique. L'expression «*het verrichten van arbeid ten algemenen nutte*» est d'ailleurs un gallicisme.

Un membre signale que le terme «*vorming*» a une signification plus large que le terme «*opleiding*».

Après cet échange de vues, il est décidé de ne pas modifier le projet sur ce point.

Le préopinant souhaite savoir qui effectuera l'enquête sociale.

Le représentant du ministre répond que 40 assistants sociaux seront engagés à cet effet. La police peut également être chargée de cette mission. Le procureur du Roi dispose donc de plusieurs possibilités.

Un membre voudrait savoir si l'on veillera, en ce qui concerne le travail d'intérêt général, à ce que la politique des différents parquets soit uniforme.

Un autre membre demande, à propos du travail d'intérêt général, s'il y a eu une concertation avec les Communautés, dont la matière en question relève de la compétence.

Un autre commissaire propose d'associer les communes et les C.P.A.S. à l'organisation des activités d'intérêt général et des projets de formation.

Le ministre se rallie à cette proposition et se dit partisan d'une concertation avec les communes et les C.P.A.S. en vue de la conclusion d'accords avec ceux-ci en la matière.

C'est ainsi qu'il est déjà prévu, dans un autre projet de loi, que les formations ne peuvent être suivies et les travaux d'intérêt général exécutés qu'auprès des services publics de l'Etat, des communes, des provinces, des Communautés et des Régions ou auprès d'associations sans but lucratif ou de fondations à but social, scientifique ou culturel (1). Lorsque le procureur du Roi ordonnera un travail d'intérêt général, il devra tenir compte des possibilités qui existent à l'intérieur ou à l'extérieur de son arrondissement. Il faut, à cet égard, que les communes et les C.P.A.S. disposent des moyens nécessaires pour pouvoir formuler certaines propositions en matière de travail d'intérêt général. Le ministre ajoute qu'il faut veiller, dans la mesure du possible, à ce qu'il y ait un rapport entre la nature du travail d'intérêt général et celle de l'infraction commise. Un lien direct n'est, toutefois, pas nécessaire.

Le troisième alinéa de l'article 216ter, § 1er, en projet, du Code d'instruction criminelle est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

(1) Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, Gedr. St., Senaat, 1992-1993, nr. 653-1).

(1) Projet de loi modifiant la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation (Doc. Sénat, 1992-1993, n° 653-1).

Artikel 216ter, § 1, vierde lid

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« De tenuitvoerlegging van de dienstverlening geschiedt volgens de regels bepaald in de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie en volgens de besluiten tot uitvoering van die wet. »

Deze bepaling geeft geen aanleiding tot specifieke opmerkingen.

Het vierde lid van artikel 216ter, § 1, zoals ingediend, wordt aangenomen bij eenparigheid van de 12 aanwezige leden.

Een lid vestigt er de aandacht op dat deze bepaling slechts zin heeft voor zover het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie wordt goedgekeurd (cf. Gedr. St., Senaat, 1992-1993, nr. 653-1).

Artikel 216ter, § 2

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« § 2. Wanneer het misdrijf kosten van analyse of van deskundig onderzoek heeft veroorzaakt kunnen de maatregelen bedoeld in § 1 slechts worden voorgesteld mits de dader zich ook heeft verbonden deze kosten te zullen betalen binnen de termijn bepaald door de procureur des Konings. Deze sommen worden toegewezen aan de instelling waaraan of de persoon aan wie ze verschuldigd zijn. »

Een lid wenst te weten welke expertises in deze paragraaf worden gevisieerd. Betreft het die welke in het raam van het strafrechtelijk onderzoek worden uitgevoerd, zoals een bloedanalyse, een geneeskundig onderzoek, een expertise met het oog op de strafrechtelijke kwalificatie, of gaat het nog om iets anders?

In de eerste hypothese rijst er namelijk een probleem omdat de kosten van een analyse of een deskundig onderzoek dan door de Staat worden betaald volgens het tarief in strafzaken (cf. koninklijk besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken). Het wetsontwerp bepaalt echter dat de dader de kosten moet betalen. Deze sommen worden toegewezen aan de instelling of de persoon aan wie ze verschuldigd zijn. Spreker vraagt welke overweging aan deze bepaling ten grondslag ligt.

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt dat ter zake de regeling werd overgenomen die geldt bij de minnelijke schikking overeenkomstig artikel 216bis Sv., met dit verschil dat de dader bij de strafbemiddeling verplicht is de expertisecosten terug te betalen aan de griffie die ze bij wijze van spreken heeft voorgeschoten.

Article 216ter, § 1er, quatrième alinéa

Le texte proposé est rédigé comme suit :

« L'exécution de ce travail d'intérêt général se fait conformément aux règles fixées par la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation et les arrêtés d'exécution de cette loi. »

Cette disposition ne donne lieu à aucune remarque spécifique.

Le quatrième alinéa de l'article 216ter, § 1er, en projet, du Code d'instruction criminelle est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

Un membre attire l'attention sur le fait que cette disposition n'aurait de sens que si le projet de loi modifiant la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation était adopté (cf. Doc. Sénat, 1992-1993, n° 653-1).

Article 216ter, § 2

Le texte proposé est rédigé comme suit :

« § 2. Lorsque l'infraction a donné lieu à des frais d'analyse ou d'expertise, les mesures visées au § 1er ne peuvent être proposées que si l'auteur s'engage à payer les frais dans le délai fixé par le procureur du Roi. La somme versée pour couvrir ces frais sera attribuée à l'organisme ou à la personne qui les a exposés. »

Un membre souhaite savoir quelles expertises sont visées par ce paragraphe. S'agit-il de celles qui sont effectuées dans le cadre de l'instruction, telles qu'une analyse de sang, une visite médicale, une expertise en vue de la qualification pénale, ou s'agit-il encore d'autre chose?

En effet, dans la première hypothèse, il se pose un problème, parce que les frais d'une analyse ou d'une expertise sont alors payés par l'Etat sur la base du taux qui est en vigueur en matière répressive (cf. l'arrêté royal du 28 décembre 1950 portant règlement général sur les frais de justice en matière répressive). Le projet de loi, dispose, toutefois, que c'est l'auteur de l'infraction qui doit payer les frais. Ces sommes sont attribuées à l'organisme ou à la personne qui a exposé les frais. L'intervenant demande quelle est la considération qui justifie cette disposition.

Le représentant du ministre répond que l'on a repris en la matière la réglementation qui s'applique à la transaction conformément à l'article 216bis du Code d'instruction criminelle, avec cette différence que l'auteur de l'infraction est obligé, dans le cadre de la médiation pénale, de rembourser les frais d'expertise au greffe qui les a en quelque sorte avancés.

Een ander lid haakt hierop in door naar de drie verschilpunten te verwijzen die de Raad van State in dit verband heeft ontdekt tussen de minnelijke schikking en de strafbemiddeling (cf. Gedr. St., Senaat, nr. 652-1, 1992-1993, blz. 18). Zo voorziet artikel 216bis in de mogelijkheid, doch niet in de verplichting om de expertisekosten door de beklaagde te laten dragen. Hetzelfde artikel biedt tevens de mogelijkheid slechts een gedeelte van die kosten door de beklaagde te laten betalen.

Spreker wenst te vernemen waarom op deze punten werd afgeweken van de regeling die geldt bij de minnelijke schikking (artikel 216bis Sv.).

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt dat de terugbetaling van de expertisekosten bij de strafbemiddeling een obligatoir karakter heeft omdat het steeds om kleine kosten gaat. Lopen de kosten op of bestaat er enige betwisting over, dan gaat de strafbemiddeling niet door. Spreker wijst er voorts op dat in de praktijk bij de minnelijke schikking steeds aan de dader wordt gevraagd de expertisekosten terug te betalen, hoewel het naar de letter van de wet facultatief is.

Op verzoek van een lid, deelt de vertegenwoordiger van de Minister mee dat er met betrekking tot deze aangelegenheid uit het Gentse experiment geen lessen kunnen worden getrokken. Er werden weliswaar expertises uitgevoerd, maar bij ontstentenis van een wetsbepaling konden de kosten daarvan niet op de dader worden verhaald.

Een andere spreker is de mening toegedaan dat het geen zin heeft de laatste zin van § 2 te behouden. De expertisekosten worden immers initieel door de Staat betaald, waarna ze van de dader worden teruggevorderd.

Deze sommen worden bijgevolg niet meer toegewezen aan de instelling waaraan of de persoon aan wie ze verschuldigd zijn.

Een lid valt de vorige spreker bij. Tevens wenst hij te weten of naast de expertisekosten nog andere gerechtskosten aan de dader kunnen worden toegerekend, bijvoorbeeld de verplaatsingskosten van de gerechtelijke politie.

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt hierop ontkennend.

Gelet op de opmerkingen van de vorige sprekers, stelt een commissielid voor de laatste zin van § 2 te schrappen.

Hiertegen rijst geen bezwaar.

De tekst van het gewijzigde artikel 216ter, § 2, luidt derhalve als volgt:

« § 2. Wanneer het misdrijf kosten van analyse of van deskundig onderzoek heeft veroorzaakt, kunnen

Un autre membre enchaîne en renvoyant aux trois différences que le Conseil d'Etat a découvertes en la matière entre la transaction et la médiation pénale (cf. Doc. Sénat, n° 652-1, 1992-1993, p. 18). C'est ainsi que l'article 216bis prévoit la possibilité, mais non l'obligation, de faire supporter les frais d'expertise par le prévenu. Le même article donne également la possibilité d'en faire supporter une partie seulement par le prévenu.

L'intervenant souhaite savoir pourquoi l'on a dérogé ici à la réglementation qui s'applique à la transaction (article 216bis du Code d'instruction criminelle).

Le représentant du ministre répond que le remboursement des frais d'expertise, dans le cas de la médiation pénale, est obligatoire, parce qu'il s'agit toujours de montants peu importants. Si les frais augmentent ou qu'une quelconque contestation existe, la médiation pénale n'aura pas lieu. Le représentant du ministre signale ensuite qu'en pratique, l'on demande toujours, en cas de transaction, que l'auteur de l'infraction rembourse les frais d'expertise, même si cela est facultatif en vertu de la loi.

A la demande d'un membre, le représentant du ministre déclare que l'on ne peut pas tirer de leçons de l'expérience qui s'est déroulée à Gand en la matière. Il est exact que l'on a effectué des expertises, mais, en l'absence de disposition légale, les frais de ces expertises n'ont pas pu être récupérés à charge du prévenu.

Un autre intervenant estime inutile de maintenir la dernière phrase du § 2. C'est en effet l'Etat qui paie, initialement, les frais d'expertise, après quoi ils sont réclamés à l'auteur de l'infraction.

Ces sommes ne sont par conséquent plus attribuées à l'organisme ou à la personne qui a exposé les frais.

Un membre se rallie au préopinant. Il souhaite également savoir si, outre les frais d'expertise, d'autres frais de justice peuvent être imputés à l'auteur de l'infraction, par exemple les frais de déplacement de la police judiciaire.

Le représentant du ministre répond par la négative.

Etant donné les observations faites par les préopinants, un commissaire propose de supprimer la dernière phrase du § 2.

Aucune objection n'est soulevée.

Le texte de l'article 216ter, § 2, modifié, est dès lors libellé comme suit:

« § 2. Lorsque l'infraction a donné lieu à des frais d'analyse ou d'expertise, les mesures visées au § 1er ne

de maatregelen bedoeld in § 1 slechts worden voorgesteld mits de dader zich ook heeft verbonden deze kosten te zullen betalen binnen de termijn bepaald door de procureur des Konings.»

De aldus gewijzigde paragraaf 2 wordt aangenomen met 10 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Artikel 216ter, § 3

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« § 3. De procureur des Konings verzoekt de dader van het misdrijf waarop verbeurdverklaring staat, binnen een door hem bepaalde termijn afstand te doen van de in beslag genomen voorwerpen of, indien deze niet in beslag genomen zijn, deze af te geven op de door hem bepaalde plaats.»

Een lid dient een amendement in luidend als volgt:

« In artikel 216ter, § 3, voorgesteld door dit artikel, na de woorden « de in beslag genomen voorwerpen » de woorden « wanneer zij eigendom zijn van de dader » toe te voegen.»

Verantwoording

De artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek werden gewijzigd bij de wet van 17 juli 1990.

De bijzondere verbeurdverklaring werd uitgebreid, onverminderd de rechten van derden die beweren eigenaar te zijn van de goederen en die hun rechten moeten doen gelden volgens de procedure bepaald bij het koninklijk besluit van 9 augustus 1991.

Vermits hier moet worden verondersteld dat de procedure enkel in eenvoudige omstandigheden zal kunnen worden toegepast is het zeker niet de bedoeling door § 3 latere betwistingen met beweerde eigenaars uit te lokken.

Voorts is het moeilijk denkbaar dat de goederen bedoeld in artikel 42, 2° en 3°, van het Strafwetboek ter sprake zouden komen in deze procedure.

Een lid merkt op dat de Franse tekst van deze paragraaf dubbelzinnig is. Het is niet « l'auteur qui est passible de confiscation ». In de lijn van het amendement stelt hij voor na de woorden « l'auteur de l'infraction », de woorden « propriétaire de biens » in te voegen.

Een ander commissielid is de mening toegedaan dat de ganse paragraaf moet worden herschreven.

De indiener van het amendement stelt voor § 3 te herformuleren als volgt:

« Wanneer bijzondere verbeurdverklaring kan worden toegepast, verzoekt de procureur des

peuvent être proposées que si l'auteur s'engage à payer les frais dans le délai fixé par le procureur du Roi.»

Le paragraphe 2 ainsi modifié est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Article 216ter, § 3

Le texte proposé est rédigé comme suit:

« § 3. Le procureur du Roi invite l'auteur de l'infraction passible de confiscation à abandonner dans un délai qu'il fixe les objets saisis ou, s'ils ne le sont pas, à les remettre à l'endroit qu'il fixe.»

Un membre dépose un amendement, libellé comme suit:

« Insérer, à l'article 216ter, § 3, proposé par cet article, après les mots « les objets saisis », les mots « lorsqu'ils sont la propriété de l'auteur de l'infraction.»

Justification

Les articles 42 et 43 du Code pénal ont été modifiés par la loi du 17 juillet 1990.

La confiscation spéciale a été étendue, sans préjudice des droits de tiers qui prétendent être propriétaires des biens et qui doivent faire valoir leurs droits selon la procédure prévue à l'arrêté royal du 9 août 1991.

Puisqu'il faut supposer ici que la procédure pourra être appliquée uniquement dans des circonstances simples, l'objectif du § 3 n'est certainement pas de provoquer des contestations ultérieures avec les prétendus propriétaires.

Il est par ailleurs difficilement concevable que les biens visés à l'article 42, 2° et 3°, du Code pénal soient concernés par cette procédure.

Un membre remarque que le texte français de ce paragraphe est ambigu. Ce n'est pas l'auteur qui est passible de confiscation. Dans le même ordre d'idées que l'amendement, il propose d'insérer les mots « propriétaire de biens » après les mots « l'auteur de l'infraction ».

Un autre commissaire estime que tout le paragraphe doit être réécrit.

L'auteur de l'amendement propose de reformuler le § 3 comme suit:

« Lorsqu'une confiscation spéciale peut être appliquée, le procureur du Roi invite l'auteur de l'infraction

Konings de dader van het misdrijf binnen een bepaalde termijn afstand te doen van de in beslag genomen voorwerpen die zijn eigendom zijn; indien bedoelde voorwerpen niet in beslag zijn genomen, kan de procureur des Konings de dader verzoeken deze af te geven op een bepaalde plaats.»

Met betrekking tot de goederen die voor de bijzondere verbeurdverklaring in aanmerking komen, kan worden verwezen naar de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek.

Een commissielid vestigt er de aandacht op dat de bijzondere verbeurdverklaring niet kan worden gelijkgesteld met het beslag.

Met betrekking tot het amendement wijst een spreker erop dat voor roerende goederen « bezit als titel » geldt.

Dit betekent onder andere dat het bezit een vermoeden van eigendom schept dat door de ware eigenaar moet worden weerlegd. Spreker wenst te weten hoe de bijzondere verbeurdverklaring dan wordt toegepast.

De indiener van het amendement refereert naar de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek.

De tekst van het gewijzigde artikel 216ter, § 3, luidt derhalve als volgt:

« § 3. Wanneer bijzondere verbeurdverklaring kan worden toegepast, verzoekt de procureur des Konings de dader van het misdrijf binnen een bepaalde termijn afstand te doen van de in beslag genomen voorwerpen die zijn eigendom zijn; indien bedoelde voorwerpen niet in beslag zijn genomen, kan de procureur des Konings de dader verzoeken deze af te geven op een bepaalde plaats. »

De aldus geamendeerde paragraaf 3 wordt aangenomen met 12 stemmen tegen 1 stem, bij 1 onthouding.

Artikel 216ter, § 4

De ingediende tekst luidt als volgt:

« § 4. De strafvordering vervalt wanneer de dader voldaan heeft aan alle door hem aanvaarde voorwaarden. »

Een commissielid merkt op dat deze bepaling het kernbeginsel vormt van de nieuwe procedure.

Een volgende spreker is de mening toegedaan dat de tekst voorbijgaat aan het feit dat het de procureur des Konings is die oordeelt of de dader al dan niet aan alle door hem aanvaarde voorwaarden voldaan heeft. Hij suggereert daarom de volgende tekst:

tion à abandonner, dans un délai déterminé, les objets saisis qui lui appartiennent; si ceux-ci n'ont pas été saisis, le procureur du Roi peut inviter l'auteur à les remettre à un endroit déterminé.»

Pour ce qui est des biens susceptibles de confiscation spéciale, l'on se référera aux articles 42 et 43 du Code pénal.

Un commissaire souligne que la confiscation spéciale ne peut être assimilée à la saisie.

En ce qui concerne l'amendement, un membre souligne que le principe « possession vaut titre » s'applique aux biens meubles.

Cela signifie notamment que la possession crée une présomption de propriété qu'il appartient au véritable propriétaire de réfuter. L'intervenant aimerait savoir comment il faut alors appliquer la confiscation spéciale.

L'auteur de l'amendement renvoie aux articles 42 et 43 du Code pénal.

Le texte de l'article 216ter, § 3, est dès lors rédigé comme suit:

« § 3. Lorsqu'une confiscation spéciale peut être appliquée, le procureur du Roi invite l'auteur de l'infraction à abandonner, dans un délai déterminé, les objets saisis qui lui appartiennent; si ceux-ci n'ont pas été saisis, le procureur du Roi peut inviter l'auteur à les remettre à un endroit déterminé. »

Le paragraphe 3 ainsi amendé est adopté par 12 voix contre 1 et 1 abstention.

Article 216ter, § 4

Le texte déposé est rédigé comme suit:

« § 4. Lorsque l'auteur de l'infraction a satisfait à toutes les conditions, acceptées par lui, l'action publique est éteinte. »

Un commissaire fait observer que cette disposition constitue le principe fondamental de la nouvelle procédure.

Un autre intervenant considère que le texte passe outre au fait que c'est le procureur du Roi qui juge si l'auteur a satisfait ou non à toutes les conditions acceptées par lui. C'est pourquoi il suggère le texte suivant:

« De strafvordering vervalt wanneer de dader volgens de procureur des Konings voldaan heeft aan alle door hem aanvaarde voorwaarden. »

Een lid deelt de mening van de vorige spreker dat de procureur des Konings over een zekere appreciatie-bevoegdheid beschikt. Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat de marge soms zeer klein is of zelfs onbestaand. Indien de dader zijn verbintenis om schadevergoeding te betalen niet nakomt, dient de procureur des Konings geen argumenten tegen elkaar af te wegen om vast te stellen dat de dader niet aan de voorwaarden heeft voldaan. Dat is wel het geval wanneer de dader enkele malen verzuimd heeft de medische behandeling te volgen of vervalste aanwezigheidsattesten heeft overgelegd. Hier zal de procureur des Konings moeten nagaan of het verzuim of het bedrog vanwege de dader van die aard is dat hij niet aan de door hem aanvaarde voorwaarden heeft voldaan.

Een andere spreker knoopt hierbij aan en stelt dat er uiteindelijk nog steeds de jurisdictionele controle is. Die geldt eveneens wanneer de dader in de waan verkeert dat hij aan alle voorwaarden heeft voldaan, terwijl de procureur des Konings dat bestrijdt en het verval van de strafvordering om die reden niet uitspreekt. Indien de procureur des Konings dan de vervolging instelt, komt het de strafrechter toe om op grond van het proces-verbaal van de strafbemiddeling te oordelen of de dader al dan niet aan de door hem aanvaarde voorwaarden heeft voldaan. In bevestigend geval, verklaart hij de vordering onontvankelijk omdat de strafvordering inmiddels vervallen is.

Met betrekking tot de jurisdictionele controle, herhaalt een lid zijn bezwaar dat de procureur des Konings in deze procedure als rechter optreedt, met alle gevaren van dien. Wat gebeurt er bijvoorbeeld wanneer de dader van een misdrijf een strafbemiddeling aanvaardt, maar daarna tot de ontdekking komt dat hij eigenlijk onschuldig is en zijn dienstverlening reeds na 80 uur afbreekt. Wat wanneer hij het slachtoffer ondertussen reeds heeft schadeloos gesteld? Aangezien de strafbemiddeling faalt, zal de procureur des Konings wellicht de strafvordering instellen. Wat gebeurt er wanneer de strafrechter oordeelt dat de procureur des Konings een fout heeft begaan door de strafbemiddeling voor te stellen? Kan « de dader » dan schadevergoeding verkrijgen?

Een commissielid heeft begrip voor deze opmerkingen, maar oordeelt dat heden nieuwe paden moeten worden bewandeld om een efficiënt strafrechtstelsel te waarborgen. Vandaar de nood aan procedures die een snelle gedingafwikkeling mogelijk maken. Indien men blijft vasthouden aan de huidige procedures, komt men noodgedwongen tot de constatacie dat de rechten van alle betrokken partijen wel worden gewaarborgd, maar dan niet in gelijke mate. Getuige daarvan het toenemend aantal septs.

« Lorsque l'auteur de l'infraction a satisfait, selon le procureur du Roi, à toutes les conditions acceptées par lui, l'action publique est éteinte. »

Un membre partage l'avis du préopinant, selon lequel le procureur du Roi dispose d'un certain pouvoir d'appréciation. Il ne faut, toutefois, pas perdre de vue que la marge d'appréciation est parfois minime, voire inexistante. Lorsque l'auteur ne respecte pas son engagement de payer l'indemnité, le procureur du Roi est dispensé de mettre en balance des arguments pour déterminer que l'auteur n'a pas satisfait aux conditions. Il doit, par contre, le faire lorsque l'auteur a omis, à plusieurs reprises, de suivre le traitement médical ou lorsqu'il a produit des certificats de présence falsifiés. Dans ce cas, le procureur du Roi devra examiner si l'omission ou la fraude dont l'auteur s'est rendu coupable permet d'établir qu'il n'a pas satisfait aux conditions acceptées par lui.

Un autre intervenant enchaîne en déclarant qu'il reste toujours le contrôle juridictionnel. Celui-ci s'opère également lorsque l'auteur s' imagine à tort qu'il a satisfait à toutes les conditions et que le procureur du Roi le conteste et refuse, pour cette raison, de prononcer l'extinction de l'action publique. Lorsque, dans ce cas, le procureur du Roi engage des poursuites, il appartient au juge pénal d'apprécier, sur la base du procès-verbal de la médiation pénale, si l'auteur a satisfait ou non aux conditions acceptées par lui. Dans l'affirmative, il déclare l'action irrecevable, parce que l'action publique s'est éteinte entre-temps.

En ce qui concerne le contrôle juridictionnel, un membre rappelle l'objection qu'il a émise contre le fait que le procureur du Roi fait les fonctions de juge, avec tous les dangers que cela comporte. Qu'arrive-t-il, par exemple, lorsque l'auteur d'une infraction accepte une médiation pénale et découvre par la suite qu'il est en fait innocent et arrête déjà son travail d'intérêt général après 80 heures? Qu'advient-il s'il a déjà indemnisé la victime à ce moment-là? La médiation pénale ayant échoué, le procureur du Roi engagera peut-être une action publique. Qu'arrive-t-il si le juge pénal estime que le procureur du Roi a commis une faute en proposant la médiation pénale? « L'auteur » peut-il obtenir une indemnisation dans ce cas?

Un commissaire dit comprendre ces remarques, mais il juge qu'il faut maintenant s'engager dans de nouvelles voies pour garantir l'efficacité du système pénal. D'où la nécessité de procédures permettant un déroulement rapide de l'instance. Si l'on s'en tient aux procédures actuelles, l'on est obligé de constater que si les droits de toutes les parties intéressées sont garantis, ils ne sont pas placés sur un pied d'égalité. Le nombre croissant des classements sans suite en témoigne.

Spreker betoogt eveneens dat op de strafbemiddeling steeds een juridictionele controle kan worden uitgeoefend. Het staat de dader immers vrij de procedure te weigeren. Heeft hij een bekentenis afgelegd, dan geldt dat slechts als een inlichting en niet als een absoluut bewijs van schuld.

Op verzoek van een lid bevestigt de vertegenwoordiger van de Minister nogmaals dat alle voorwaarden die aan de strafbemiddeling verbonden zijn, in een proces-verbaal worden geakteerd, waarvan elke partij een ondertekend exemplaar ontvangt, onder voorbehoud evenwel van de gegevens die het privé-leven van de dader betreffen en bijgevolg niet aan het slachtoffer kunnen worden medegedeeld.

Een lid dient een amendement in luidend als volgt :

« De tekst van artikel 216ter, § 4, voorgesteld door dit artikel, aan te vullen als volgt :

« onverminderd de rechten van gesubrogeerden in de rechten van het slachtoffer of van slachtoffers die niet betrokken werden in de procedure zoals voorzien in § 1: tegenover dezen geldt als onweerlegbaar vermoeden de verantwoordelijkheid van de dader. »

Verantwoording

Het is niet uitgesloten dat bij het op gang brengen van de procedure onder § 1, de procureur of zelfs het slachtoffer zich niet bewust is van de rechten van gesubrogeerden (mutualiteit, O.C.M.W., e.d.). Het verval van de strafvordering kan geen belemmering zijn voor de uitoefening van hun rechten en het herstel van de schade bedoeld in § 1, eerste lid, mag niet tegenstelbaar zijn als verval van hun rechten.

Hetzelfde geldt voor ongekende slachtoffers: uit de motivering van het ontwerp kan wel worden afgeleid dat deze procedure niet kan worden toegepast wanneer de slachtoffers niet identificeerbaar zijn of niet allen kunnen worden opgeroepen of geen gevolg zouden geven aan de uitnodiging.

Voorts mogen ongekende slachtoffers zich beroepen op de regeling die getroffen werd ingevolge de toepassing van § 1 en moeten zij niet meer de schuldvraag trachten op te lossen, maar enkel het causaal verband met de schade en de hoegrootheid ervan bewijzen.

De indiener van het amendement voegt hieraan toe dat hij hierin een eerste stap ziet naar de alternatieve maatregel van de schuldverklaring.

Een commissielid stelt voor het amendement te formuleren als het tweede lid van § 4:

« Het verval van de strafvordering doet geen afbreuk aan de rechten van gesubrogeerden in de

L'intervenant fait également valoir que la médiation pénale peut toujours faire l'objet d'un contrôle juridictionnel, puisque l'auteur est libre de refuser la procédure. S'il a fait des aveux, ils valent à titre de renseignements et non seulement comme preuve absolue de culpabilité.

A la demande d'un membre, le représentant du ministre confirme une nouvelle fois que toutes les conditions liées à la médiation pénale sont actées dans un procès-verbal, dont chaque partie reçoit un exemplaire signé, sous réserve toutefois des données qui concernent la vie privée de l'auteur et qui, dès lors, ne peuvent pas être communiquées à la victime.

Un membre dépose un amendement libellé comme suit :

« Compléter l'article 216ter, § 4, proposé par cet article, par la disposition suivante :

« sans préjudice des droits des personnes subrogées dans les droits de la victime ou des victimes qui n'ont pas été associées à la procédure prévue au § 1er: à leur égard, la responsabilité de l'auteur de l'infraction constitue une présomption irréfragable. »

Justification

Il n'est pas exclu que, lors de la mise en route de la procédure visée au § 1er, le procureur ou même la victime ne soient pas conscients des droits des personnes subrogées (mutualité, C.P.A.S., et autres). L'extinction de l'action publique ne peut les empêcher de faire valoir leurs droits et la réparation du dommage visé au § 1er, alinéa premier, ne peut leur être opposable pour faire cesser leurs droits.

Il en va de même pour les victimes inconnues: l'exposé des motifs du projet pourrait faire croire que cette procédure ne peut pas être appliquée lorsque les victimes ne sont pas identifiables ou ne peuvent pas être appelées ou ne donneraient pas suite à l'invitation.

Par ailleurs, des victimes inconnues peuvent invoquer les règles fixées en application du § 1er et ne doivent plus chercher à résoudre la question de la culpabilité, mais doivent uniquement prouver le lien de causalité avec le dommage ainsi que l'étendue de celui-ci.

L'auteur de l'amendement ajoute qu'il y voit un premier pas vers le moyen de substitution que constitue la déclaration de culpabilité.

Un commissaire propose de faire de l'amendement un deuxième alinéa du § 4 et de le rédiger comme suit :

« L'extinction de l'action publique ne porte pas préjudice aux droits des personnes subrogées dans les

rechten van het slachtoffer of van slachtoffers die niet betrokken werden in de procedure zoals voorzien in § 1; tegenover dezen geldt als onweerlegbaar vermoeden de verantwoordelijkheid van de dader.»

De indiener van het amendement heeft hiertegen geen bezwaar.

Een volgende spreker wenst te weten of dit onweerlegbaar vermoeden niet in strijd is met de eerder geopperde stelling luidens welke de bekentenis van de dader in het proces-verbaal van de strafbemiddeling louter als inlichting geldt.

De indiener van het amendement wijst erop dat de bewijskracht van de bekentenis van de dader verschilt naargelang de strafbemiddeling al dan niet tot een verval van de strafvordering heeft geleid.

In bevestigend geval zal een slachtoffer waarvan de identiteit niet bekend was op het ogenblik dat de strafbemiddeling werd afgesloten, voor een burgerlijke rechtbank niet langer het bewijs hoeven te leveren van de verantwoordelijkheid van de dader, maar enkel van het oorzakelijk verband tussen de fout en de schade enerzijds en van het bedrag van de schade anderzijds.

Wanneer de dader een bekentenis heeft afgelegd en de strafbemiddeling toch mislukt, zal het proces-verbaal waarin de bekentenis is geakteerd, in een strafproces uitsluitend als inlichting gelden. Hier is dus geen sprake van een onweerlegbaar vermoeden van schuld.

Een lid is de mening toegedaan dat het hiervoor geschetste onderscheid duidelijk uit de wettekst zou moeten blijken. Zo niet loopt een persoon die overhaast een strafbemiddeling aanvaardt om aan een vervolging te ontsnappen, het gevaar achteraf met nieuwe schade-eisen te worden geconfronteerd. Bijvoorbeeld: twee studenten zijn betrokken bij een daad van vandalisme. Slechts één van hen wordt aangehouden. Om de vervolging te ontlopen, stemt hij in met de strafbemiddeling, hoewel hijzelf geen schade heeft veroorzaakt. Indien blijkt dat er toch een gekwetste is geweest, dan zal die ene persoon op grond van het onweerlegbaar vermoeden van aansprakelijkheid voor de gehele schade moeten opdraaien.

Spreker wenst hiermee aan te tonen dat de procureur des Konings de verplichting moet worden opgelegd de dader van een misdrijf duidelijk te informeren over alle straf- en burgerrechtelijke gevolgen die aan de aanvaarding van de strafbemiddeling verbonden zijn.

Een commissielid benadrukt dat het probleem van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de dader een delicate aangelegenheid is waarover geen enkele

droits de la victime ou des victimes qui n'ont pas été associées à la procédure prévue au § 1er; à leur égard, la responsabilité de l'auteur de l'infraction constitue une présomption irréfragable.»

L'auteur de l'amendement n'y voit aucun inconvénient.

L'intervenant suivant demande si cette présomption irréfragable n'est pas contraire à la thèse avancée précédemment, selon laquelle les aveux de l'auteur, qui ont été consignés dans le procès-verbal de la médiation pénale, ne valent qu'à titre de renseignements.

L'auteur de l'amendement souligne que la force probante des aveux de l'auteur diffère selon que la médiation pénale a entraîné ou non l'extinction de l'action publique.

Dans l'affirmative, une victime dont l'identité n'était pas connue à l'époque de la conclusion de la médiation pénale, ne devra plus fournir, devant le tribunal civil, la preuve de la responsabilité de l'auteur, mais seulement la preuve du lien de causalité entre la faute et le dommage, d'une part, et du montant de celui-ci, d'autre part.

Si l'auteur a fait des aveux et que la médiation pénale échoue malgré tout, le procès-verbal dans lequel les aveux sont actés n'aura qu'une valeur informative dans le cadre d'une procédure pénale. Il n'y aura donc pas présomption irréfragable de faute.

Un membre estime que la distinction faite ci-dessus devrait ressortir clairement du texte de la loi. Sinon, une personne qui sollicite hâtivement une médiation pénale pour échapper à des poursuites risque d'être confrontée ultérieurement à de nouvelles demandes en réparation. Exemple: deux étudiants commettent un acte de vandalisme. Seul l'un des deux est arrêté. Pour échapper aux poursuites, il accepte la médiation pénale, tout en sachant qu'il ne s'est rendu coupable d'aucun dommage. S'il s'avère qu'il y a eu un blessé, il devra indemniser à lui seul l'ensemble du dommage, en raison de la présomption irréfragable de responsabilité.

L'intervenant veut souligner par là qu'il faut obliger le procureur du Roi à informer clairement l'auteur d'une infraction de toutes les conséquences pénales et civiles liées à l'acceptation de la médiation pénale.

Un commissaire souligne que le problème de la responsabilité civile de l'auteur est une question délicate au sujet de laquelle il ne peut y avoir aucune

dubbelzinnigheid mag bestaan. De kernvraag luidt in welke mate de dader zijn aansprakelijkheid nog kan betwisten wanneer de strafvordering is uitgedoofd.

Spreeker onderscheidt een drievoudige gradatie die een aantal vragen oproept.

Ten eerste, wanneer de strafbemiddeling beëindigd is en de strafvordering uitgedoofd, blijft de dader dan aansprakelijk voor alle niet voorziene schadegevallen die zich achteraf voordoen? Met andere woorden, kan de dader zijn aansprakelijkheid na het verval van de strafvordering nog volledig bestrijden, bijvoorbeeld door te stellen dat hij niet de dader was, onder druk is gezet, iemand anders wou beschermen?

Of mag men er, ten tweede, van uitgaan dat de dader slechts gehouden is tot wat *expressis verbis* in het proces-verbaal van de strafbemiddeling staat geacteerd?

Ten derde, wat met zekerheid kan worden bevestigd is dat de dader zijn aansprakelijkheid krachtens het gemeen recht steeds kan ontlopen als hij aantoont dat er geen oorzakelijk verband bestaat tussen enerzijds het misdrijf en anderzijds de schade die iemand beweert te hebben geleden.

Een lid illustreert aan de hand van een voorbeeld welke zware gevolgen het onweerlegbaar vermoeden van aansprakelijkheid kan meebrengen.

Na een verkeersongeval te wijten aan dronkenschap, verklaart de nuchtere passagier aan het stuur te hebben gezeten om aldus de dronken bestuurder van vervolging te sparen. Eerstgenoemde neemt dus alle schuld op zich en steunt in met een strafbemiddeling. Quid wanneer hij achteraf met nieuwe schade-eisen wordt geconfronteerd of wanneer blijkt dat de schade veel groter is dan oorspronkelijk werd geraamd? Kan de passagier zijn bekentenis dan nog intrekken?

Een ander lid is van oordeel dat het vermoeden van aansprakelijkheid niet in de tekst moet worden opgenomen. Personen die ten gevolge van een misdrijf schade hebben geleden, maar niet bij de strafbemiddeling betrokken waren, kunnen hun rechten onverkort laten gelden. Voor hen is de strafbemiddeling een *res inter alios acta*. Zij kunnen derhalve als derden niet in hun rechten worden geschaad.

Spreeker wenst voorts te vernemen of er zich tijdens het experiment in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent gevallen hebben voorgedaan waarbij de dader na de afloop van de strafbemiddeling werd geconfronteerd met een bijkomende schade-eis van het slachtoffer of met nieuwe schade-eisen van personen die niet bij de strafbemiddeling betrokken waren.

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt hierop ontkennend. De reden daarvoor is dat de pro-

ambiguïté. La question est de savoir dans quelle mesure l'auteur peut encore contester sa responsabilité lorsque l'action pénale est éteinte.

L'intervenant distingue une triple gradation qui soulève un certain nombre de questions.

Il y a lieu, tout d'abord, de se demander si, lorsque la médiation pénale est terminée et que l'action pénale est éteinte, l'auteur demeure responsable de tous les dommages imprévus qui apparaissent ultérieurement? En d'autres termes, après l'extinction de l'action pénale, l'auteur peut-il encore contester pleinement sa responsabilité, en affirmant, par exemple, qu'il n'est pas l'auteur, qu'il a fait l'objet de pressions, qu'il voulait protéger quelqu'un?

On peut se demander aussi si l'auteur n'est tenu qu'à raison de ce qui est acté *expressis verbis* au procès-verbal de la médiation pénale.

On peut, enfin, s'interroger à propos du fait que ce que l'on peut affirmer avec certitude, c'est que l'auteur peut toujours se soustraire à sa responsabilité de droit commun en démontrant qu'il n'y a aucun lien de causalité entre l'infraction, d'une part, et le dommage que quelqu'un affirme avoir subi, d'autre part.

Un membre illustre, à l'aide d'un exemple, les lourdes conséquences que peut entraîner la présomption irréfutable de responsabilité.

Après un accident de la route provoqué par un chauffeur en état d'ivresse, le passager — resté sobre — déclare, pour soustraire le conducteur à des poursuites, que c'était lui qui conduisait. Le passager assume donc toute responsabilité et accepte une médiation pénale. Qu'arrivera-t-il s'il est ultérieurement confronté à une nouvelle demande de dommages et intérêts ou s'il s'avère que les dommages dépassent les estimations initiales? Le passager peut-il encore rétracter ses aveux?

Un autre membre estime que la présomption de responsabilité ne doit pas être inscrite dans le texte. Les personnes qui ont subi des dommages à la suite d'une infraction mais qui n'ont pas été associées à la médiation pénale, peuvent faire valoir leurs droits intégralement. Pour elles, la médiation pénale est une *res inter alios acta*. Il ne peut donc pas être porté atteinte aux droits qu'ils ont en tant que tiers.

L'intervenant aimerait savoir ensuite si, au cours de l'expérience menée dans le ressort de la Cour d'appel de Gand, il s'est produit des cas dans lesquels l'auteur a été confronté, à l'issue de la médiation pénale, à une demande supplémentaire de dommages et intérêts de la part de la victime ou de la part de personnes qui n'avaient pas été associées à cette médiation.

Le représentant du ministre répond que non, parce que le procureur du Roi fait preuve de la plus grande

cureur des Konings de grootst mogelijke behoedzaamheid aan de dag moet leggen bij het voorstellen van de strafbemiddeling. Zodra er moeilijkheden of complicaties dreigen, moet hij de procedure stopzetten. De procureur des Konings zal dus niet obstinaat op een strafbemiddeling mogen aansturen. Richtlijnen in dat verband zullen trouwens in een ministeriële circulaire worden meegedeeld.

Spreeker gaat vervolgens nader in op de rechtsregels die van toepassing zijn wanneer de dader van een misdrijf na de afwikkeling van de strafbemiddeling en het verval van de strafvordering, toch met nieuwe of bijkomende schade-eisen wordt geconfronteerd.

Bij de behandeling van een dergelijke rechtsvraag dient men op zijn minst met de twee volgende punten rekening te houden.

In de eerste plaats rijst het probleem van de samenloop van de strafrechtelijke en civielrechtelijke aansprakelijkheid. Spreker oordeelt dat in het raam van de strafbemiddeling geen afbreuk kan worden gedaan aan het principe van de eenheid van het strafrechtelijk en burgerrechtelijk schuldconcept. Dit beginsel heeft tot gevolg dat de uitspraak van de strafrechter over de strafrechtelijke fout gezag van gewijsde heeft ten aanzien van de civielrechtelijke schuldvraag (cf. « le criminel tient le civil en état »).

Ten tweede, wanneer de dader zijn aansprakelijkheid heeft erkend en met het bedrag van de schadevergoeding heeft ingestemd, blijven de algemene beginselen van het verbintenissenrecht gelden, inzonderheid die inzake de wilsgebreken (dwaling, bedrog en geweld) en overmacht.

Wat de schadelijders betreft, kan men een onderscheid maken naargelang ze al dan niet bij de strafbemiddeling betrokken waren.

Slachtoffers die geen deel hadden aan de strafbemiddeling, kunnen na het verval van de strafvordering steeds een burgerlijke vordering instellen.

Het slachtoffer dat na de afloop van de strafbemiddeling een bijkomende schadevergoeding eist, zal eveneens een burgerlijk proces moeten aanspannen. De belanghebbende zal moeten aantonen dat het akkoord met de dader over de schadevergoeding door een wilsgebrek is aangetast. Bijvoorbeeld, er is dwaling geweest omtrent de hoegrootte van de schade.

In beide gevallen kan de dader zijn aansprakelijkheid niet meer ontkennen. Zijn enige uitweg bestaat erin het oorzakelijk verband tussen het misdrijf en de schade, of de omvang van de schade te betwisten.

Indien hij daar niet in slaagt, zal de rechter hem veroordelen tot de betaling van een nieuwe of een bijkomende schadevergoeding.

circonspection lorsqu'il propose une médiation pénale. Il doit arrêter la procédure dès qu'il y a un risque de difficultés ou de complications. Par conséquent, son objectif ne sera jamais la médiation pénale à tout prix. En la matière, des directives seront d'ailleurs communiquées par la voie d'une circulaire ministérielle.

L'intervenant aborde ensuite la question de savoir quelles sont les règles de droit qu'il y a lieu d'appliquer lorsque, à l'issue d'une médiation pénale et après l'extinction de l'action publique, l'auteur d'une infraction est confronté à des demandes nouvelles ou complémentaires de dommages et intérêts.

Pour répondre à une telle question de droit, il faut tenir compte au moins des deux points suivants.

Il y a tout d'abord le problème du concours de la responsabilité pénale et de la responsabilité civile. L'intervenant estime que, dans le cadre de la médiation pénale, il ne peut être porté atteinte au principe de l'unité de la notion de faute pénale et civile. L'application de ce principe a pour conséquence que la décision du juge pénal au sujet de la faute pénale a force de chose jugée à l'égard de la faute civile (cf. « le criminel tient le civil en état »).

Par ailleurs, si l'auteur a reconnu sa responsabilité et a marqué son accord sur le montant de l'indemnisation, les principes généraux du droit des obligations et, en particulier, les principes relatifs aux vices de consentement (erreur, dol et violence) et à la force majeure, restent applicables.

Parmi les personnes lésées, l'on peut faire une distinction entre celles qui ont été associées à la médiation pénale et les autres.

Les victimes qui n'ont pas été associées à la médiation peuvent toujours engager une action civile au terme de la médiation.

La victime qui réclame une indemnité supplémentaire au terme de la médiation pénale devra également intenter un procès civil. Elle devra démontrer que l'accord conclu avec l'auteur au sujet de la réparation est entaché d'un vice de consentement, et, par exemple, qu'il y a eu erreur sur l'importance du dommage.

Dans aucun des deux cas, l'auteur ne pourra plus nier sa responsabilité. La seule chose qu'il pourra encore faire, c'est contester le lien de causalité entre l'infraction et le dommage ou l'importance de ce dernier.

S'il n'y parvient pas, le juge le condamnera à payer un dédommagement nouveau ou supplémentaire.

Spreker beklemtoont dat deze burgerlijke procedure het verval van de strafvordering geenszins ongevaarlijk maakt.

Een lid verklaart dat de hiervoor geschetste zienswijze in overeenstemming is met de rechtspraak die zich ontwikkeld heeft naar aanleiding van geschillen over de handelwijze van bepaalde verzekeringsinspecteurs. Zij lieten hun cliënten namelijk voor onbelangrijke bedragen kwitanties ondertekenen, waarmee deze laatsten onherroepelijk afstand deden van hun rechten. Achteraf konden laatstgenoemden evenwel bijkomende schadeposten bewijzen die niet in het akkoord waren opgenomen. De rechtbanken zijn destijds op hun eis tot schadevergoeding ingegaan.

De vertegenwoordiger van de Minister stipt in dit verband aan dat de strafbemiddeling onder geen beding als een dading mag worden beschouwd (*cf.* de artikelen 2044-2058 van het Burgerlijk Wetboek). Dat zou immers impliceren dat het slachtoffer zijn recht zou verliezen om een bijkomende schadevergoeding te vragen.

Een andere spreker acht het een gevaarlijke ontwikkeling dat er na het verval van de strafvordering een onweerlegbaar vermoeden van aansprakelijkheid op de schouders van de dader rust, dat *erga omnes* geldt en niet meer kan worden ontkracht.

Een interveniënt wenst te weten hoe de strafbemiddeling verloopt wanneer er geen akkoord bestaat over de schadevergoeding omdat het slachtoffer niet op het onderhoud is opgedaagd.

De vertegenwoordiger van de Minister bevestigt dat het akkoord over de schadevergoeding een *conditio sine qua non* is voor het welslagen van de procedure. Het slachtoffer moet dus door de procureur des Konings worden opgeroepen om zijn rechten persoonlijk of via een tussenpersoon te doen gelden. Indien het slachtoffer en de dader geen overeenkomst over de schadevergoeding bereiken, moet de procureur des Konings de strafbemiddeling stopzetten.

Een lid informeert of er van het welslagen van de strafbemiddeling enige melding wordt gemaakt in het strafregister.

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt negatief op deze vraag.

Een commissielid komt terug op de cruciale vraag naar de aansprakelijkheid van de dader wanneer de strafvordering vervallen is.

Als de dader zijn strafrechtelijke aansprakelijkheid kan betwisten tijdens de strafbemiddelingsprocedure, moet men dan ook niet aanvaarden dat hij achteraf het strafbare feit kan ontkennen waarop zijn aansprakelijkheid is gebaseerd? Er zijn verschillende redenen denkbaar waarom een onschuldige persoon een bekentenis aflegt en op een voorstel tot strafbe-

L'intervenant souligne que cette procédure civile ne contrarie en rien l'extinction de l'action publique.

Un membre déclare que le point de vue précité est conforme à la jurisprudence qui s'est développée à l'occasion de litiges suscités par les pratiques de certains inspecteurs d'assurances. Ceux-ci faisaient signer à leurs clients des quittances pour des montants peu importants, par lesquelles ces derniers renonçaient irrévocablement à leurs droits. Ultérieurement, ces clients ont toutefois été en mesure de faire la preuve de dommages supplémentaires qui n'étaient pas repris dans l'accord. Les tribunaux ont fait droit, en son temps, à leur action en réparation.

Le représentant du ministre souligne à ce propos que la médiation pénale ne peut en aucun cas être considérée comme une transaction (*cf.* les articles 2044-2058 du Code civil). En effet, si elle pouvait l'être, elle signifierait que la victime renonce à son droit de demander des réparations supplémentaires.

Un autre intervenant estime dangereux l'évolution selon laquelle une présomption irréfragable de responsabilité valant *erga omnes* pèse sur les épaules de l'auteur après l'extinction de l'action publique.

Un intervenant demande comment la médiation pénale se déroule, lorsqu'il n'y a pas d'accord sur l'indemnité parce que la victime ne s'est pas présentée à l'entretien.

Le représentant du ministre confirme que l'accord sur l'indemnité est une condition *sine qua non* de la bonne fin de la procédure. La victime doit donc être convoquée par le procureur du Roi afin qu'elle puisse faire valoir ses droits personnellement ou par le biais d'un intermédiaire. Si la victime et l'auteur ne parviennent pas à se mettre d'accord sur l'indemnité, le procureur du Roi doit mettre fin à la médiation pénale.

Un membre demande s'il est fait mention de l'aboutissement de la médiation pénale au casier judiciaire.

Le représentant du ministre répond par la négative.

Un commissaire revient à la question cruciale qui se pose au sujet de la responsabilité de l'auteur lorsque l'action pénale est éteinte.

Si l'auteur peut contester sa responsabilité pénale au cours de la procédure de médiation, ne faut-il pas admettre qu'il puisse récuser ultérieurement le fait punissable sur lequel sa responsabilité est basée? Une personne innocente peut avoir plusieurs raisons de faire des aveux et d'accepter une proposition de médiation pénale: elle peut, par exemple, faire l'objet

middeling ingaat, bijvoorbeeld druk van de politie, zijn karakter, de wens iemand te beschermen, enz. Kan de betrokkene zijn vroegere verklaringen na het verval van de strafvordering nog intrekken door te stellen dat er van zijn kant dwaling is geweest of dat er bedrog of geweld is gepleegd?

De vertegenwoordiger van de Minister herinnert aan het voorbeeld waarin de nuchtere passagier de schuld van een verkeersongeval op zich laadt om de dronken bestuurder voor vervolging te behoeden. Het is uitgesloten dat de passagier die zijn strafrechtelijke aansprakelijkheid heeft erkend, na het verval van de strafvordering zijn civielrechtelijke aansprakelijkheid van zich af zou wentelen door zich op dwaling te beroepen.

Het lid concludeert derhalve dat er na het verval van de strafvordering tegen de dader een vermoeden *iuris et de iure* inzake aansprakelijkheid bestaat.

Spreeker is de mening toegedaan dat het amendement deze stelling duidelijk weergeeft. Hij heeft echter wel aanmerkingen op het gebruik van de term « *verantwoordelijkheid* ». De bedoeling van de tekst is namelijk te voorkomen dat de dader na het verval van de strafvordering het feit zou betwisten dat ingeroepen wordt om zijn aansprakelijkheid te grondvesten. Het onweerlegbaar vermoeden betreft dus niet de aansprakelijkheid als zodanig, maar wel de omstandigheid dat hij het feit heeft gepleegd dat volgens het slachtoffer zijn schade zou hebben veroorzaakt.

De indiener van het amendement stelt daarom voor het woord « *verantwoordelijkheid* » te vervangen door het woord « *fout* ». Dit impliceert dat het slachtoffer dan nog altijd het oorzakelijk verband met zijn schade moet aantonen, alsook de omvang van de schade.

De vorige spreker sluit zich bij dit voorstel aan en suggereert de volgende formule:

« ... *tegenover hen wordt de fout van de dader als onweerlegbaar vermoed.* »

Met betrekking tot het voorbeeld van de nuchtere passagier en de dronken bestuurder, is een lid de mening toegedaan dat er voor verkeersongevallen geen strafbemiddeling zou mogen worden toegepast. Hij verwijst naar een bepaling uit de modelpolis voor de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, volgens welke de verzekerde zijn eigen verantwoordelijkheid niet mag erkennen op straffe van een regresvordering.

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt dat de strafbemiddeling alleen wordt toegepast voor verkeersongevallen waar geen derden bij betrokken zijn.

de pressions de la part de la police, son caractère peut l'y amener, elle peut avoir le souci de protéger quelqu'un, etc. L'intéressé peut-il encore rétracter ses déclarations, après l'extinction de l'action pénale, en affirmant qu'il y a eu de sa part soit erreur, soit dol ou violence?

Le représentant du ministre rappelle l'exemple dans lequel le passager sobre assume la responsabilité d'un accident de la route afin de préserver le conducteur ivre de toute poursuite. Il est exclu que le passager qui a reconnu sa responsabilité pénale se décharge de sa responsabilité civile, après l'extinction de l'action publique, en invoquant l'erreur.

L'intervenant conclut dès lors qu'après l'extinction de l'action publique, il existe contre l'auteur une présomption *iuris et de iure* de responsabilité.

L'intervenant estime que l'amendement traduit clairement ce point de vue. Il formule toutefois quelques observations au sujet de l'emploi du terme « *responsabilité* ». En effet, le texte vise à éviter que l'auteur ne conteste, après l'extinction de l'action publique, le fait invoqué pour fonder sa responsabilité. La présomption irréfragable ne porte donc pas sur la responsabilité en tant que telle, mais sur la circonstance qu'il a commis le fait qui, selon la victime, aurait causé le dommage.

L'auteur de l'amendement propose dès lors de remplacer le mot « *responsabilité* » par le mot « *faute* ». Cela implique que la victime doit encore démontrer le lien causal avec le dommage, de même que l'importance de celui-ci.

Le préopinant s'associe à cette proposition et suggère la formule suivante:

« ... *à leur égard, la faute de l'auteur de l'infraction est présumée irréfragablement.* »

A propos de l'exemple du passager sobre et du conducteur ivre, un membre estime que l'on ne devrait pas appliquer la médiation pénale en cas d'accident de la route. Il se réfère à une disposition de la police type d'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs, selon laquelle l'assuré ne peut reconnaître sa propre responsabilité à peine d'une action en recours.

Le représentant du ministre répond que la médiation pénale n'est appliquée qu'aux accidents de la route dans lesquels aucun tiers n'est pris.

Een ander lid wenst te vernemen of de strafbemiddeling ook bij milieudelicten kan worden voorgesteld, bijvoorbeeld in geval van sluikstorten.

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt dat de strafbemiddeling zich uitermate goed leent voor de beteugeling van dergelijke misdrijven. De schadevergoeding bestaat erin dat de vervuiler de afval zal moeten verwijderen en het terrein saneren. Wat het strafrechtelijk aspect betreft, beschikt de procureur des Konings over een waaier van mogelijkheden: hij kan de dader een vermaning geven, hem een dienstverlening van 120 uren opleggen, bijvoorbeeld in een milieuproject, of hem een minnelijke schikking voorstellen (art. 216bis Sv.).

Een lid haakt hierop in en vraagt wat er gebeurt wanneer verschillende personen op een terrein heimelijk afval hebben gestort en er slechts één sluikstortter wordt betrapt.

Een commissielid antwoordt dat deze persoon in het raam van de strafbemiddeling al het vuilnis zal moeten weghalen. Indien na het verval van de strafvordering blijkt dat een aantal koeien na het eten van dit afval gestorven zijn, dan rust er op die ene sluikstortter een onweerlegbaar vermoeden van fout, die erin bestaat dat hij het politiereglement heeft overtreden door op een ongeoorloofde plaats afval te storten. De schadelijder zal dus het oorzakelijk verband tussen het misdrijf en zijn schade moeten aantonen.

De vertegenwoordiger van de Minister beaamt deze zienswijze.

Het aldus geamendeerde artikel 216ter, § 4, luidt derhalve als volgt:

« § 4. De strafvordering vervalt wanneer de dader voldaan heeft aan alle door hem aanvaarde voorwaarden.

Het verval van de strafvordering doet geen afbreuk aan de rechten van gesubrogeerden in de rechten van het slachtoffer of van slachtoffers die niet betrokken werden in de procedure zoals voorzien in § 1; tegenover hen wordt de fout van de dader als onweerlegbaar vermoed. »

De aldus geamendeerde paragraaf 4 wordt aangenomen met 12 stemmen tegen 1 stem, bij 1 onthouding.

Artikel 216ter, § 5

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« § 5. Artikel 216bis, § 2 en 3, is van overeenkomstige toepassing. »

De vertegenwoordiger van de Minister citeert de paragrafen 2 en 3 van artikel 216bis Sv.:

Un autre membre aimerait savoir si la médiation pénale peut également être proposée pour les délits en matière d'environnement, par exemple en cas de déversements clandestins.

Le représentant du ministre répond que la médiation pénale se prête particulièrement bien à la répression de telles infractions. A titre de réparation, le pollueur devra enlever les déchets et assainir le terrain. Sur le plan pénal, le procureur du Roi dispose d'un éventail de possibilités: il peut donner une injonction à l'auteur, lui imposer l'exécution d'un travail d'intérêt général d'une durée de 120 heures, par exemple dans un projet relatif à l'environnement, ou lui proposer une transaction (art. 216bis du Code d'instruction criminelle).

Un membre réagit à ce qui vient d'être dit en demandant ce qu'il arrive si plusieurs personnes ont procédé à des déversements clandestins de déchets sur le terrain et qu'un seul contrevenant soit surpris.

Un commissaire répond que, dans le cadre de la médiation pénale, cette personne devra enlever tous les déchets. Si, après l'extinction de l'action publique, il s'avère que des vaches sont décédées après avoir mangé des déchets, il pèsera sur le contrevenant une présomption irréfragable de faute, consistant dans le fait qu'il a contrevenu au règlement de police en déversant des déchets à un endroit où cela n'était pas autorisé. La personne lésée devra donc encore démontrer le lien causal entre l'infraction et le dommage subi.

Le représentant du ministre s'associe à cette interprétation.

L'article 216ter, § 4, ainsi amendé, est dès lors rédigé comme suit:

« § 4. Lorsque l'auteur de l'infraction a satisfait à toutes les conditions, acceptées par lui, l'action publique est éteinte.

L'extinction de l'action publique ne porte pas préjudice aux droits des personnes subrogées dans les droits de la victime ou des victimes qui n'ont pas été associées à la procédure prévue au § 1er; à leur égard, la faute de l'auteur de l'infraction est présumée irréfragablement. »

Le paragraphe 4 ainsi amendé est adopté par 12 voix contre 1 et 1 abstention.

Article 216ter, § 5

Le texte proposé est rédigé comme suit:

« § 5. L'article 216bis, §§ 2 et 3, est d'application. »

Le représentant du ministre cite les paragraphes 2 et 3 de l'article 216bis du Code d'instruction criminelle:

« § 2. Het recht, in paragraaf 1 aan de procureur des Konings toegekend, kan niet worden uitgeoefend wanneer de zaak reeds bij de rechtbank aanhangig is gemaakt of wanneer van de onderzoeksrechter het instellen van een onderzoek is gevorderd.

§ 3. Het bij de eerste paragraaf bepaalde recht behoort ook, ten aanzien van dezelfde misdrijven, aan de arbeidsauditeur, aan de ambtenaren van het openbaar ministerie bij het militair gerecht en, ten aanzien van de personen bedoeld in de artikelen 479 en 483 van het Wetboek van Strafvordering, aan de procureur-generaal bij het hof van beroep.»

Met betrekking tot de vraag naar de mogelijke samenloop tussen een strafbemiddeling en een rechtstreekse dagvaarding van de dader door het slachtoffer voor het vonnisgerecht, bevestigt hij dat er van een strafbemiddeling geen sprake kan zijn wanneer een dagvaarding of een burgerlijke vordering plaatsheeft. Aldus blijven de rechten van de benadeelde partijen gevrijwaard.

Een lid heeft enige twijfels omtrent de uitdrukking «artikel 216bis, §§ 2 en 3, is van overeenkomstige toepassing».

De vertegenwoordiger van de Minister interpreteert dit als «is *mutatis mutandis* van toepassing».

Na een gedachtenwisseling wordt de tekst als volgt gewijzigd:

« § 5. De paragrafen 2 en 3 van artikel 216bis zijn van toepassing. »

De aldus gewijzigde paragraaf 5 van artikel 216ter wordt aangenomen met 12 stemmen tegen 1 stem, bij 1 onthouding.

Artikel 216ter, § 6

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« § 6. Naar aanleiding van zijn oproeping door de procureur des Konings voor de toepassing van het huidige artikel, kan de dader zich laten bijstaan door een advocaat; hij kan zich niet laten vertegenwoordigen. »

Een lid dient een amendement in luidend als volgt:

« Aan § 6 van het door dit artikel voorgestelde artikel 216ter, een zin toe te voegen, luidende:

« Het slachtoffer kan zich laten bijstaan of laten vertegenwoordigen door een advocaat. »

De vertegenwoordiger van de Minister heeft hier tegen geen bezwaar.

« § 2. La faculté accordée au procureur du Roi par le § 1er ne peut être exercée lorsque le tribunal est déjà saisi du fait ou lorsque le juge d'instruction est requis d'instruire.

§ 3. La faculté prévue au § 1er appartient aussi, pour les mêmes infractions, aux auditeurs du travail, aux officiers du ministère public près les juridictions militaires et pour les personnes visées par les articles 479 et 483 du Code d'instruction criminelle, au procureur général près la cour d'appel. »

A propos de la question relative au concours éventuel d'une médiation pénale et d'une citation directe de l'auteur de l'infraction par la victime devant la juridiction de jugement, le représentant du ministre confirme qu'il ne peut être question d'une médiation pénale en cas de citation d'action civile. De cette façon, l'on sauvegarde les droits des parties lésées.

Un membre a des doutes quant à l'expression «l'article 216bis, §§ 2 et 3, est d'application».

Le représentant du ministre l'interprète comme signifiant «est d'application *mutatis mutandis*».

Après un échange de vues, le texte est modifié de la façon suivante:

« § 5. Les §§ 2 et 3 de l'article 216bis sont d'application. »

Le paragraphe 5 de l'article 216ter ainsi modifié est adopté par 12 voix contre 1 et 1 abstention.

Article 216ter, § 6

Le texte proposé est rédigé comme suit:

« § 6. L'auteur de l'infraction, convoqué par le procureur du Roi en exécution du présent article, peut se faire assister par un avocat; il ne peut pas se faire représenter. »

Un membre dépose un amendement, libellé comme suit:

« Compléter le § 6 de l'article 216ter proposé par la phrase suivante:

« La victime peut se faire assister ou représenter par un avocat. »

Le représentant du ministre ne formule pas d'objection.

Het aldus geamendeerde artikel 216ter, § 6, luidt derhalve als volgt:

« Naar aanleiding van zijn oproeping door de procureur des Konings voor de toepassing van het huidige artikel, kan de dader zich laten bijstaan door een advocaat; hij kan zich niet laten vertegenwoordigen.

Het slachtoffer kan zich laten bijstaan of laten vertegenwoordigen door een advocaat. »

De aldus geamendeerde paragraaf 6 van artikel 216ter wordt aangenomen met 12 stemmen tegen 1 stem, bij 1 onthouding.

Artikel 216ter, § 7 (nieuw)

Een lid dient een amendement in luidend als volgt:

« Aan het voorgestelde artikel 216ter een § 7 (nieuw) toe te voegen, luidende:

« § 7. Het slachtoffer wordt, onderscheidenlijk de slachtoffers worden in kennis gesteld van de door de procureur met toepassing van artikel 216ter, § 1, voorgestelde en door de dader aanvaarde maatregelen. »

Verantwoording

Aangezien dit ontwerp precies beoogt de publieke opinie ervan te doordringen dat het gerecht bij strafbare feiten niet laat begaan, is het van belang dat de slachtoffers weten dat op passende wijze tegen deze feiten werd opgetreden.

Een commissielid herinnert aan de discussie die reeds eerder omtrent deze principekwestie werd gevoerd.

Verschillende leden, alsook de vertegenwoordiger van de Minister verdedigden de stelling dat het slachtoffer de mogelijkheid moet hebben zijn recht op schadevergoeding uit te oefenen. Er kan echter geen sprake van zijn het slachtoffer op de een of andere wijze te betrekken bij de toepassing van het strafrecht. Het slachtoffer hoeft dus niet noodzakelijk op de hoogte te worden gebracht van alle voorwaarden die in het raam van de strafbemiddeling door de procureur des Konings aan de dader worden opgelegd en zijn privé-leven betreffen (bijvoorbeeld: een medische behandeling).

De indiener van het amendement is een andere mening toegedaan. Hij is van oordeel dat het slachtoffer inzage moet kunnen krijgen van het proces-verbaal van de strafbemiddeling waarin alle voorwaarden staan vermeld waaraan de dader moet voldoen.

Hij bepleit derhalve het recht op informatie voor het slachtoffer. Deze laatste heeft geen eisen te stellen

L'article 216ter, § 6, ainsi amendé, est dès lors libellé comme suit:

« L'auteur de l'infraction, convoqué par le procureur du Roi en exécution du présent article, peut se faire assister par un avocat; il ne peut pas se faire représenter.

La victime peut se faire assister ou représenter par un avocat. »

Le paragraphe 6 ainsi amendé de l'article 216ter est adopté par 12 voix contre 1 et 1 abstention.

Article 216ter, § 7 (nouveau)

Un membre dépose un amendement, libellé comme suit:

« Ajouter à l'article 216ter un § 7 (nouveau), libellé comme suit:

« § 7. La ou les victimes sont informées des mesures proposées par le procureur en application de l'article 216ter, § 1er, et acceptées par l'auteur de l'infraction. »

Justification

Dans la mesure même où un des objectifs du projet est de conforter l'opinion publique dans l'idée que la justice ne reste pas sans réaction devant les faits de délinquance, il importe que les victimes concernées soient informées de ce que la justice a donné suite à l'infraction de façon adaptée.

Un commissaire rappelle la discussion qui a déjà été menée précédemment concernant cette question de principe.

Plusieurs membres, ainsi que le représentant du ministre, défendent le point de vue selon lequel la victime doit pouvoir exercer son droit au dédommagement. Il ne peut toutefois pas être question d'impliquer d'une façon ou d'une autre la victime dans l'application du droit pénal. La victime ne doit donc pas nécessairement être informée de toutes les conditions que le procureur du Roi impose à l'auteur de l'infraction dans le cadre de la médiation pénale et qui concernent sa vie privée (par exemple: un traitement médical).

L'auteur de l'amendement est d'un autre avis. Il estime que la victime doit pouvoir consulter le procès-verbal de la médiation pénale qui reprend toutes les conditions que l'auteur de l'infraction doit remplir.

Il plaide dès lors pour le droit à l'information en faveur de la victime. Celle-ci ne peut pas poser d'exi-

inzake de dienstverlening of de medische behandeling die aan de dader kan worden voorgesteld. Dat is de exclusieve bevoegdheid van de procureur des Konings.

Spreker rechtvaardigt zijn amendement door te stellen dat de strafbemiddeling deel uitmaakt van een hervormingsbeweging die het gerecht een menselijk gelaat wil geven. Vandaar niet alleen de noodzaak om de dader opnieuw in de maatschappij te integreren, maar ook om het slachtoffer te informeren over de aanpak van het gerecht, inzonderheid met betrekking tot de dienstverlening, de vorming en de medische behandeling. Het commissielid kan aanvaarden dat er voor bepaalde aspecten van de medische behandeling een informatiestop geldt, maar stelt dat men zich niet op het recht op privé-leven mag beroepen om elke informatie te weigeren. De inlichtingen betreffende de voorwaarden waaraan de dader in het raam van de strafbemiddeling moet voldoen, zullen het slachtoffer en zijn naaste omgeving in staat stellen het misdrijf gemakkelijker te verwerken.

Een lid verklaart zich tegenstander van het amendement. Wanneer er geen strafbemiddeling plaatsvindt, zal het slachtoffer dat volledig schadeloos is gesteld, ook niet voor het strafproces worden opgeroepen. Spreker vreest dat het meedelen van soms gevoelige informatie de strafbemiddeling eerder zal bemoeilijken.

Een ander lid stelt dat de grondwettelijke regel van de openbaarheid van het vonnis hier niet geldt (art. 97 van de Grondwet). De strafbemiddeling wordt immers niet met een rechterlijke uitspraak afgesloten.

Ten tweede vreest hij dat het meedelen van de voorwaarden die aan de dader zijn opgelegd, het slachtoffer een middel bezorgt om wraak uit te oefenen.

Ten derde kan men niet zo maar voorbijgaan aan het probleem van het recht op privacy.

Tenslotte leert de ervaring dat slachtoffers er allereerst om bekommerd zijn zo snel mogelijk schadeloos te worden gesteld.

Spreker heeft begrip voor het amendement, maar oordeelt dat het niet wenselijk is de procureur des Konings een informatieverplichting op te leggen. Hij stelt daarom voor niet over dit amendement te stemmen, omdat de verwerping ervan zou kunnen worden geïnterpreteerd als een radicale afwijzing van de idee dat de procureur des Konings in bepaalde gevallen toch het slachtoffer kan informeren over de aan de dader opgelegde voorwaarden.

Een commissielid sluit zich hierbij aan. Hij verklaart dat het invoeren van een informatieverplichting de herintegratie van de dader kan bemoeilijken, bijvoorbeeld wanneer het slachtoffer bepaalde gege-

gences en ce qui concerne le travail d'intérêt général ou le traitement médical que l'on peut proposer à l'auteur de l'infraction. Cela relève de la compétence exclusive du procureur du Roi.

L'intervenant justifie son amendement en déclarant que la médiation pénale fait partie d'un courant réformateur qui veut donner à la justice un aspect humain. Il ne faut pas, dès lors, réintégrer l'auteur de l'infraction dans la société, mais il faut aussi informer la victime de la façon dont la justice traite le problème en question, plus particulièrement en ce qui concerne le travail d'intérêt général, la formation et le traitement médical. Le commissaire dit admettre que l'on ne communique pas certains aspects du traitement médical, mais il estime que l'on ne peut pas invoquer le droit au respect de la vie privée pour refuser toute information. Les renseignements relatifs aux conditions auxquelles l'auteur doit satisfaire dans le cadre de la médiation pénale permettront à la victime et à son entourage de surmonter plus facilement le traumatisme causé par le délit.

Un membre se dit hostile à l'amendement. En l'absence de médiation pénale, la victime, qui a été complètement indemnisée, ne sera pas non plus convoquée lors du procès pénal. L'intervenant craint que la communication d'informations parfois délicates ne complique la médiation pénale.

Un autre membre déclare que la règle constitutionnelle de la publicité du jugement ne s'applique pas dans ce cas-ci (art. 97 de la Constitution). La médiation pénale n'aboutit en effet pas à une décision judiciaire.

Il craint, par ailleurs, qu'en communiquant les conditions qui ont été imposées à l'auteur de l'infraction, à la victime, l'on ne fournisse à celle-ci un moyen pour se venger.

En troisième lieu, l'on ne peut pas faire abstraction du problème posé par le droit au respect de la vie privée.

Enfin, l'expérience montre que le premier souci des victimes est d'être indemnisées aussi vite que possible.

L'intervenant comprend la motivation qui soutient l'amendement, mais il estime qu'il n'est pas souhaitable d'obliger le procureur du Roi à communiquer des informations. Il propose, dès lors, de ne pas mettre l'amendement aux voix, pour éviter que son rejet éventuel ne puisse être interprété comme un rejet absolu de l'idée selon laquelle le procureur du Roi pourrait informer la victime, dans certains cas, des conditions imposées à l'auteur de l'infraction.

Un commissaire se rallie à ce point de vue. D'après lui, une obligation d'informer peut rendre plus difficile la réintégration sociale de l'auteur de l'infraction, par exemple au cas où la victime communiquerait cer-

vens uit wraak zou bekendmaken. Het moet derhalve aan de appreciatie van de procureur des Konings worden overgelaten of in bepaalde gevallen de aan de dader opgelegde voorwaarden aan het slachtoffer kunnen worden megedeeld. De persoonlijkheid van zowel de dader als het slachtoffer spelen in deze afweging een primordiale rol.

De indiener van het amendement ziet nog een andere mogelijkheid om de slachtoffers een informatierecht te waarborgen. In de eerste plaats zou in de ministeriële circulaire kunnen worden vermeld dat de procureur des Konings het slachtoffer op de hoogte houdt van de afloop van de strafbemiddeling. Ten tweede stelt hij bij wijze van amendement voor dat de procureur des Konings het slachtoffer op zijn verzoek kan informeren over de maatregelen die genomen zijn krachtens artikel 216ter.

Voorts vraagt hij hoe dit probleem wordt aangepakt door de procureurs des Konings die meewerken aan het experiment in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent.

De vertegenwoordiger van de Minister verklaart dat uit onderzoek is gebleken dat slachtoffers in de allereerste plaats belang hechten aan een snelle schadevergoeding. Daarenboven moet absoluut worden vermeden de dader van een misdrijf te stigmatiseren. Zo bevat de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie bepalingen die ten behoeve van de verdachte of de veroordeelde een zekere geheimhouding waarborgen.

Het commissielid verklaart zich bereid het amendement in te trekken wanneer hem wordt bevestigd dat de procureur des Konings het slachtoffer dient op te roepen.

Dit zou kunnen worden afgeleid uit het voorgestelde artikel 216ter, § 1, eerste lid, dat *in fine* bepaalt dat de procureur des Konings in voorkomend geval ook het slachtoffer oproept en over de schaderegeling bemiddelt.

Spreker wenst te vernemen of de uitdrukking «in voorkomend geval» impliceert dat het de procureur des Konings vrijstaat het slachtoffer al dan niet op te roepen, dan wel moet worden geïnterpreteerd als «zodra er een slachtoffer is». Dit laatste betekent dat het slachtoffer moet worden opgeroepen.

Een lid bevestigt dat de procureur des Konings verplicht is het slachtoffer op te roepen voor zover de identiteit ervan bekend is (*cf.* memorie van toelichting, blz. 5, punt 2).

De vertegenwoordiger van de Minister is het hiermee eens.

Een ander lid vraagt welke sanctie er staat op de niet-naleving van deze verplichting.

taines données, mue par une volonté de vengeance. Il faut, dès lors, laisser au procureur du Roi le soin de décider si, dans certains cas, les conditions imposées à l'auteur de l'infraction peuvent être communiquées ou non à la victime. La personnalité de l'auteur de l'infraction et celle de la victime ne jouent pas un rôle primordial en l'espèce.

L'auteur de l'amendement voit encore un autre moyen de garantir aux victimes un droit à l'information. Il propose tout d'abord que l'on précise, dans la circulaire ministérielle, que le procureur du Roi doit informer la victime du résultat de la médiation pénale. Il propose ensuite, par la voie d'un amendement, que l'on dispose que le procureur du Roi peut informer la victime, à la demande de celle-ci, des mesures qui ont été prises en application de l'article 216ter.

Il demande ensuite de quelle façon les procureurs du Roi qui collaborent à l'expérience menée dans le ressort de la Cour d'appel de Gand abordent ce problème.

Le représentant du ministre déclare qu'une enquête a montré que les victimes attachent en tout premier lieu beaucoup d'importance à être rapidement indemnisées. En outre, il faut éviter absolument de stigmatiser l'auteur de l'infraction. C'est pourquoi la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation contient des dispositions qui garantissent un certain secret à l'inculpé ou au condamné.

Le commissaire se déclare disposé à retirer son amendement si l'on confirme que le procureur du Roi doit convoquer la victime.

Selon l'article 216ter, § 1er, premier alinéa en projet, le procureur du Roi convoque, le cas échéant, également la victime et organise une médiation sur l'indemnisation.

L'intervenant souhaite savoir si par «le cas échéant» l'on entend que le procureur du Roi a la faculté de convoquer ou non la victime, ou si cette expression signifie «dès que l'on a identifié la victime». C'est seulement dans la seconde hypothèse qu'il faut convoquer la victime.

Un membre confirme que le procureur du Roi est obligé de convoquer la victime pour autant qu'elle soit identifiée (*cf.* exposé des motifs, p. 5, point 2).

Le représentant du ministre est d'accord sur ce point.

Un autre membre demande de quelle façon le non-respect de cette obligation est sanctionné.

Een commissielid stelt dat de strafbemiddeling niet kan worden voorgesteld als het slachtoffer niet is opgeroepen. Het akkoord van laatstgenoemde over de schadevergoeding is immers de eerste vereiste waaraan moet worden voldaan.

Wordt het slachtoffer niet opgeroepen, dan verzuimt de procureur des Konings zijn wettelijke verplichtingen. Staat hij de strafbemiddeling toe, dan is het slachtoffer daar geenszins door gebonden. Het voorgestelde artikel 216ter, § 4, bepaalt trouwens dat het verval van de strafvordering geen afbreuk doet aan de rechten van gesubrogeerden in de rechten van het slachtoffer of van slachtoffers die niet betrokken werden in de procedure; tegenover hen wordt de fout van de dader als onweerlegbaar vermoed. Het voorgaande betekent eveneens dat het proces-verbaal waarin de voorwaarden van de strafbemiddeling zijn vervat, niet aan het slachtoffer tegenstelbaar is.

Een volgende spreker deelt deze zienswijze. Er kan evenwel niet van een nietigheid gewag worden gemaakt. De strafrechtelijke nietigheden zijn immers geïnspireerd op de bepalingen van de artikelen 861 en 862 van het Gerechtelijk Wetboek. Dit betekent dat het slachtoffer moet aantonen dat het schade heeft geleden door niet voor de strafbemiddeling te zijn opgeroepen. Vraag is of men dit wel kan aantonen. De rechten van het slachtoffer zijn immers niet miskend, aangezien er nog altijd een burgerlijke vordering kan worden ingeleid en een vermoeden van fout tegen de dader kan worden ingeroepen.

Op grond van deze gedachtenwisseling verklaart het commissielid zijn amendement in te trekken.

*
* *

Het geamendeerde artikel 1 (artikel 2 van de tekst aangenomen door de Commissie) wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 stem, bij 4 onthoudingen.

Artikel 2 (artikel 3 van de tekst aangenomen door de Commissie)

De voorgestelde tekst luidt als volgt:

« De Koning bepaalt de datum van inwerking-treding van deze wet. »

Artikel 2 geeft geen aanleiding tot opmerkingen en wordt aangenomen als het nieuwe artikel 3 met 10 stemmen tegen 1 stem, bij 4 onthoudingen.

B. Voorstel van wet betreffende de strafrechtelijke schikking

Er wordt aan herinnerd dat er een amendement is ingediend waardoor dit voorstel als het nieuwe arti-

Un commissaire déclare que l'on ne peut proposer aucune médiation pénale si la victime n'a pas été convoquée. Il faut, en effet, en tout premier lieu que celle-ci soit d'accord sur l'indemnité.

Si le procureur du Roi ne convoque pas la victime, il manque à ses obligations légales. S'il autorise une médiation pénale, cela ne signifie pas que la victime soit liée par cette dernière. D'ailleurs, selon l'article 216ter, § 4, proposé, l'extinction de l'action publique ne porte pas préjudice aux droits des personnes subrogées dans les droits de la victime ou des victimes qui n'ont pas été associées à la procédure; à leur égard, la responsabilité de l'auteur de l'infraction constitue une présomption irréfragable. Cela signifie notamment que le procès-verbal dans lequel sont définies les conditions de la médiation pénale n'est pas opposable à la victime.

Un autre intervenant partage ce point de vue. L'on ne peut, toutefois, pas parler de nullité; les nullités pénales ont en effet été inspirées par les dispositions des articles 861 et 862 du Code judiciaire. Cela signifie que la victime doit démontrer qu'elle a subi un préjudice en n'étant pas convoquée à la médiation pénale. Mais peut-on le démontrer? En effet, les droits de la victime ne sont pas méconnus, puisqu'il lui est toujours possible d'engager une action civile et d'invoquer une présomption de faute à l'encontre de l'auteur de l'infraction.

Après cet échange de vues, le commissaire retire son amendement.

*
* *

L'article 1er amendé (article 2 du texte adopté par la commission) est adopté par 10 voix contre 1 et 4 abstentions.

Article 2 (article 3 du texte adopté par la commission)

Le texte proposé est rédigé comme suit:

« Le Roi fixe la date d'entrée en vigueur de la présente loi. »

L'article 2 ne donne lieu à aucune observation et est adopté, en tant qu'article 3 nouveau, par 10 voix contre 1 et 4 abstentions.

B. Proposition de loi concernant le règlement à l'amiable en matière pénale

On rappelle qu'un amendement a été déposé visant à insérer la proposition précitée, sous la forme d'un

kel 1 wordt ingevoegd in het wetsontwerp houdende regeling van een procedure voor de bemiddeling van strafzaken (cf. Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1992, nr. 463-1).

Het amendement luidt als volgt:

« Artikel 1. — Dit artikel te doen voorafgaan door een nieuw artikel, luidende als volgt:

« Artikel 216bis van het Wetboek van Strafvordering, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984, wordt gewijzigd als volgt:

A. Paragraaf 1, eerste lid, wordt vervangen als volgt:

« De procureur des Konings kan, indien hij meent voor een misdrijf dat hetzij met geldboete, hetzij met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaar, hetzij met die beide straffen, strafbaar is, enkel geldboete of enkel geldboete met verbeurdverklaring te moeten vorderen, de dader verzoeken een bepaalde geldsom te storten aan de Administratie van de Belasting over de Toegevoegde Waarde en de Registratie en Domeinen. »

B. Paragraaf 1, tweede lid, tweede volzin, wordt vervangen als volgt:

« Die termijn is ten minste vijftien dagen en ten hoogste drie maanden; deze laatste termijn kan op zes maanden worden gebracht voor een wanbedrijf, wanneer bijzondere omstandigheden het wettigen. »

C. In hetzelfde artikel wordt een paragraaf 4 ingevoegd, luidend als volgt:

« § 4. De eventueel aan een ander veroorzaakte schade dient geheel vergoed te zijn vooraleer de schikking, zoals bepaald in dit artikel, kan worden voorgesteld. De schikking kan evenwel ook voorgesteld worden op voorwaarde dat de dader in een geschrift zijn burgerlijke verantwoordelijkheid voor het schadeverwekkende feit heeft erkend en hij het bewijs heeft geleverd van de vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade en van de vrijwillige verschijning van dader en slachtoffer voor de rechtbank, die gevat werd om over de burgerlijke vordering te beslissen. »

D. Paragraaf 1, laatste lid, van hetzelfde artikel wordt § 5. »

Verantwoording

Hoewel de tussenkomst van een rechter in een strafzaak steeds de voorkeur geniet, is het toch wenselijk dat de bestaande middelen van buitenprocessuele

nouvel article 1er, dans le projet de loi organisant une procédure de médiation pénale (cf. le doc. Sénat, S.E. 1991-1992, n° 463-1).

L'amendement est libellé comme suit:

« Article premier. — Faire précéder cet article par un nouvel article, libellé comme suit:

« L'article 216bis du Code d'instruction criminelle, inséré par la loi du 28 juin 1984, est modifié comme suit:

A. Le paragraphe 1er, premier alinéa, est remplacé par les dispositions suivantes:

« Lorsque le procureur du Roi estime, pour une infraction punissable, soit d'une amende, soit d'une peine d'emprisonnement dont le maximum ne dépasse pas cinq ans, soit de l'une et l'autre de ces peines, ne devoir requérir qu'une amende ou une amende et la confiscation, il peut inviter l'auteur de l'infraction à verser une somme à l'Administration de la taxe sur la valeur ajoutée, de l'enregistrement et des domaines. »

B. La deuxième phrase du deuxième alinéa du paragraphe 1er est remplacée par la disposition suivante:

« Ce délai est de quinze jours au moins et de trois mois au plus; ce dernier délai peut être porté à six mois en cas de délit, lorsque des circonstances particulières le justifient. »

C. Dans le même article est inséré un paragraphe 4 rédigé comme suit:

« § 4. Le dommage éventuellement causé à autrui doit être entièrement réparé avant que la transaction visée dans cet article puisse être proposée. Elle pourra, toutefois, être proposée également si l'auteur a reconnu, par écrit, sa responsabilité civile du fait qui a provoqué le dommage et produit la preuve qu'il a réparé la fraction non contestée du dommage et la preuve de la comparution volontaire de l'auteur et de la victime devant le tribunal saisi de l'action civile. »

D. Le huitième alinéa du paragraphe 1er du même article devient le § 5. »

Justification

Bien qu'il soit toujours préférable, en matière pénale, qu'un juge intervienne, il est souhaitable que les moyens de règlement sans procès puissent être

afhandeling zo vlot en zo billijk mogelijk kunnen worden toegepast. Het onderhavige voorstel beoogt de verbetering van een dergelijke procedure, met name van de strafrechtelijke schikking, ook wel minnelijke schikking, transactie of V.S.B.G. (het instituut van het verval van de strafvordering door het betalen van een geldsom) genoemd; deze regeling is sinds 1984 opgenomen in artikel 216bis van het Wetboek van Strafvordering. Door deze strafrechtelijke schikking kan het openbaar ministerie in geval van bepaalde misdrijven, aan de verdachte voorstellen een geldsom te betalen, waarna de strafvordering vervalt. De huidige wet stelt daarbij als formele voorwaarde dat de schade die uit het misdrijf voortkomt, volledig vergoed werd.

De toepassing van de strafrechtelijke schikking, die onder meer tot doel had het aantal beleidssepots en de korte gevangenisstraffen te verminderen, blijkt vrij beperkt te zijn (Christiaensen, S., *Afdoening buiten proces door middel van transactie: een probleemstelling*, in: *De rechter buitenspel. Tegenspraakcahier 10*, 1990, blz. 59 en volgende). Als verklaring voor dit beperkte succes wordt de bijkomende werklast voor de parketten genoemd. Vooral de opzoeken inzake de schadevergoeding vergen veel tijd en werk: er moet onder meer worden nagegaan of het slachtoffer vergoed werd en of de vermoedelijke dader eventueel tot vergoeding moet worden aangemaand. Daarbij rijst het probleem dat de benadeelden (al of niet gebruikmakend van geïnspireerde motieven) de verlies- of schadeposten op een flagrante manier kunnen opdrijven. De hoegrootheid van een schadegeval kan bovendien niet altijd op korte termijn worden vastgesteld wegens de mogelijke evolutie van het letsel. Het is ontegensprekelijk remmend dat dit burgerrechtelijk aspect van de zaak doorslaggevend is voor het al dan niet toepassen van de strafrechtelijke schikking. Daarom wordt in dit voorstel de vereiste van de volledige schadeloosstelling vervangen door een provisionele vergoeding van het niet-betwiste gedeelte en een verklaring vanwege de vermoedelijke dader houdende de erkenning van zijn burgerlijke verantwoordelijkheid.

Daarenboven moeten beide partijen vrijwillig voor de bevoegde rechter verschijnen om over de schade-eis te laten beslissen. Aldus moet aan de procureur des Konings een ondertekende verklaring van vrijwillige verschijning overeenkomstig artikel 706 van het Gerechtelijk Wetboek worden voorgelegd.

Ten slotte wordt ook de minimumtermijn waarbinnen het voorstel moet worden beantwoord, van acht op vijftien dagen gebracht.

appliqués avec la plus grande équité et la plus grande souplesse. La présente proposition vise à améliorer l'un de ces moyens, plus précisément la transaction pénale, appelée aussi simplement transaction, conciliation ou extinction de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent. Ce moyen est prévu depuis 1984 à l'article 216bis du Code d'instruction criminelle. Cette disposition pénale permet au ministère public d'inviter un prévenu à verser une somme déterminée en vue d'éteindre l'action publique engagée à la suite de certaines infractions. La loi actuelle fait expressément dépendre cette possibilité de la réparation entière des dommages dus à l'infraction.

Il s'avère que le recours à la transaction pénale, rendu possible notamment en vue de réduire le nombre de classements administratifs sans suite et celui des cas dans lesquels de courtes peines de prison sont infligées, reste assez limité (Christiaensen, S., « Afdoening buiten proces d.m.v. transactie: een probleemstelling », dans « De rechter buitenspel » Tegenspraak-cahier 10, 1990, pp. 59 et suiv.). L'on impute ce succès limité, notamment, à la surcharge de travail que la transaction pénale entraîne pour le parquet. Ce sont surtout les recherches relatives au paiement de dommages et intérêts qui demandent beaucoup de temps et de travail: il faut vérifier, notamment, si la victime a été indemnisée et s'il y a lieu de mettre l'auteur présumé de l'infraction en cause en demeure de payer réparation. Il faut également tenir compte de la possibilité d'une exagération manifeste des pertes et dommages par les personnes lésées qui évoquent des motifs pouvant ou non leur avoir été inspirés. Par ailleurs, l'importance d'un sinistre ne peut pas toujours être définie à bref délai, étant donné que le dommage peut évoluer. Il apparaît, dès lors, incontestablement, que l'aspect civil est déterminant pour ce qui est de l'application ou non de la transaction pénale. C'est pourquoi la présente proposition de loi remplace l'obligation de réparation entière par la possibilité d'effectuer le versement provisionnel pour la fraction d'une somme en réparation de la fraction non contestée des dommages, assortie d'une déclaration de l'auteur présumé reconnaissant sa responsabilité civile.

En outre, les deux parties doivent comparaître volontairement devant le juge compétent qui se prononcera sur l'action en dommages et intérêts. Il est donc prévu, conformément à l'article 706 du Code judiciaire, qu'une déclaration signée des parties qui demandent jugement (déclaration de comparution volontaire) doit être transmise au procureur du Roi.

Enfin, le délai minimum ordinaire de huitaine, pour ce qui est de la réponse à la requête, est porté à quinzaine.

De indiener van het amendement dient eveneens een subamendement in op zijn amendement:

«Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 216bis te vervangen als volgt:

«§ 4. De eventueel aan een ander veroorzaakte schade dient geheel vergoed te zijn vooraleer de schikking, zoals bepaald in dit artikel, kan worden voorgesteld. De schikking kan evenwel ook voorgesteld worden op voorwaarde dat de dader in een geschrift zijn burgerlijke verantwoordelijkheid voor het schadeverwekkende feit heeft erkend en hij het bewijs heeft geleverd van de vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade en dit onverminderd de rechten van het slachtoffer om voor de bevoegde rechtbank zijn rechten te doen gelden; in dat geval is het aanvaarden van de minnelijke schikking door de dader een onweerlegbaar vermoeden van zijn fout.»

Verantwoording

Hiermee wordt de moeilijkheid vermeden om twee procedures (de minnelijke schikking en de navolgende burgerlijke procedure) te vermengen.

Voorts wordt deze tekst volledig in overeenstemming gebracht met de door de commissie aanvaarde toevoeging van artikel 216ter, § 4.

Indien de dader de minnelijke schikking aanvaardt en het niet-betwiste gedeelte van de schade heeft geregeld, kan het slachtoffer zijn rechten doen gelden voor de bevoegde rechtsmacht waar niet meer de fout van de dader zal moeten worden bewezen, maar het debat beperkt wordt tot het oorzakelijk verband met en de hoegrootheid van de supplementair gevorderde schade.

Het lid voegt hier nog aan toe dat hij met deze amendementen de procedure van de minnelijke schikking wil activeren. Zo kan de minnelijke schikking in verkeerszaken niet worden toegepast zodra het slachtoffer voorhoudt dat er blijvende letsels zijn. Er zijn dan immers expertises nodig waardoor de definitieve vaststelling van de schade lang op zich laat wachten.

Het subamendement ondervangt deze bezwaren. Zodra het niet-betwiste gedeelte van de schade vergoed is, kan de minnelijke schikking worden voorgesteld zodat het strafrechtelijk aspect van de zaak kan worden afgehandeld. De betwisting over de definitieve omvang van de schade moet achteraf door de burgerlijke rechtbank worden beslecht.

De Minister verklaart zich akkoord met de doelstelling van het amendement.

Voor de minnelijke schikking dient er derhalve aan drie voorwaarden voldaan te zijn: de dader moet zijn burgerlijke aansprakelijkheid voor het schadeverwekkende feit hebben erkend; hij moet het niet-

L'auteur de l'amendement dépose également un sous-amendement à celui-ci:

«Remplacer le § 4 de l'article 216bis proposé par ce qui suit:

«§ 4. Le dommage éventuellement causé à autrui doit être entièrement réparé avant que la transaction visée dans cet article puisse être proposée. Elle pourra, toutefois, être proposée également si l'auteur a reconnu, par écrit, sa responsabilité civile du fait qu'il a provoqué le dommage et produit la preuve qu'il a réparé la fraction non contestée du dommage, et ce sans préjudice des droits de la victime à faire valoir ses droits devant le tribunal compétent; dans ce cas, l'acceptation de la transaction par l'auteur constitue une présomption irréfragable de sa faute.»

Justification

Le présent amendement vise à éviter que deux procédures (la conciliation et la procédure civile subséquente) ne soient confondues.

D'autre part, le texte que nous proposons est mis entièrement en concordance avec l'ajout à l'article 216ter, § 4, tel qu'adopté en commission.

Si l'auteur accepte la transaction et a réparé la fraction non contestée du dommage, la victime peut faire valoir ses droits devant la juridiction compétente, où elle ne devra plus prouver la faute commise par l'auteur, le débat se limitant au lien causal avec le supplément de dommages-intérêts réclamés, ainsi qu'au montant de ceux-ci.

Le membre ajoute encore qu'en déposant ces amendements, il veut activer la procédure de la transaction. Ainsi, la transaction en matière de circulation routière ne peut pas être appliquée dès que la victime rappelle qu'il y a des lésions permanentes. En effet, cela nécessite des expertises, si bien que la constatation définitive du dommage se fait longuement attendre.

Le sous-amendement remédie à ces inconvénients. Dès que la fraction non contestée du dommage est réparée, la transaction peut être proposée, ce qui permet de régler l'aspect pénal de l'affaire. La contestation portant sur l'ampleur définitive du dommage doit être tranchée ultérieurement par le tribunal civil.

Le ministre déclare adhérer à l'objectif de l'amendement.

La transaction est donc subordonnée à trois conditions: l'auteur doit avoir reconnu sa responsabilité civile du fait qu'il a provoqué le dommage, il doit avoir réparé la fraction non contestée de ce dommage

betwiste gedeelte van de schade hebben vergoed en vrijwillig voor de rechtbank verschijnen bij wie de burgerlijke vordering aanhangig is gemaakt (deze laatste voorwaarde wordt door het subamendement opgeheven).

Spreeker wenst te vernemen of de minnelijke schikking kan worden voorgesteld aan een persoon die zijn burgerlijke aansprakelijkheid heeft erkend, maar de omvang van de schade in zijn geheel betwist en voorlopig dus niets betaalt.

De indiener van het amendement antwoordt bevestigend. Een nauwkeurige lezing van het subamendement verzet zich niet tegen deze interpretatie.

Een commissielid wijst erop dat het aan de procureur des Konings toekomt te appreciëren of hij in een dergelijk geval de minnelijke schikking al dan niet voorstelt. Er is geen beletsel wanneer de betwisting redelijk is, bijvoorbeeld wanneer blijkt dat het slachtoffer al te hoge eisen stelt.

Op zijn beurt wenst spreker te weten of een minnelijke schikking mogelijk is wanneer de dader zowel zijn aansprakelijkheid als de schade erkent, maar de betaling wenst te spreiden over bijvoorbeeld twee jaar. Op grond van de tekst van het subamendement moet hier negatief op worden geantwoord. De minnelijke schikking veronderstelt dat de schade onmiddellijk en integraal wordt vergoed wanneer er hieromtrent geen enkele betwisting bestaat.

De indiener van het amendement trekt een parallel tussen zijn subamendement en het voorgestelde artikel 216ter, § 1, eerste lid, waar gehandeld wordt over « *de schadevergoeding en de regeling ervan* ». Hij heeft er geen bezwaar tegen dat wanneer de dader zijn aansprakelijkheid en de omvang van de schade erkent, er een overeenkomst wordt gesloten over de betalingsmodaliteiten. Het enige knelpunt daarbij is dat de strafvordering bij de minnelijke schikking slechts vervalt wanneer de betaling binnen de door de procureur des Konings bepaalde termijn plaatsheeft (cf. art. 216bis, § 1, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering). Bij de strafbemiddeling is een dergelijke termijn niet voorzien.

Spreeker acht het de essentie van de minnelijke schikking dat de procureur des Konings oordeelt of hij in een specifiek geval al dan niet op deze procedure een beroep doet. Wanneer iemand bijvoorbeeld zijn aansprakelijkheid erkent, maar niet zinnens is de schadevergoeding te betalen, zal de procureur des Konings er best aan doen de zaak naar de strafrechter te verwijzen.

Een lid stelt vast dat het subamendement een ware ommekeer teweegbrengt in de minnelijke-schikkingsregeling omdat tot op heden de eventueel veroorzaakte schade geheel moet vergoed zijn vooraleer de procureur des Konings de dader kan voorstel-

et doit comparaître volontairement devant le tribunal saisi de l'action civile (cette dernière condition est supprimée par le sous-amendement).

L'intervenant désire savoir si la transaction peut être proposée à une personne qui a reconnu sa responsabilité civile, mais conteste l'ampleur du dommage dans son ensemble et ne paie donc provisoirement rien.

L'auteur de l'amendement répond par l'affirmative. Une lecture minutieuse du sous-amendement permet de déduire qu'il ne s'oppose pas à cette interprétation.

Un commissaire souligne qu'il appartient au procureur du Roi d'apprécier si, dans un tel cas, il proposera ou non la transaction. Rien ne s'y oppose si la contestation est raisonnable, par exemple lorsqu'il s'avère que la victime a des exigences trop élevées.

A son tour, l'intervenant désire savoir si une transaction est possible lorsque l'auteur reconnaît tant sa responsabilité que le dommage, mais souhaite échelonner le paiement, sur deux ans par exemple. En se basant sur le texte du sous-amendement, on doit donner une réponse négative à cette question. La transaction suppose que le dommage soit réparé immédiatement et intégralement lorsqu'il n'existe aucune contestation en la matière.

L'auteur de l'amendement établit un parallèle entre son sous-amendement et l'article 216ter, § 1er, premier alinéa, proposé, qui traite de la « *médiation sur l'indemnisation ainsi que sur ses modalités* ». Il ne voit aucun inconvénient à ce qu'un accord soit conclu sur les modalités de paiement lorsque l'auteur reconnaît sa responsabilité et l'ampleur du dommage. Le seul point délicat en l'espèce est que l'action publique en cas de transaction ne s'éteint que lorsque le paiement a lieu dans le délai fixé par le procureur du Roi (cf. l'article 216bis, § 1er, deuxième alinéa, du Code d'instruction criminelle). Un tel délai n'est pas prévu pour la médiation pénale.

L'intervenant estime que l'essence de la transaction est que le procureur du Roi juge si, dans un cas spécifique, il aura ou non recours à cette procédure. Si, par exemple, un individu reconnaît sa responsabilité, mais n'a pas l'intention de payer l'indemnité, il est préférable que le procureur du Roi renvoie l'affaire au juge répressif.

Un membre constate que le sous-amendement vise à un véritable renversement dans le système de la transaction, puisque jusqu'à présent, le dommage éventuellement causé devait être entièrement réparé avant que le procureur du Roi puisse proposer à l'auteur le

len een geldsom te betalen. Deze voorwaarde bezit het voordeel van de eenvoud, maar is er tevens de oorzaak van dat deze procedure heden niet op grote schaal wordt toegepast. Er kunnen zich namelijk twee complicaties voordoen. In de eerste plaats stelt het slachtoffer soms een onredelijk hoge schade-eis, zodat de zaak naar de strafrechter moet worden verwezen. Ten tweede kan het gebeuren dat de dader zijn aansprakelijkheid en de omvang van de schade erkent, maar niet bij machte is de schadevergoeding integraal en onmiddellijk te betalen.

Voor deze twee problemen moet een oplossing worden gevonden naar analogie van wat bij de strafbemiddeling is bepaald betreffende de overeenkomst over de schadevergoeding en de regeling ervan. Zo niet loopt men het gevaar dat de dader een oneigenlijk gebruik van de procedure maakt, bijvoorbeeld door de omvang van de schade louter en alleen te betwisten om betalingsmodaliteiten te verkrijgen. Dit leidt tot een nodeloos rekken van de procedure.

Spreker vraagt zich af of men aan dergelijke praktijken geen paal en perk moet stellen door te bepalen dat het slachtoffer met deze modaliteiten moet instemmen.

De Minister merkt op dat dit bij de strafbemiddeling is voorgeschreven.

De indiener van het amendement oordeelt dat er toch wel een verschil bestaat tussen de strafbemiddeling en de minnelijke schikking. In de eerste procedure treedt de procureur des Konings slechts als tussenpersoon op tussen de dader en het slachtoffer, bij de minnelijke schikking heeft hij een andere opdracht, te weten een van appreciatie en supervisie. Hij zal dus eerst moeten nagaan of de gepleegde feiten van die aard zijn dat hij de dader een minnelijke schikking kan voorstellen. Indien laatstgenoemde zijn burgerlijke aansprakelijkheid heeft erkend, zal de procureur des Konings vervolgens moeten uitmaken of het niet-betwiste gedeelte van de schade reeds is betaald of dat er daaromtrent een regeling is voorgesteld, bijvoorbeeld wanneer de dader niet over de vereiste middelen beschikt om de schadevergoeding onmiddellijk te voldoen. Indien de dader een gespreide betaling wenst, zal de procureur des Konings ten slotte moeten beslissen of hij hem al dan niet een minnelijke schikking voorstelt. Hierbij is het akkoord van het slachtoffer niet vereist, anders beschikt deze laatste over de mogelijkheid gans de procedure te blokkeren, hetgeen juist moet worden vermeden.

Een lid is de mening toegedaan dat het slachtoffer zich niet alleen tegen het toekennen van betalingsmodaliteiten aan de dader moet kunnen verzetten, maar ook het voordeel moet behouden van het onweerlegbaar vermoeden dat de dader een fout heeft begaan.

paiement d'une somme d'argent. Cette condition présente l'avantage de la simplicité, mais est également la raison pour laquelle cette procédure n'a pas, jusqu'à présent, été appliquée sur une grande échelle. En effet, deux complications peuvent se présenter. Premièrement, la victime réclame parfois des dommages et intérêts disproportionnés, si bien que l'affaire doit être renvoyée devant le juge pénal. Deuxièmement, il peut arriver que l'auteur reconnaisse sa responsabilité et l'importance du dommage mais ne soit pas à même de payer intégralement et immédiatement les dommages et intérêts.

Il convient de trouver une solution à ces deux problèmes, par analogie avec ce qui est prévu en cas de médiation pénale pour ce qui est de l'accord sur l'indemnisation, et ses modalités. Sinon, l'on risque de voir l'auteur faire un usage improprie de la procédure, par exemple en ne contestant l'importance du dommage qu'en vue d'obtenir des modalités de paiement. Cela ne ferait qu'allonger inutilement la procédure.

L'intervenant se demande si l'on ne devrait pas mettre fin à de telles pratiques, en disposant que la victime doit marquer son accord sur ces modalités.

Le ministre remarque que c'est prescrit dans la médiation pénale.

L'auteur de l'amendement estime qu'il y a tout de même une différence entre la médiation pénale et la transaction. Dans la première procédure, le procureur du Roi n'intervient qu'en tant que médiateur entre l'auteur et la victime, alors que dans la transaction, il est chargé de l'appréciation et de la supervision. Il devra donc d'abord vérifier si les faits que l'auteur a commis sont de telle nature qu'il puisse lui proposer une transaction. Si celui-ci n'a pas reconnu sa responsabilité civile, le procureur du Roi devra déterminer si la fraction non contestée du dommage a déjà été payée ou si une transaction a été proposée à cet égard, par exemple si l'auteur ne dispose pas des moyens nécessaires pour régler immédiatement l'indemnisation. Si l'auteur souhaite un paiement étalé, le procureur du Roi devra enfin décider de lui proposer ou non une transaction. Pour cela, l'accord de la victime n'est pas requis, sinon cette dernière aurait la possibilité de bloquer toute la procédure, ce qu'il faut précisément éviter.

Un membre estime que la victime doit non seulement pouvoir s'opposer à l'octroi de modalités de paiement à l'auteur, mais également garder l'avantage de la présomption irréfragable selon laquelle l'auteur a commis une faute.

Hij is van oordeel dat het invoeren van nieuwe procedures om tot een snellere gedingafwikkeling te komen, niet mag gebeuren ten koste van de rechten van het slachtoffer. Blijkens de voorliggende teksten komen die in het gedrang.

De minnelijke schikking kan immers worden voorgesteld zonder dat het slachtoffer integraal schadeloos is gesteld.

Spreeker heeft begrip voor de opmerking dat wanneer het slachtoffer zijn akkoord zou moeten betuigen met de schadevergoeding en de regeling ervan, men zich eerder in de sfeer van de strafbemiddeling bevindt dan van de minnelijke schikking.

Met betrekking tot het probleem van de schadevergoeding en de regeling ervan, kan men in het amendement drie stadia onderscheiden.

De eerste fase is dat de minnelijke schikking slechts kan worden voorgesteld wanneer de dader de schade integraal heeft vergoed. Dit is de huidige regeling die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat.

De tweede fase houdt een versoepeling in van de bestaande regeling, doordat de minnelijke schikking mogelijk wordt wanneer de dader zijn burgerlijke aansprakelijkheid heeft erkend en het niet-betwiste gedeelte van de schade heeft betaald. Reeds eerder werd aangestipt dat de dader een oneigenlijk gebruik kan maken van dit systeem. Hij kan namelijk zijn aansprakelijkheid erkennen, maar de omvang van de schade betwisten om zo aan betaling te ontsnappen. De procureur des Konings zal dan moeten uitmaken of deze betwisting al dan niet redelijk voorkomt. In bevestigend geval kan hij de minnelijke schikking voorstellen.

De derde fase kan erin bestaan dat de dader zowel de aansprakelijkheid als de schade erkent, maar toch de omvang van de schade betwist om uitstel of spreading van betaling te verkrijgen. De procureur des Konings zal hier moeten oordelen of de voorgestelde termijnen al dan niet gerechtvaardigd zijn. Dit betekent dat hij zowel de schade-eis van het slachtoffer moet evalueren als het voorstel van de dader om de schade in termijnen af te doen. Indien een en ander hem redelijk voorkomt, kan hij de dader een minnelijke schikking voorstellen. Het slachtoffer is echter geenszins gebonden aan de voorwaarden van de minnelijke schikking en kan dus steeds voor de burgerlijke rechtbank een vordering inleiden om het voorgestelde afbetalingsplan te betwisten.

De indiener van het amendement is de mening toegedaan dat de bevoegdheid van de procureur des Konings bij de evaluatie van de schade beperkt moet blijven, zo niet dreigen er problemen te ontstaan. Het is immers goed denkbaar dat wanneer het slachtoffer de betalingsvoorwaarden voor de burgerlijke recht-

Il estime que l'instauration de nouvelles procédures visant à accélérer le déroulement de l'affaire ne saurait se faire au détriment des droits de la victime. Ces droits sont mis en cause par les textes proposés.

En effet, la transaction peut être proposée sans que la victime ait été intégralement indemnisée.

L'intervenant comprend la remarque selon laquelle, si la victime doit marquer son accord sur l'indemnisation et les modalités de celle-ci, on se trouve plutôt dans la sphère de la médiation pénale que dans celle de la transaction.

En ce qui concerne le problème de l'indemnisation et de ses modalités, on peut distinguer trois stades dans l'amendement.

Dans la première phase, la transaction ne peut être proposée que lorsque l'auteur a indemnisé intégralement le dommage. C'est le régime actuel, qui est parfaitement clair.

La seconde phase apporte un assouplissement au système existant, en ce sens que la transaction devient possible lorsque l'auteur a reconnu sa responsabilité civile et réglé la fraction non contestée du dommage. On a déjà souligné que l'auteur pouvait abuser de ce système. En effet, il peut reconnaître sa responsabilité, mais contester l'ampleur du dommage, pour échapper ainsi au paiement. Le procureur du Roi devra alors déterminer si cette contestation apparaît ou non raisonnable. Dans l'affirmative, il peut proposer la transaction.

La troisième phase peut consister en ce que l'auteur reconnaisse la responsabilité aussi bien que le dommage, mais conteste l'ampleur de celui-ci en vue d'obtenir un sursis ou un échelonnement du paiement. Le procureur du Roi devra apprécier en l'occurrence si les délais proposés sont ou non justifiés. Cela signifie qu'il devra évaluer aussi bien la demande de réparation de la victime que la proposition faite par l'auteur de réparer le dommage par étapes. Si l'une et l'autre lui paraissent raisonnables, il pourra proposer une transaction à l'auteur. Toutefois, la victime ne sera nullement liée aux conditions de la transaction et elle pourra donc toujours intenter une action devant le tribunal civil pour contester le plan de paiement proposé.

L'auteur de l'amendement estime que la compétence du procureur du Roi lors de l'évaluation du dommage doit rester limitée, sans quoi des problèmes risquent de se poser. Il est tout à fait pensable, en effet, que, si la victime conteste les conditions de paiement devant le tribunal civil, l'auteur fasse valoir que ces

bank betwist, de dader aanvoert dat deze voorwaarden redelijk waren omdat de procureur des Konings hem op grond daarvan een minnelijke schikking heeft voorgesteld.

Hij is van oordeel dat de procureur des Konings de minnelijke schikking moet voorstellen, rekening houdend met de gepleegde feiten, de situatie van de dader en zijn bereidheid om zijn burgerlijke aansprakelijkheid te erkennen, zonder dat de burgerlijke rechtbank of het slachtoffer door zijn beslissing gebonden zijn.

Een lid verklaart dat het slachtoffer moet worden beschermd. De procureur des Konings kan derhalve geen minnelijke schikking voorstellen wanneer hij vaststelt dat de dader de schade om niet-gerechtvaardigde redenen betwist. Dit impliceert derhalve steeds een appreciatie door de procureur des Konings. Dezelfde opmerking geldt wanneer de dader onredelijke betalingstermijnen voorstelt. Het staat het slachtoffer natuurlijk steeds vrij de door de procureur des Konings aanvaarde betalingsmodaliteiten te laten toetsen door de feitenrechter.

Spreeker zou deze stelling in het amendement willen laten opnemen.

De indiener van het amendement beklemtoont dat hij in dit verband voorstander is van een parallelisme tussen de strafbemiddeling en de minnelijke schikking. In navolging van wat bij de strafbemiddeling is bepaald, zou men als voorwaarde voor de minnelijke schikking kunnen stellen dat er een duidelijke afspraak moet zijn over het niet-betwiste gedeelte van de schade en de regeling ervan.

Spreeker wijst erop dat de procureur des Konings de keuzevrijheid moet hebben om, naargelang van het geval, de strafbemiddeling dan wel de minnelijke schikking voor te stellen.

Een ander lid verklaart dat de belangen van het slachtoffer moeten worden gevrijwaard. De procureur des Konings die een minnelijke schikking voorstelt, moet derhalve nagaan of die belangen niet worden miskend. Hij vraagt zich af of dit niet leidt tot een tegensprekelijk debat. De procureur des Konings zal enerzijds het slachtoffer moeten horen in verband met zijn schade-eis en anderzijds de solvabiliteit van de dader moeten onderzoeken. Spreeker oordeelt dat er derhalve stukken zullen worden uitgewisseld, inlichtingen genomen, enz., hetgeen de procedure zou kunnen rekken.

Een lid antwoordt dat het slachtoffer steeds over de mogelijkheid beschikt om voor de burgerlijke rechtbank de beslissing van de procureur des Konings betreffende de minnelijke schikking te betwisten voor zover ze de schadevergoeding en de regeling ervan betreft.

conditions étaient raisonnables puisque le procureur du Roi lui a proposé une transaction sur la base de celle-ci.

Il est d'avis que le procureur du Roi doit proposer la transaction en tenant compte des faits commis, de la situation de l'auteur et de sa disposition à reconnaître sa responsabilité civile, sans que le tribunal civil ou la victime soient liés par sa décision.

Un membre déclare que la victime doit être protégée. Le procureur du Roi ne peut, dès lors, proposer de transaction lorsqu'il constate que l'auteur conteste le dommage pour des raisons injustifiées. Cela implique, par conséquent, toujours une appréciation de la part du procureur du Roi. La même remarque vaut lorsque l'auteur propose des délais de paiement déraisonnables. Celle-ci a naturellement toujours le loisir de faire apprécier par le juge du fond les modalités de paiement acceptées par le procureur du Roi.

L'intervenant souhaiterait que ce point de vue soit inséré dans l'amendement.

L'auteur de l'amendement souligne qu'à cet égard, il est partisan d'un parallélisme entre la médiation pénale et la transaction. A l'instar de ce qui est prévu en cas de médiation pénale, on pourrait subordonner la transaction à l'existence d'un accord clair sur la fraction non contestée du dommage et ses modalités d'indemnisation.

L'intervenant signale que le procureur du Roi doit pouvoir choisir librement de proposer, selon le cas, la médiation pénale ou la transaction.

Un autre membre déclare que les intérêts de la victime doivent être préservés. Le procureur du Roi qui propose une transaction doit donc examiner si ces intérêts ne sont pas méconnus. L'intervenant se demande si cela n'aboutit pas à un débat contradictoire. Le procureur du Roi devra, d'une part, entendre la victime sur sa demande d'indemnisation et, d'autre part, examiner la solvabilité de l'auteur. L'intervenant estime qu'en conséquence, des documents seront échangés, des renseignements pris, etc., ce qui pourrait allonger la procédure.

Un membre répond que la victime a toujours la possibilité de contester devant le tribunal civil la décision du procureur du Roi relative à la transaction, pour autant qu'elle concerne l'indemnisation et ses modalités.

Hij vestigt er de aandacht op dat het slachtoffer zich tegen de dader trouwens op een onweerlegbaar vermoeden van fout kan beroepen en zodoende alleen het oorzakelijk verband en de omvang van de schade moet bewijzen.

De indiener van het amendement benadrukt nogmaals dat hij met zijn voorstel wenst te vermijden dat de procureur des Konings slechts een minnelijke schikking kan voorstellen wanneer de schade integraal is vergoed. Volgens de nieuwe procedure zal de procureur des Konings zich steeds met het slachtoffer in verbinding moeten stellen om na te gaan of er schade is en, zo ja, welke er de omvang van is. De rechten van het slachtoffer worden dus steeds gevrijwaard.

Een lid stipt aan dat de minnelijke schikking in verkeerszaken in het merendeel der gevallen wordt toegepast vooraleer de schade is vergoed. Het amendement is derhalve niet revolutionair, maar wenst de toepassingsvoorwaarden van de minnelijke schikking te versoepelen. Hij herhaalt dat de beslissing van de procureur des Konings om de minnelijke schikking toe te kennen in geen dele de rechter bindt bij zijn appreciatie van de omvang van de schade en van de betalingsmodaliteiten.

Een volgende spreker is van oordeel dat wanneer de procureur des Konings zowel het slachtoffer als de verdachte hoort in verband met respectievelijk de schade-eis en de vraag tot spreading van de betaling, de voorwaarden van de burgerlijke rechtspleging moeten worden nageleefd. Dit betekent onder meer dat er een tegensprekelijk debat moet plaatsvinden zodat de rechten van de verdediging worden gewaarborgd.

De Minister verklaart dat men bij de beoordeling van het amendement de huidige gang van zaken niet uit het oog mag verliezen. De dader van een misdrijf, die niet in aanmerking komt voor de minnelijke schikking omdat hij het slachtoffer « vergeet » te vergoeden, wordt namelijk niet noodzakelijk vervolgd. Indien hij dus een volmaakte passiviteit aan de dag legt, bestaat er een grote kans dat hij strafrechtelijk niet gesanctioneerd wordt en geen schadevergoeding hoeft te betalen.

Het slachtoffer zal immers zelf een burgerlijk proces moeten aanspannen om schadevergoeding te vorderen en daarbij de dreiging van de verjaring niet mogen verwaarlozen. De conclusie is derhalve dat de overbelasting van het gerechtelijk apparaat onrecht in de hand werkt.

Spreker is dan ook voorstander van een regeling waarbij er aan de dader een minnelijke schikking wordt voorgesteld met de mogelijkheid die te herroepen en tot vervolging over te gaan wanneer de dader de betalingsvoorwaarden niet naleeft of het slachtoffer niet vergoedt. In die optiek vraagt hij zich af of het niet volstaat dat de dader zijn burgerlijke aansprake-

Il fait remarquer que la victime peut d'ailleurs faire état, contre l'auteur, d'une présomption irréfragable de faute et qu'elle ne doit ainsi prouver que le lien de cause à effet et l'ampleur du dommage.

L'auteur de l'amendement souligne une nouvelle fois qu'en déposant sa proposition, il a voulu éviter que le procureur du Roi ne puisse proposer une transaction que lorsque le dommage a été réparé intégralement. Selon la nouvelle procédure, le procureur du Roi devra toujours se mettre en rapport avec la victime pour examiner s'il y a un dommage et, dans l'affirmative, quelle en est l'ampleur. Les droits de la victime sont donc toujours sauvegardés.

Un commissaire note que, dans la plupart des cas, la transaction en matière de circulation routière est appliquée avant la réparation du dommage. L'amendement n'est donc pas révolutionnaire, mais il tend à assouplir les modalités d'application de la transaction. L'intervenant répète que la décision du procureur du Roi d'accorder la transaction ne lie aucunement le juge dans son appréciation de l'ampleur du dommage et des modalités de paiement.

L'intervenant suivant considère que lorsque le procureur du Roi entend à la fois la victime et le prévenu respectivement au sujet de la demande d'indemnisation et de la demande d'échelonnement du paiement, les conditions de la procédure civile doivent être respectées. Cela signifie, entre autres, qu'il doit y avoir un débat contradictoire, de sorte que les droits de la défense soient garantis.

Le ministre déclare que, dans l'appréciation de l'amendement, il ne faut pas perdre de vue la situation actuelle. En effet, l'auteur d'une infraction qui n'est pas susceptible de bénéficier d'une transaction parce qu'il « oublie » d'indemniser la victime n'est pas nécessairement poursuivi. Par conséquent, s'il fait montre d'une passivité totale, il y a de grandes chances qu'il ne soit pas sanctionné pénalement et ne doive pas payer d'indemnité.

La victime devra, en effet, intenter elle-même un procès civil pour demander réparation, tout en ne perdant pas de vue le risque de prescription. Il faut donc en conclure que la surcharge de l'appareil judiciaire favorise l'injustice.

L'intervenant est dès lors partisan d'un système dans lequel on propose une transaction à l'auteur avec possibilité de la révoquer et d'intenter des poursuites si ce dernier ne respecte pas les conditions de paiement ou n'indemnise pas la victime. Dans cette optique, il se demande s'il ne suffit pas que l'auteur reconnaisse sa responsabilité civile quant au dom-

lijkheid voor de schade erkent. Het slachtoffer beschikt daarmee over een element dat tijdens een burgerlijk proces niet meer kan worden herroepen zodat alleen nog het oorzakelijk verband en de omvang van de schade dient te worden aangetoond. Daarenboven is de zaak op strafrechtelijk vlak afgehandeld.

Een interveniënt acht dit voorstel niet vrij van kritiek. Het gaat namelijk uit van de vaststelling dat het gerechtelijk apparaat overbelast is. De procureurs des Konings zouden over te weinig tijd en middelen beschikken om na te gaan of er voor de schadevergoeding een bevredigende regeling is gevonden die het hen mogelijk maakt de minnelijke schikking voor te stellen.

Spreker meent dat het een gevaarlijke oplossing is wanneer de minnelijke schikking uitsluitend wordt voorgesteld om de zaak strafrechtelijk af te handelen en de procureur des Konings zich vergenoegt met een verklaring waarin de dader zijn burgerlijke aansprakelijkheid erkent. Dit impliceert namelijk dat de eigenlijke regeling van de schadevergoeding aan de partijen wordt overgelaten, hetgeen er uiteindelijk op neerkomt dat het slachtoffer zal moeten procederen om genoegdoening te verkrijgen.

Een dergelijke visie op de minnelijke schikking miskent de rechten van het slachtoffer en gaat voorbij aan het feit dat de minnelijke schikking het geschikte instrument is om de betaling van de schadevergoeding af te dwingen.

Een lid merkt op dat men met het voorstel van de Minister gevaar loopt te worden geconfronteerd met een pro forma erkenning van de burgerlijke aansprakelijkheid waarmee de dader hoopt aan de schadevergoeding te kunnen ontsnappen.

Een ander lid sluit zich hierbij aan en wijst erop dat in dergelijke gevallen een stijging van het aantal burgerlijke gedingen te verwachten is, zodat men met een procedure van snelrecht een averechts effect van achterstand bekomt.

De indiener van het amendement verklaart zich evenmin gewonnen voor het voorstel van de Minister omdat de procureur des Konings daarin autonoom optreedt zonder zich om het aspect schade te bekommeren.

Spreker verklaart dat zijn amendement gebaseerd is op de thans geldende regel dat de minnelijke schikking slechts kan worden voorgesteld wanneer de schade volledig is vergoed. Indien dat laatste niet het geval is, kan de procureur des Konings de dader verzoeken zowel zijn burgerlijke aansprakelijkheid te erkennen voor het schadeverwekkende feit als het bewijs te leveren dat hij het niet-betwiste gedeelte van de schade heeft betaald. Voldoet de dader aan dit verzoek, dan kan de procureur des Konings de minnelijke schikking voorstellen. Gaat de dader hiermee niet akkoord, dan wordt de minnelijke schikking geweigerd.

mage. La victime disposerait ainsi d'un élément qui ne pourrait plus être révoqué au cours d'un procès civil et elle ne devrait plus faire la preuve que du lien de causalité et de l'importance du dommage. De plus, l'affaire serait réglée sur le plan pénal.

Un membre estime que cette proposition n'échappe pas à la critique. Elle part, en effet, de la constatation que l'appareil judiciaire est surchargé. Les procureurs du Roi disposeraient de trop peu de temps et de moyens pour vérifier si l'on a trouvé pour l'indemnisation des modalités satisfaisantes leur permettant de proposer la transaction.

L'intervenant estime que c'est une solution dangereuse si la transaction n'est proposée que pour régler l'affaire sur le plan pénal et que le procureur du Roi se contente d'une déclaration dans laquelle l'auteur reconnaît sa responsabilité civile. Cela implique, en effet, que le règlement proprement dit de l'indemnisation est laissé aux parties, ce qui équivaut en fin de compte à obliger la victime à procéder pour obtenir satisfaction.

Une telle conception de la transaction méconnaît les droits de la victime et néglige le fait que la transaction est l'instrument adéquat pour contraindre au paiement de l'indemnisation.

Un membre fait remarquer qu'avec la proposition du ministre, on risque d'être confronté à une reconnaissance purement formelle de la responsabilité civile, l'auteur espérant ainsi pouvoir échapper à l'indemnisation.

Un autre membre partage ce point de vue et ajoute que dans ce cas, il faut s'attendre à une augmentation du nombre des actions civiles, avec la conséquence qu'une procédure accélérée aurait un effet contraire et gonflerait l'arriéré judiciaire.

L'auteur de l'amendement se déclare néanmoins partisan de la proposition du ministre, parce qu'elle permet au procureur du Roi d'intervenir de manière autonome, sans se préoccuper de l'aspect dommage.

L'auteur ajoute que son amendement est basé sur la règle actuelle, selon laquelle la transaction ne peut être proposée que lorsque le dommage a été entièrement réparé. Si tel n'est pas le cas, le procureur du Roi peut inviter l'auteur de l'infraction tant à reconnaître sa responsabilité civile pour le fait dommageable qu'à fournir la preuve qu'il est acquitté de la fraction non contestée du dommage. Si l'auteur accède à cette demande, le procureur du Roi peut alors proposer la transaction; sinon, elle est refusée.

Een ander lid is van oordeel dat er zich misbruiken zullen voordoen wanneer de minnelijke schikking wordt toegekend aan een persoon die slechts een gedeelte van de schade heeft vergoed. Zo vreest hij dat verzekeringsmaatschappijen bij auto-ongevallen maar al te graag op deze bepaling een beroep zullen doen door de schadevergoeding slechts gedeeltelijk te betalen en de zaak voor het restant op haar beloop te laten.

Hij pleit dan ook voor het behoud van de regel dat de minnelijke schikking pas kan worden voorgesteld wanneer de schade integraal is vergoed.

De indiener van het amendement merkt op dat de minnelijke-schikkingsregeling dan aan doeltreffendheid blijft inboeten.

Een lid valt de vorige spreker bij en stelt dat de nieuwe regeling tot doel heeft de werklast van de correctionele rechtbanken te verlichten.

De Minister deelt mee dat er nog andere voorstellen in voorbereiding zijn voor een betere werking van het gerechtelijk apparaat. Zo wordt er gewerkt aan een meerjarenplan waardoor het budget voor het Ministerie van Justitie zal worden opgetrokken. De supplementaire budgettaire last zou gedeeltelijk worden gefinancierd door zowel een verhoging als een betere inning van de boeten, ongeacht of ze door de rechter zijn uitgesproken dan wel zijn voorgesteld in het kader van een minnelijke schikking. Voornamelijk met betrekking tot de inning rijzen er problemen. Indien bijvoorbeeld op bepaalde kruispunten camera's of radars zouden worden geplaatst waarmee automatisch bekeuringen kunnen worden verricht, zullen de gerechtelijke diensten worden overstelpt met een ware toevloed van processen-verbaal die individueel moeten worden onderzocht. Gelet op de overbelasting van het gerecht, heeft de geverbaliseerde, voor zover derden geen schade hebben geleden, acht kansen op tien dat hij de boete niet zal hoeven te betalen en evenmin zal worden vervolgd.

De Minister stelt daarom voor de persoon aan wie een minnelijke schikking is voorgesteld, tot een positieve reactie aan te sporen. Dit zou kunnen gebeuren door het invoeren van een vermoeden krachtens hetwelk de persoon die binnen een bepaalde termijn niet op een voorstel tot minnelijke schikking ingaat, wordt geacht in te stemmen met de door de procureur des Konings vastgestelde geldboete. Dit dwingt de verdachte aan het openbaar ministerie te laten weten om welke redenen hij niet op het voorstel van minnelijke schikking wenst in te gaan. De zaak zal dan door de strafrechter worden afgehandeld.

Een andere maatregel die de inning van de geldboeten zou moeten verbeteren, kan erin bestaan dat het Ministerie van Financiën de vereffening van de boe-

Un autre membre estime que des abus se produiront si la transaction est accordée à une personne qui n'a indemnisé qu'une fraction du dommage. Il craint par exemple que, pour les accidents de voiture, les compagnies d'assurances n'invoquent volontiers cette disposition en ne payant que partiellement l'indemnisation et en laissant pour le reste l'affaire suivre son cours.

Il plaide dès lors pour que l'on maintienne la règle selon laquelle la transaction ne peut être proposée qu'une fois le dommage intégralement indemnisé.

L'auteur de l'amendement fait remarquer que, dans ce cas, le système de la transaction continuera à perdre de son efficacité.

Un membre approuve le préopinant et ajoute que la nouvelle réglementation est destinée à alléger la tâche des tribunaux correctionnels.

Le ministre communique que d'autres propositions sont également en préparation en vue d'améliorer le fonctionnement de l'appareil judiciaire. On travaille notamment à un plan pluriannuel prévoyant d'augmenter le budget du Ministère de la Justice. La charge budgétaire supplémentaire pourrait être financée partiellement tant par une augmentation que par une meilleure perception des amendes, qu'elles soient prononcées par le juge ou proposées dans le cadre d'une transaction. C'est principalement la perception qui pose des problèmes. Si l'on installait, par exemple, à certains carrefours, des caméras ou des radars permettant de dresser automatiquement des contraventions, les services judiciaires vont être submergés d'un flot de procès-verbaux qui devront être examinés un par un. La justice étant surchargée, pour autant qu'aucun tiers n'ait subi de dommages, la personne verbalisée aura huit chances sur dix de ne pas devoir payer l'amende et de ne pas être poursuivie.

Le ministre propose dès lors d'inciter la personne à laquelle une transaction a été proposée à réagir positivement. Cela pourrait se faire en établissant une présomption selon laquelle la personne qui n'a pas donné suite dans un certain délai à une proposition de transaction est censée consentir à l'amende fixée par le procureur du Roi. Cela obligerait l'intéressé à faire savoir au ministère public pour quelles raisons il ne souhaite pas accepter la proposition de transaction. L'affaire serait ensuite portée devant le juge répressif.

Une autre mesure qui devrait permettre d'améliorer la perception des amendes pourrait consister à en faire poursuivre le paiement par le Ministère des

ten zou afdwingen door bij de definitieve vaststelling van de inkomstenbelastingen rekening te houden met de niet-betaalde geldboetes, verhoogd met verwijlinteresten.

Een commissielid is van oordeel dat deze voorstellen alleszins nader dienen te worden onderzocht. Hij is echter de mening toegedaan dat in de regeling die de Minister voorstaat met betrekking tot de stilzwijgende instemming met de geldboete, de erkenning van aansprakelijkheid alleen het strafrechtelijk aspect van de zaak mag betreffen en niet het burgerrechtelijk aspect.

Spreeker is tevens de mening toegedaan dat deze voorstellen, die nog niet op papier staan, weliswaar zijdelings het debat over de minnelijke schikking betreffen, maar wegens hun innoverend karakter afzonderlijk dienen te worden besproken. Zo zou er voor verkeersinbreuken een specifiek systeem voor de inning van de boeten kunnen worden uitgewerkt.

Er wordt dan ook beslist deze voorstellen niet verder te bespreken in het kader van het wetsontwerp over de strafbemiddeling.

De indiener van het amendement dient een subsidair amendement in op zijn subamendement, luidend als volgt:

« In het subamendement op § 4 van het voorgestelde artikel 216bis, na de woorden «... hij het bewijs heeft geleverd van de vergoeding» de woorden «en de regeling» in te voegen. »

Het commissielid verklaart dat de uitdrukking «de vergoeding en de regeling» alleen moet worden opgenomen in de zin die handelt over het niet-betwiste gedeelte van de schade.

Hij voegt daaraan toe dat deze uitdrukking de voorkeur verdient op de woorden «de vergoeding of de regeling ervan». Zij dekt namelijk zowel het geval van een onmiddellijke vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade, als het geval dat de schade wordt erkend, maar dat betalingsmodaliteiten zijn afgesproken. Onder het woord «en» kan men dus verstaan «en/of», met andere woorden, voor het geval er modaliteiten zijn afgesproken.

De vertegenwoordiger van de Minister wenst te weten of een minnelijke schikking kan worden voorgesteld wanneer de dader zijn burgerlijke aansprakelijkheid erkent, maar de omvang van de schade in zijn geheel bestrijdt. Met andere woorden, kan de regeling erin bestaan dat de partijen de vaststelling van de omvang van de schade aan de burgerlijke rechtbank overlaten?

De indiener van het amendement bevestigt dat dit zijns inziens mogelijk is. De vraag of de procureur des

Finances, qui, lors de l'établissement définitif des impôts sur les revenus, tiendrait compte des amendes non payées, majorées d'intérêts de retard.

Un commissaire estime que ces propositions méritent en tout cas d'être examinées. Il considère cependant que dans le système préconisé par le ministre concernant l'assentiment tacite à l'amende, la reconnaissance de la responsabilité ne peut concerner que l'aspect pénal de l'affaire et non son aspect civil.

L'intervenant estime également que ces propositions, qui n'ont pas encore été mises par écrit, concernent certes indirectement le débat sur la transaction, mais qu'elles doivent être examinées séparément et plus en détail en raison de leur caractère novateur. On pourrait ainsi élaborer un système spécifique de perception des amendes pour les infractions au Code de la route.

En conséquence, la commission décide de ne pas continuer la discussion de ces propositions dans le cadre du projet de loi relatif à la médiation pénale.

L'auteur de l'amendement dépose un amendement subsidiaire à son sous-amendement, lequel est libellé comme suit:

« Au sous-amendement du § 4 de l'article 216bis proposé, remplacer les mots «qu'il a réparé la fraction non contestée du dommage» par les mots «de l'indemnisation de la fraction non contestée du dommage et des modalités de règlement de cette indemnisation.»

Le commissaire déclare que l'expression «l'indemnisation... et les modalités de règlement» ne doit figurer que dans la phrase qui traite de la fraction non contestée du dommage.

Il ajoute que cette expression est préférable à l'expression «l'indemnisation... ou son règlement». En effet, elle couvre tant le cas d'une indemnisation immédiate de la fraction non contestée du dommage que le cas où le dommage est reconnu, mais où des modalités de paiement ont fait l'objet d'un accord. Par la conjonction «et», on peut donc entendre «et/ou», autrement dit pour le cas où l'on est convenu de modalités.

Le représentant du ministre aimerait savoir si une transaction peut être proposée lorsque l'auteur reconnaît sa responsabilité civile, mais conteste l'importance du dommage dans son ensemble. Autrement dit, le règlement peut-il consister en ce que les parties confient la détermination de l'importance du dommage au tribunal civil?

Selon l'auteur de l'amendement, cela est possible. La question de savoir si le procureur du Roi doit ou

Konings al dan niet een minnelijke schikking moet voorstellen, hangt nauw samen met de houding die de dader ten opzichte van de burgerlijke vordering aanneemt.

Indien de procureur des Konings vaststelt dat de dader *mordicus* alles betwist, zal hij geen minnelijke schikking kunnen voorstellen en de zaak bijgevolg naar de rechtbank verwijzen.

Wanneer de procureur des Konings oordeelt dat de schade-eis van het slachtoffer onredelijk is en vaststelt dat de dader zijn aansprakelijkheid erkent, maar niet de omvang van de schade, dan kan er wel een minnelijke schikking in overweging worden genomen.

De betwisting kan dus een gedeelte van de schade betreffen, maar ook het geheel. Op grond van de aard van de gepleegde feiten en zijn appreciatie van de schade-eis en de betwisting daarover, zal de procureur des Konings moeten oordelen of hij de minnelijke schikking al dan niet voorstelt.

Een commissielid heeft enige aanmerkingen op de Franse tekst en voornamelijk op de passus « *si l'auteur a reconnu, par écrit, sa responsabilité civile du fait qu'il a provoqué le dommage* ».

Hij wijst erop dat het woord « *fait* » moet worden begrepen als zijnde een strafbaar feit. De erkenning van de burgerlijke aansprakelijkheid door de dader geldt maar voor zover het schadeverwekkende feit het constitutief element van het misdrijf uitmaakt waarvoor de minnelijke schikking wordt voorgesteld. Het is immers niet uitgesloten dat de schade is veroorzaakt door een feit dat niet als een misdrijf kan worden gekwalificeerd en waarvoor dus ook geen minnelijke schikking kan worden voorgesteld.

De indiener van het amendement sluit zich bij deze zienswijze aan. Hij verduidelijkt de draagwijdte van deze interpretatie aan de hand van het volgende voorbeeld. Wanneer er op een privé-terrein een aanrijding plaatsheeft en de schade tussen de partijen volledig wordt geregeld, kan er geen minnelijke schikking worden voorgesteld omdat er geen inbreuk op het verkeersreglement is.

Tevens wijst hij erop dat het woord « *fait* » gelezen moet worden in samenhang met de term « *misdrijf* » in de eerste paragraaf, eerste lid, van artikel 216bis van het Wetboek van Strafvordering.

Een commissielid is van oordeel dat de redactie van de Franse tekst moet worden verbeterd. Hij stelt de volgende formulering voor:

« § 4. Le dommage éventuellement causé à autrui doit être entièrement réparé avant que la transaction puisse être proposée. Toutefois, elle pourra aussi être proposée si l'auteur a reconnu, par écrit, sa responsabilité civile pour le fait générateur du dommage, et produit la preuve de l'indemnisation de la fraction non contestée du dommage et des modalités de règle-

non proposer une transaction est étroitement liée à l'attitude que l'auteur adopte à l'égard de l'action civile.

Si le procureur du Roi constate que l'auteur s'obstine à tout contester, il ne pourra proposer de transaction et devra dès lors renvoyer l'affaire devant le tribunal.

Lorsque le procureur du Roi juge que la demande de dommages et intérêts de la victime est déraisonnable et qu'il constate que l'auteur reconnaît sa responsabilité, mais non l'importance du dommage, il peut envisager une transaction.

La contestation peut donc porter sur une fraction du dommage, mais également sur l'ensemble. Sur la base de la nature des faits commis et de son appréciation de la demande de dommages et intérêts et de la contestation y relative, le procureur du Roi devra juger s'il doit ou non proposer une transaction.

Un commissaire formule quelques remarques au sujet du texte français et en particulier sur le passage suivant: « si l'auteur a reconnu, par écrit, sa responsabilité civile du fait qui a provoqué le dommage ».

Il souligne que le mot « *fait* » doit être compris au sens d'une infraction. La reconnaissance de la responsabilité civile par l'auteur ne vaut que dans la mesure où le fait qui a provoqué le dommage est l'élément constitutif de l'infraction pour laquelle une transaction est proposée. En effet, il n'est pas exclu que le dommage ait été provoqué par un fait qui ne peut être qualifié d'infraction et pour lequel on ne peut donc pas proposer de transaction.

L'auteur de l'amendement partage ce point de vue. Il précise la portée de cette interprétation à l'aide d'un exemple. Si une collision a lieu sur un terrain privé et que le dommage soit entièrement réglé entre parties, aucune transaction ne pourra être proposée parce qu'aucune infraction au Code de la route n'a été commise.

Il souligne également que le mot « *fait* » doit être lu conjointement avec le terme « *infraction* » qui figure au premier paragraphe, premier alinéa, de l'article 216bis, du Code d'instruction criminelle.

Un commissaire estime que la rédaction du texte français doit être améliorée. Il propose la formulation suivante:

« § 4. Le dommage éventuellement causé à autrui doit être entièrement réparé avant que la transaction puisse être proposée. Toutefois, elle pourra aussi être proposée si l'auteur a reconnu, par écrit, sa responsabilité civile pour le fait générateur du dommage, et produit la preuve de l'indemnisation de la fraction non contestée du dommage et des modalités de règle-

ment de celui-ci. En tout état de cause, la victime pourra faire valoir ses droits devant le tribunal compétent. Dans ce cas, l'acceptation par l'auteur de la transaction constitue une présomption irréfragable de sa faute.»

De vertegenwoordiger van de Minister wijst erop dat er een nuance bestaat tussen de Nederlandse en de Franse tekst, aangezien in het Nederlands «*de dader het bewijs heeft geleverd van de vergoeding en de regeling van het niet-betwiste gedeelte van de schade*» terwijl in het Frans «*l'auteur produit la preuve de l'indemnisation de la fraction non contestée du dommage et des modalités de règlement de celui-ci*».

Het woord «celui-ci» verwijst immers naar de schade in haar geheel, terwijl in de Nederlandse tekst slechts het bewijs wordt geleverd van de regeling van het niet-betwiste gedeelte van de schade.

Een lid verklaart dat de formulering van de Franse tekst de voorkeur verdient. Er hoeft dus niet noodzakelijk een betwisting van een gedeelte van de schade te zijn om bepaalde betalingsmodaliteiten mogelijk te maken.

Gelet op deze gedachtenwisseling stelt de indiener van het amendement voor de Nederlandse tekst van paragraaf 4 van artikel 216bis als volgt aan te passen :

«§ 4. De eventueel aan een ander veroorzaakte schade dient geheel vergoed te zijn vooraleer de schikking kan worden voorgesteld. De schikking kan evenwel ook worden voorgesteld op voorwaarde dat de dader in een geschrift zijn burgerlijke aansprakelijkheid voor het schadeverwekkende feit heeft erkend en hij het bewijs heeft geleverd van de vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade en de regeling ervan. In ieder geval kan het slachtoffer zijn rechten doen gelden voor de bevoegde rechtbank. In dat geval is het aanvaarden van de minnelijke schikking door de dader een onweerlegbaar vermoeden van zijn fout.»

Een lid betreurt dat het subamendement geen gewag meer maakt van de voorwaarde van de vrijwillige verschijning van de dader en het slachtoffer voor de rechtbank, die gevat werd om over de burgerlijke vordering te beslissen. Hij leidt hieruit af dat de rechten van het slachtoffer in mindere mate gewaarborgd zullen zijn. De regel dat de minnelijke schikking kan worden voorgesteld zonder dat de schade integraal vergoed is, zal ertoe leiden dat de daders de schade principieel zullen betwisten. Het slachtoffer wordt dan gedwongen een burgerlijke vordering in te stellen om volledige genoegdoening te verkrijgen.

Spreker pleit dan ook voor het behoud van de voorwaarde van de vrijwillige verschijning.

Een lid herinnert eraan dat er binnen de commissie een meerderheid de stelling verdedigt dat de procu-

ment de celui-ci. En tout état de cause, la victime pourra faire valoir ses droits devant le tribunal compétent. Dans ce cas, l'acceptation par l'auteur de la transaction constitue une présomption irréfragable de sa faute.»

Le représentant du ministre souligne qu'il y a une nuance entre le texte néerlandais et le texte français, puisque, dans le texte néerlandais, on peut lire «*de dader het bewijs heeft geleverd van de vergoeding en de regeling van het niet-betwiste gedeelte van de schade*», alors que, dans le texte français, on lit «*l'auteur produit la preuve de l'indemnisation de la fraction non contestée du dommage et des modalités de règlement de celui-ci*».

En effet, le mot «celui-ci» vise le dommage dans son ensemble, alors que dans le texte néerlandais, l'on ne produit la preuve que de l'indemnisation de la fraction non contestée du dommage.

Un membre déclare que la formulation française est préférable. Il ne faut donc pas nécessairement une contestation d'une fraction du dommage pour permettre certaines modalités de paiement.

A la suite de cet échange de vues, l'auteur de l'amendement propose d'adapter le texte néerlandais du § 4 de l'article 216bis comme suit :

«§ 4. De eventueel aan een ander veroorzaakte schade dient geheel vergoed te zijn vooraleer de schikking kan worden voorgesteld. De schikking kan evenwel ook worden voorgesteld op voorwaarde dat de dader in een geschrift zijn burgerlijke aansprakelijkheid voor het schadeverwekkende feit heeft erkend en hij het bewijs heeft geleverd van de vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade en de regeling ervan. In ieder geval kan het slachtoffer zijn rechten doen gelden voor de bevoegde rechtbank. In dat geval is het aanvaarden van de minnelijke schikking door de dader een onweerlegbaar vermoeden van zijn fout.»

Un membre regrette que le sous-amendement ne fasse plus état de la condition de la comparution volontaire de l'auteur et de la victime devant le tribunal saisi pour connaître de l'action civile. Il en déduit que les droits de la victime seront moins bien garantis. La règle selon laquelle la transaction peut être proposée sans que le dommage ait été intégralement réparé conduira à ce que les auteurs pourront en principe contester le dommage. La victime sera alors contrainte d'intenter une action civile pour obtenir entière réparation.

Dès lors, l'intervenant plaide en faveur du maintien de la condition de la comparution volontaire.

Un membre rappelle qu'en commission, une majorité défend la thèse selon laquelle le procureur du Roi

reur des Konings de minnelijke schikking niet kan voorstellen wanneer hij oordeelt dat de dader de schade-eis op onredelijke gronden betwist of aan zijn verplichtingen poogt te ontkomen door betalings-termijnen voor te stellen, terwijl hij de schade onmiddellijk en integraal kan vergoeden. De procureur des Konings moet dus waken over de rechten van het slachtoffer. Hij kan een minnelijke schikking toestaan wanneer hij de door de dader voorgestelde betalingstermijnen redelijk acht. Het slachtoffer is door die appreciatie evenwel niet gebonden en kan dus steeds een burgerlijke vordering instellen.

Een volgende spreker wenst te weten of men de dader die de schadevergoeding niet kan betalen, een dienstverlening kan opleggen ter compensatie van zijn insolvabiliteit.

Een lid acht dit mogelijk, maar stelt dat een dergelijk probleem thuishoort in de sfeer van de strafbemiddeling. Wat de schadevergoeding betreft, bestaat er toch een verschil tussen de strafbemiddeling en de minnelijke schikking.

Bij de strafbemiddeling is er een schriftelijk akkoord tussen de dader en het slachtoffer. De schade moet volledig vergoed zijn vooraleer de strafvordering vervalt.

Bij de minnelijke schikking wordt het slachtoffer wel in de procedure betrokken, maar kan het zijn rechten onverkort voor de burgerlijke rechtbank laten gelden. De volledige schadevergoeding is dus geen noodzakelijke voorwaarde voor de toekenning van de minnelijke schikking.

De indiener van het amendement wenst te weten of de vertegenwoordiger van de Minister akkoord gaat met de punten A, B en D van zijn amendement.

Het antwoord luidt bevestigend.

Er wordt herhaald dat het amendement houdende wijziging van artikel 216bis van het Wetboek van Strafvordering het nieuwe artikel 1 wordt van het wetsontwerp houdende regeling van een procedure voor de bemiddeling van strafzaken.

Het nieuwe artikel 1 wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 1 stem, bij 3 onthoudingen (cf. de aangenomen tekst).

*
* *

Het aldus geamendeerde ontwerp van wet wordt in zijn geheel aangenomen met 10 stemmen tegen 1 stem, bij 4 onthoudingen.

ne peut proposer de transaction lorsqu'il estime que l'auteur conteste la demande de dommages et intérêts pour des motifs déraisonnables ou tente d'échapper à ses obligations en proposant des délais de paiement alors qu'il est en mesure de réparer immédiatement et intégralement le dommage. Le procureur du Roi doit donc veiller au respect des droits de la victime. Il peut autoriser une transaction lorsqu'il estime que les délais de paiement proposés par l'auteur sont raisonnables. Toutefois, la victime n'est pas liée par cette appréciation et peut toujours intenter une action civile.

L'intervenant suivant aimerait savoir si l'auteur qui n'est pas en mesure de payer les dommages et intérêts peut se voir imposer l'exécution d'un travail d'intérêt général en compensation de son insolvabilité.

Un membre pense que c'est possible, tout en estimant que ce problème relève de la médiation pénale. En ce qui concerne l'indemnisation, il existe tout de même une différence entre la médiation pénale et la transaction.

En cas de médiation pénale, il y a un accord écrit entre l'auteur et la victime. Le dommage doit être entièrement réparé avant que l'action publique ne s'éteigne.

Dans le cas d'une transaction, la victime est associée à la procédure, mais peut toujours faire valoir intégralement ses droits devant un tribunal civil. L'indemnisation intégrale n'est donc pas une condition acquise pour autoriser une transaction.

L'auteur de l'amendement aimerait savoir si le représentant du ministre peut marquer son accord sur les points A, B et D de son amendement.

La réponse est affirmative.

L'on répète que l'amendement portant modification de l'article 216bis du Code d'instruction criminelle, devient le nouvel article 1er du projet de loi organisant une procédure de médiation pénale.

Le nouvel article 1er est adopté par 9 voix contre 1 et 3 abstentions (voir le texte adopté).

*
* *

L'ensemble du projet de loi ainsi amendé a été adopté par 10 voix contre 1 et 4 abstentions.

Ten gevolge van de vorige stemming vervalt het voorstel van wet betreffende de strafrechtelijke schikking [cf. Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1992, nr. 463-1].

Dit verslag wordt goedgekeurd met 10 stemmen, bij 2 onthoudingen.

De Rapporteur,
Frederik ERDMAN.

De Voorzitter,
Roger LALLEMAND.

A la suite du vote précédent, la proposition de loi concernant le règlement à l'amiable en matière pénale (Doc. Sénat n° 463-1, S.E. 1991-1992) perd son objet.

Le présent rapport a été approuvé par 10 voix et 2 abstentions.

Le Rapporteur,
Frederik ERDMAN.

Le Président,
Roger LALLEMAND.

TEKSTEN VAN HET WETSONTWERP EN HET WETSVOORSTEL

A. Voorstel van wet betreffende de strafrechtelijke schikking

Enig artikel

Artikel 216*bis* van het Wetboek van Strafvordering, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984, wordt gewijzigd als volgt:

A. Paragraaf 1, eerste lid, wordt vervangen als volgt:

«De procureur des Konings kan, indien hij meent voor een misdrijf dat hetzij met geldboete, hetzij met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaar, hetzij met die beide straffen, strafbaar is, enkel geldboete of enkel geldboete met verbeurdverklaring te moeten vorderen, de dader verzoeken een bepaalde geldsom te storten aan de Administratie van de Belasting over de Toegevoegde Waarde en de Registratie en Domeinen.»

B. Paragraaf 1, tweede lid, tweede volzin, wordt vervangen als volgt:

«Die termijn is ten minste vijftien dagen en ten hoogste drie maanden; deze laatste termijn kan op zes maanden worden gebracht voor een wanbedrijf, wanneer bijzondere omstandigheden het wettigen.»

C. In hetzelfde artikel wordt een § 4 ingevoegd, luidend als volgt:

«§ 4. De eventueel aan een ander veroorzaakte schade dient geheel vergoed te zijn vooraleer de schikking, zoals bepaald in dit artikel, kan worden voorgesteld. De schikking kan evenwel ook voorgesteld worden op voorwaarde dat de dader in een geschrift zijn burgerlijke verantwoordelijkheid voor het schadeverwekkende feit heeft erkend en hij het bewijs heeft geleverd van de vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade en van de vrijwillige verschijning van dader en slachtoffer voor de rechtbank, die gevat werd om over de burgerlijke vordering te beslissen.»

D. Paragraaf 1, laatste lid, van hetzelfde artikel wordt § 5.»

TEXTES DU PROJET DE LOI ET DE LA PROPOSITION DE LOI

A. Proposition de loi concernant le règlement à l'amiable en matière pénale

Article unique

L'article 216*bis* du Code d'instruction criminelle, inséré par la loi du 28 juin 1984, est modifié comme suit:

A. Le paragraphe 1er, premier alinéa, est remplacé par les dispositions suivantes:

«Lorsque le procureur du Roi estime, pour une infraction punissable, soit d'une amende, soit d'une peine d'emprisonnement dont le maximum ne dépasse pas cinq ans, soit de l'une et l'autre de ces peines, ne devoir requérir qu'une amende ou une amende et la confiscation, il peut inviter l'auteur de l'infraction à verser une somme à l'Administration de la taxe sur la valeur ajoutée, de l'enregistrement et des domaines.»

B. La deuxième phrase du deuxième alinéa du paragraphe 1er est remplacée par la disposition suivante:

«Ce délai est de quinze jours au moins et de trois mois au plus; ce dernier délai peut être porté à six mois en cas de délit, lorsque des circonstances particulières le justifient.»

C. Dans le même article est inséré un § 4 rédigé comme suit:

«§ 4. Le dommage éventuellement causé à autrui doit être entièrement réparé avant que la transaction visée dans cet article puisse être proposée. Elle pourra, toutefois, être proposée également si l'auteur a reconnu, par écrit, sa responsabilité civile du fait qui a provoqué le dommage et produit la preuve qu'il a réparé la fraction non contestée du dommage et la preuve de la comparution volontaire de l'auteur et de la victime devant le tribunal saisi de l'action civile.»

D. Le huitième alinéa du paragraphe 1er du même article devient le § 5.

TEKST AANGENOMEN
DOOR DE COMMISSIE

Artikel 1

Artikel 216*bis* van het Wetboek van Strafvordering, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984, wordt gewijzigd als volgt:

A. Paragraaf 1, eerste lid, wordt vervangen als volgt:

« De procureur des Konings kan, indien hij meent voor een misdrijf dat hetzij met geldboete, hetzij met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaar, hetzij met die beide straffen, strafbaar is, enkel geldboete of enkel geldboete met verbeurdverklaring te moeten vorderen, de dader verzoeken een bepaalde geldsom te storten aan de Administratie van de Belasting over de Toegevoegde Waarde en de Registratie en Domeinen. »

B. Paragraaf 1, tweede lid, tweede volzin, wordt vervangen als volgt:

« Die termijn is ten minste vijftien dagen en ten hoogste drie maanden; deze laatste termijn kan op zes maanden worden gebracht voor een wanbedrijf, wanneer bijzondere omstandigheden het wettigen. »

C. In hetzelfde artikel wordt een § 4 ingevoegd, luidend als volgt:

« § 4. De eventueel aan een ander veroorzaakte schade dient geheel vergoed te zijn vooraleer de schikking kan worden voorgesteld. De schikking kan evenwel ook worden voorgesteld op voorwaarde dat de dader in een geschrift zijn burgerlijke aansprakelijkheid voor het schadeverwekkende feit heeft erkend en hij het bewijs heeft geleverd van de vergoeding van het niet-betwiste gedeelte van de schade en de regeling ervan. In ieder geval kan het slachtoffer zijn rechten doen gelden voor de bevoegde rechtbank. In dat geval is het aanvaarden van de minnelijke schikking door de dader een onweerlegbaar vermoeden van zijn fout. »

D. Paragraaf 1, laatste lid, van hetzelfde artikel wordt § 5. »

TEXTE ADOPTE
PAR LA COMMISSION

Article premier

L'article 216*bis* du Code d'instruction criminelle, inséré par la loi du 28 juin 1984, est modifié comme suit:

A. Le paragraphe 1er, premier alinéa, est remplacé par les dispositions suivantes:

« Lorsque le procureur du Roi estime, pour une infraction punissable, soit d'une amende, soit d'une peine d'emprisonnement dont le maximum ne dépasse pas cinq ans, soit de l'une et l'autre de ces peines, ne devoir requérir qu'une amende ou une amende et la confiscation, il peut inviter l'auteur de l'infraction à verser une somme à l'Administration de la taxe sur la valeur ajoutée, de l'enregistrement et des domaines. »

B. La deuxième phrase du deuxième alinéa du paragraphe 1er est remplacée par la disposition suivante:

« Ce délai est de quinze jours au moins et de trois mois au plus; ce dernier délai peut être porté à six mois en cas de délit, lorsque des circonstances particulières le justifient. »

C. Dans le même article est inséré un § 4 rédigé comme suit:

« § 4. Le dommage éventuellement causé à autrui doit être entièrement réparé avant que la transaction puisse être proposée. Toutefois, elle pourra aussi être proposée si l'auteur a reconnu par écrit, sa responsabilité civile pour le fait générateur du dommage, et produit la preuve de l'indemnisation de la fraction non contestée du dommage et des modalités de règlements de celui-ci. En tout état de cause, la victime pourra faire valoir ses droits devant le tribunal compétent. Dans ce cas, l'acceptation par l'auteur de la transaction constitue une présomption irréfragable de sa faute. »

D. Le huitième alinéa du paragraphe 1er du même article devient le § 5.

B. Ontwerp van wet houdende regeling van een procedure voor de bemiddeling van strafzaken

Artikel 1

§ 1. In boek II, titel I, van het Wetboek van Strafvordering wordt het opschrift van hoofdstuk III, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984, vervangen als volgt: «Hoofdstuk III. Bepalingen betreffende het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven onder bepaalde voorwaarden.»

§ 2. In boek II, titel I, hoofdstuk III van hetzelfde wetboek, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984 en gewijzigd bij de wet van 22 december 1989 wordt een artikel 216ter ingevoegd, luidende:

« Artikel 216ter. — § 1. De procureur des Konings kan de dader van een misdrijf oproepen en, onverminderd artikel 216bis, hem verzoeken de door het misdrijf veroorzaakte schade te vergoeden of te herstellen en hem het bewijs hiervan voor te leggen. In voorkomend geval roept hij ook het slachtoffer op en bemiddelt hij over de schaderegeling.

In geval van toxicomanie of alcoholisme kan de procureur des Konings de dader verzoeken een geneeskundige behandeling te volgen en hem hiervan op geregelde tijdstippen het bewijs te leveren.

Hij kan ook nadat hij een maatschappelijk onderzoek heeft laten verrichten de dader verzoeken in te stemmen met de uitvoering van een dienstverlening of met het volgen van een bepaalde vorming van ten hoogste 120 uren binnen een termijn die hij bepaalt. Deze termijn is ten minste een maand en ten hoogste zes maanden.

De tenuitvoerlegging van de dienstverlening geschiedt volgens de regels bepaald in de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie en volgens de besluiten tot uitvoering van die wet.

§ 2. Wanneer het misdrijf kosten van analyse of van deskundig onderzoek heeft veroorzaakt kunnen de maatregelen bedoeld in § 1 slechts worden voorgesteld mits de dader zich ook heeft verbonden deze kosten te zullen betalen binnen de termijn bepaald door de procureur des Konings. Deze sommen worden toegewezen aan de instelling waaraan of de persoon aan wie ze verschuldigd zijn.

B. Projet de loi organisant une procédure de médiation pénale

Article premier

§ 1er. Dans le livre II, titre Ier, du Code d'instruction criminelle, l'intitulé du chapitre III inséré par la loi du 28 juin 1984 est remplacé par l'intitulé suivant: «Chapitre III. Dispositions relatives à l'extinction de l'action publique pour certaines infractions, moyennant la réalisation de certaines conditions.»

§ 2. Dans le livre II, titre Ier, chapitre III, du même Code, inséré par la loi du 28 juin 1984 et modifié par la loi du 22 décembre 1989, il est inséré un article 216ter rédigé comme suit:

« Article 216ter. — § 1er. Le procureur du Roi peut convoquer l'auteur d'une infraction et, sans préjudice de l'article 216bis, l'inviter à indemniser ou réparer le dommage causé par l'infraction et à lui en fournir la preuve. Le cas échéant, le procureur du Roi convoque également la victime et organise une médiation sur l'indemnisation.

En cas de toxicomanie ou d'alcoolisme, le procureur du Roi peut inviter l'auteur de l'infraction à suivre un traitement médical, et à en fournir périodiquement la preuve.

Il peut également, après avoir fait procéder à une enquête sociale, inviter l'auteur de l'infraction à exécuter un travail d'intérêt général, ou à suivre une formation déterminée d'une durée de 120 heures au plus dans le délai qu'il fixe. Ce délai est d'au moins un mois et de six mois au plus.

L'exécution de ce travail d'intérêt général se fait conformément aux règles fixées par la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation et les arrêtés d'exécution de cette loi.

§ 2. Lorsque l'infraction a donné lieu à des frais d'analyse ou d'expertise, les mesures visées au § 1er ne peuvent être proposées que si l'auteur s'engage à payer les frais dans le délai fixé par le procureur du Roi. La somme versée pour couvrir ces frais sera attribuée à l'organisme ou à la personne qui les a exposés.

Artikel 2

§ 1. In boek II, titel I, van het Wetboek van Strafvordering wordt het opschrift van hoofdstuk III, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984, vervangen als volgt: «Hoofdstuk III. Bepalingen betreffende het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven onder bepaalde voorwaarden.»

§ 2. In boek II, titel I, hoofdstuk III van hetzelfde wetboek, ingevoegd bij de wet van 28 juni 1984 en gewijzigd bij de wet van 22 december 1989, wordt een artikel 216ter ingevoegd, luidende:

« Artikel 216ter. — § 1. De procureur des Konings kan, onverminderd de bevoegdheid hem toegekend door artikel 216bis, de dader van een misdrijf oproepen en, voor zover het feit niet van die aard schijnt te zijn dat het gestraft moet worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf, hem verzoeken de door het misdrijf veroorzaakte schade te vergoeden of te herstellen en hem het bewijs hiervan voor te leggen. In voorkomend geval roept hij ook het slachtoffer op en bemiddelt hij over de schadevergoeding en de regeling ervan.

Wanneer de dader van het misdrijf zich voor het misdrijf op een ziekteverschijnsel beroept of op een drank- of drugsverslaving, kan de procureur des Konings hem verzoeken een geneeskundige behandeling of iedere andere passende therapie te volgen en hem hiervan op geregelde tijdstippen het bewijs te leveren gedurende een termijn die zes maanden niet mag overschrijden.

Hij kan ook nadat hij een maatschappelijk onderzoek heeft laten verrichten de dader verzoeken in te stemmen met de uitvoering van een dienstverlening of met het volgen van een bepaalde vorming van ten hoogste 120 uren binnen een termijn die hij bepaalt. Deze termijn is ten minste een maand en ten hoogste zes maanden.

De tenuitvoerlegging van de dienstverlening geschiedt volgens de regels bepaald in de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie en volgens de besluiten tot uitvoering van die wet.

§ 2. Wanneer het misdrijf kosten van analyse of van deskundig onderzoek heeft veroorzaakt, kunnen de maatregelen bedoeld in § 1 slechts worden voorgesteld mits de dader zich ook heeft verbonden deze kosten te zullen betalen binnen de termijn bepaald door de procureur des Konings.

Article 2

§ 1er. Dans le livre II, titre Ier, du Code d'instruction criminelle, l'intitulé du chapitre III inséré par la loi du 28 juin 1984 est remplacé par l'intitulé suivant: «Chapitre III. Dispositions relatives à l'extinction de l'action publique pour certaines infractions, moyennant la réalisation de certaines conditions.»

§ 2. Dans le livre II, titre Ier, chapitre III, du même Code, inséré par la loi du 28 juin 1984 et modifié par la loi du 22 décembre 1989, il est inséré un article 216ter rédigé comme suit:

« Article 216ter. — § 1er. Le procureur du Roi peut, sans préjudice des pouvoirs que lui attribue l'article 216bis, convoquer l'auteur d'une infraction et, pour autant que le fait ne semble pas être de nature à devoir être puni d'un emprisonnement correctionnel principal de plus de deux ans ou d'une peine plus lourde, l'inviter à indemniser ou réparer le dommage causé par l'infraction et à lui en fournir la preuve. Le cas échéant, le procureur du Roi convoque également la victime et organise une médiation sur l'indemnisation ainsi que sur ses modalités.

Lorsque l'auteur de l'infraction invoque comme cause de l'infraction la circonstance d'une maladie ou d'une assuétude à l'alcool ou aux stupéfiants, le procureur du Roi peut l'inviter à suivre un traitement médical ou toute autre thérapie adéquate, et à en fournir périodiquement la preuve durant un délai qui ne peut excéder six mois.

Il peut également, après avoir fait procéder à une enquête sociale, inviter l'auteur de l'infraction à exécuter un travail d'intérêt général, ou à suivre une formation déterminée d'une durée de 120 heures au plus dans le délai qu'il fixe. Ce délai est d'au moins un mois et de six mois au plus.

L'exécution de ce travail d'intérêt général se fait conformément aux règles fixées par la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation et les arrêtés d'exécution de cette loi.

§ 2. Lorsque l'infraction a donné lieu à des frais d'analyse ou d'expertise, les mesures visées au § 1er ne peuvent être proposées que si l'auteur s'engage à payer les frais dans le délai fixé par le procureur du Roi.

§ 3. De procureur des Konings verzoekt de dader van het misdrijf waarop verbeurdverklaring staat, binnen een door hem bepaalde termijn afstand te doen van de in beslag genomen voorwerpen of, indien deze niet in beslag genomen zijn, deze af te geven op de door hem bepaalde plaats.

§ 4. De strafvordering vervalt wanneer de dader voldaan heeft aan alle door hem aanvaarde voorwaarden.

§ 5. Artikel 216*bis*, § 2 en 3, is van overeenkomstige toepassing.

§ 6. Naar aanleiding van zijn oproeping door de procureur des Konings voor de toepassing van het huidige artikel, kan de dader zich laten bijstaan door een advocaat; hij kan zich niet laten vertegenwoordigen. »

Art. 2

De Koning bepaalt de datum van inwerkingtreding van deze wet.

§ 3. Le procureur du Roi invite l'auteur de l'infraction passible de confiscation à abandonner dans un délai qu'il fixe les objets saisis ou, s'ils ne le sont pas, à les remettre à l'endroit qu'il fixe.

§ 4. Lorsque l'auteur de l'infraction a satisfait à toutes les conditions, acceptées par lui, l'action publique est éteinte.

§ 5. L'article 216*bis*, § 2 et 3, est d'application.

§ 6. L'auteur de l'infraction, convoqué par le procureur du Roi en exécution du présent article, peut se faire assister par un avocat; il ne peut pas se faire représenter. »

Art. 2

Le Roi fixe la date d'entrée en vigueur de la présente loi.

§ 3. Wanneer bijzondere verbeurdverklaring kan worden toegepast, verzoekt de procureur des Konings de dader van het misdrijf binnen een bepaalde termijn afstand te doen van de in beslag genomen voorwerpen die zijn eigendom zijn; indien bedoelde voorwerpen niet in beslag zijn genomen, kan de procureur des Konings de dader verzoeken deze af te geven op een bepaalde plaats.

§ 4. De strafvordering vervalt wanneer de dader voldaan heeft aan alle door hem aanvaarde voorwaarden.

Het verval van de strafvordering doet geen afbreuk aan de rechten van gesubrogeerden in de rechten van het slachtoffer of van slachtoffers die niet betrokken werden in de procedure zoals voorzien in § 1; tegenover hen wordt de fout van de dader als onweerlegbaar vermoed.

§ 5. De paragrafen 2 en 3 van artikel 216bis zijn van toepassing.

§ 6. Naar aanleiding van zijn oproeping door de procureur des Konings voor de toepassing van het huidige artikel, kan de dader zich laten bijstaan door een advocaat; hij kan zich niet laten vertegenwoordigen.

Het slachtoffer kan zich laten bijstaan of laten vertegenwoordigen door een advocaat.»

Art. 3

De Koning bepaalt de datum van inwerkingtreding van deze wet.

§ 3. Lorsqu'une confiscation spéciale peut être appliquée, le procureur du Roi invite l'auteur de l'infraction à abandonner, dans un délai déterminé, les objets saisis qui lui appartiennent; si ceux-ci n'ont pas été saisis, le procureur du Roi peut inviter l'auteur à les remettre à un endroit déterminé.

§ 4. Lorsque l'auteur de l'infraction a satisfait à toutes les conditions, acceptées par lui, l'action publique est éteinte.

L'extinction de l'action publique ne porte pas préjudice aux droits des personnes subrogées dans les droits de la victime ou des victimes qui n'ont pas été associées à la procédure prévue au § 1er; à leur égard, la faute de l'auteur de l'infraction est présumée irréfragablement.

§ 5. Les paragraphes 2 et 3 de l'article 216bis sont d'application.

§ 6. L'auteur de l'infraction, convoqué par le procureur du Roi en exécution du présent article, peut se faire assister par un avocat; il ne peut pas se faire représenter.

La victime peut se faire assister ou représenter par un avocat.»

Art. 3

Le Roi fixe la date d'entrée en vigueur de la présente loi.

BIJLAGE

Advies van de procureurs des Konings van het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent in verband met het experiment uitgevoerd in dit rechtsgebied inzake pretoriaanse strafbemiddeling (1)

Vergadering van de heren procureurs des Konings met de heer procureur-generaal op donderdag 5 september 1991

Aanwezig:

- De heer procureur-generaal;
- De heren procureurs des Konings: Bricout, De Saeger, De Jonge, Berkvens, Laevens, Donckerwolcke en Bondewel;
- De heer eerste advocaat-generaal: L. De Wilde.

I.

De vergadering vangt aan om 14.30 uur.

Na de verwelkoming opent de heer procureur-generaal de vergadering met een korte uiteenzetting over de achterliggende ideeën bij het enige agendapunt: de inrichting van een zogenaamd snelgerecht met het doel een directe respons te geven op sommige vormen van misdadigheid.

Voor de parketmagistraten is de idee «snelgerecht» niet nieuw: dossiers met aangehouden en genoten immers steeds een absolute prioriteit. Dit was ook zo voor de dossiers waarin aangehouden en in de loop van de procedure in vrijheid waren gesteld. Er werd getracht deze dossiers binnen de maand voor de rechtbank te brengen zodat, naar de maatschappij toe, het gerechtelijk optreden als een onmiddellijke reactie kan worden ervaren.

Thans heeft de nieuwe wet op de voorlopige hechtenis dit aantal zaken aanmerkelijk doen verminderen, terwijl anderzijds het snel dagvaarden bijna niet meer mogelijk is (onder meer omwille van de duur om een recent uittreksel uit het strafregister te bekomen). Wellicht zal deze laatste moeilijkheid van voorbijgaande aard zijn.

Er blijkt dat in sommige parketten (onder meer Gent) reeds een weliswaar beperkt aantal dossiers afgehandeld wordt volgens de ideeën die aan het thans besproken «snelgerecht» ten grondslag liggen.

De procureurs des Konings, die allen de basisgedachten van een snelgerecht beamen, worden verzocht in hun respectieve parketten een cel op te richten, bestaande uit:

- bij voorkeur een eerste substituut, die pretoriaans kan optreden en moet waken over de eenvormigheid van de beslissingen

(1) De Minister van Justitie heeft bij brief d.d. 29 juni 1993 aan de Commissie bevestigd dat de procureur-generaal voor dit experiment geen circulaire heeft opgesteld. Er zijn wel twee processen-verbaal opgemaakt van vergaderingen van de procureur-generaal met de procureurs des Konings van het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent over deze aangelegenheid. Deze processen-verbaal vormen als het ware de handleiding voor het experiment.

ANNEXE

Avis des procureurs du Roi du ressort de la Cour d'appel de Gand sur l'expérience de médiation pénale prétorienne qui s'y déroule (1)

Réunion de MM. les procureurs du Roi avec M. le procureur général, le jeudi 5 septembre 1991

Etaient présents:

- M. le procureur général;
- MM. les procureurs du Roi: Bricout, De Saeger, De Jonge, Berkvens, Laevens, Donckerwolcke et Bondewel;
- M. le premier avocat général: L. De Wilde.

I.

La réunion débute à 14 h 30.

Après avoir souhaité la bienvenue aux participants, M. le procureur général ouvre la réunion en faisant un bref exposé sur les idées qui sont à la base du seul point à l'ordre du jour: l'organisation de ce qu'on appelle une justice rapide ou des procédures accélérées, dans le but de réagir de façon directe à certaines formes de criminalité.

Pour les magistrats du parquet, l'idée d'une justice accélérée n'est pas nouvelle: les dossiers des détenus ont en effet toujours bénéficié d'une priorité absolue. Il en allait également de même pour les dossiers des détenus qui avaient été remis en liberté en cours de procédure. On a essayé de porter ces dossiers devant le tribunal dans le délai d'un mois, de sorte que l'action de la justice puisse être ressentie par la société comme une réaction immédiate.

Actuellement, la nouvelle loi sur la détention préventive a fortement réduit le nombre d'affaires de ce type, alors que d'autre part il n'est presque plus possible de procéder à une assignation rapide (notamment à cause du temps nécessaire pour obtenir un extrait récent du casier judiciaire). Cette dernière difficulté sera probablement passagère.

On constate que dans quelques parquets (entre autres Gand), un certain nombre — certes limité — de dossiers sont déjà traités selon les idées qui se trouvent à la base de la justice accélérée à l'examen actuellement.

Les procureurs du Roi, qui adhèrent tous aux idées qui fondent la justice accélérée, sont invités à créer dans leurs parquets respectifs une cellule comprenant:

- de préférence un premier substitut, qui peut agir de façon prétorienne et doit veiller à l'uniformité des décisions,

(1) Le ministre de la Justice a confirmé à la commission, par lettre du 29 juin 1993, que le procureur général n'a rédigé aucune circulaire sur cette expérience, mais deux procès-verbaux ont été dressés de réunions du procureur général avec les procureurs du Roi du ressort de la Cour d'appel de Gand, consacrées à cette question. Ces procès-verbaux constituent en quelque sorte la notice explicative de l'expérience.

— een adjunct-secretaris die deze magistraat bij het verhoor zal moeten bijstaan en die de dossiers zal opvolgen.

* *

II.

Het «snelgerecht» kan verschillende vormen aannemen:

1. een eerste vorm bestaat erin, met medewerking van de voorzitter van de rechtbank, een aantal zaken binnen de kortst mogelijke termijn te dagvaarden, eventueel op buitengewone zittingen;

2. een tweede vorm bestaat erin verdachten vóór de parketmagistraat te doen verschijnen. Deze parketmagistraat, die niet direct een «straf» kan opleggen, moet toch over een aantal middelen beschikken om zijn tussenkomst afdoende te maken;

3. het strafbevel.

De procureurs des Konings betwijfelen dat deze eerste vorm, die niets nieuws brengt, in de praktijk op grotere schaal kan worden toegepast. Deze mogelijkheid zal evenwel met de voorzitters van de rechtbank worden besproken.

Het strafbevel is thans voorlopig nog niet aan de orde.

* *

III.

Nadat de heer eerste advocaat-generaal L. De Wilde een inleidende uiteenzetting heeft gegeven en bepaalde punten ter bespreking heeft aangebracht, wordt de tweede vorm van snelgerecht uitvoeriger behandeld.

De vergadering komt tot volgende werksynthese:

— de parketmagistraat nodigt de betrokken verdachte uit in zijn kabinet;

— de magistraat draagt bij deze gelegenheid geen toga;

— hij wordt steeds bijgestaan door een lid van het parketpersoneel (adjunct-secretaris);

— de verdachte kan zich laten bijstaan door zijn advocaat;

— wanneer een aantal zaken verzameld zijn die voor snelgerecht in aanmerking komen (een 10-tal bijvoorbeeld) houdt de parketmagistraat een soort «zitting» (psychologisch effect).

* *

A. De verschijning:

— De verdachte(n) wordt (worden) opgeroepen: gewone briefvorm of via politiedienst;

— Niet-verschijning wordt beschouwd als een weigering tot medewerking. Het begrip «verstek» bestaat hier niet;

— Van de verschijning wordt een samenvattend proces-verbaal opgesteld.

Dit proces-verbaal wordt bij het strafdossier gevoegd wanneer nadien toch voor de rechtbank dient te worden gedagvaard.

Dit proces-verbaal is geen onderzoek naar de feiten, die reeds voldoende uit het dossier moeten blijken.

B. Pretoriaanse parketmaatregelen:

— De bedoeling van de actie is tot maatregelen te komen: in elk geval: een berisping

— andere mogelijke beslissingen:

voorwaarden om tot een sepot te komen, mits binnen een vaste termijn:

- te vergoeden;

- excuses te gaan aanbieden, mondeling of schriftelijk;

— un secrétaire adjoint, qui devra assister ce magistrat à l'interrogatoire et qui assurera le suivi des dossiers.

* *

II.

La justice accélérée peut prendre plusieurs formes:

1. une première forme consistant à fixer, avec la collaboration du président du tribunal, certaines affaires dans le délai le plus court possible, le cas échéant à des audiences extraordinaires;

2. une deuxième forme consiste à faire comparaître des inculpés devant le magistrat du parquet. Celui-ci, qui ne peut pas infliger directement une «peine», doit cependant disposer d'un certain nombre de moyens afin de rendre son intervention efficace;

3. l'ordonnance pénale.

Les procureurs du Roi doutent que la première forme, qui n'apporte rien de nouveau, puisse être appliquée à grande échelle dans la pratique. L'on discutera cependant de cette possibilité avec les présidents des tribunaux.

L'ordonnance pénale n'est, pour le moment, pas encore à l'ordre du jour.

* *

III.

Après l'exposé introductif de M. L. De Wilde, premier avocat général, au cours duquel il a soulevé certains points, fut examinée plus en détail la seconde forme de procédure accélérée.

La réunion aboutit à la synthèse de travail suivante:

— le magistrat du parquet invite l'inculpé concerné dans son cabinet;

— à cette occasion, le magistrat ne porte pas la toge;

— il est toujours assisté par un membre du personnel du parquet (secrétaire adjoint);

— l'inculpé peut se faire assister par son avocat;

— quand un certain nombre d'affaires (une dizaine, par exemple) pouvant faire l'objet d'une procédure accélérée sont réunies, le magistrat du parquet tient une sorte d'«audience» (effet psychologique).

* *

A. La comparution:

— Le ou les inculpés est(sont) convoqué(s) par lettre ordinaire ou par l'intermédiaire d'un service de police;

— La non-comparution est considérée comme un refus de coopérer. La notion de «défaut» n'existe pas ici;

— Il est dressé un procès-verbal de synthèse de la comparution.

Ce procès-verbal est joint au dossier répressif pour le cas où il faudrait malgré tout citer par la suite.

Ce procès-verbal ne fait pas l'instruction des faits; ceux-ci doivent déjà ressortir suffisamment du dossier.

B. Mesures prétoriennes prises par le parquet:

— Le but de l'action est d'arriver à des mesures: en tout cas: une réprimande

— autres décisions possibles:

conditions pour obtenir le classement, à condition, dans un délai fixé:

- d'indemniser;

- d'aller présenter des excuses, verbalement ou par écrit;

- een behandeling te ondergaan (probatieassistenten inschakelen voor controle?);
- vrijwillig afstand doen van zaken of goederen die met het misdrijf verband houden;
- minnelijke schikking;
- creatieve voorwaarden opleggen;

waarbij als criterium dient te worden gesteld dat zij van die aard moeten zijn dat zij desgevallend ook later door de rechtbank zouden kunnen worden opgelegd.

— Aan verdachten dient duidelijk gemaakt dat de niet-leving van de voorwaarde(n) vervolging zal meebrengen.

Deze zaken zullen dan met prioriteit dienen gedagvaard te worden.

Desnoods zullen bijzondere zittingen worden georganiseerd.

C. Welke zaken? (In proefperiode):

— Selectie: De selectie wordt gemaakt door de magistraten belast met de kwalificatie, in samenspraak met de magistraat van de cel «snelgerecht».

— Alleen wegens feiten voorzien in het Strafwetboek (niet de bijzondere wetgeving). Dit is later uitgebreid.

— Alleen voor verdachten die het arrondissement bewonen.

— Criteria: in die gevallen

- waar een sepot of een V.S.B.G. als een te lichte reactie kan overkomen;

- waar geen V.S.B.G. kan worden toegepast;

- zelfs voor feiten die weliswaar technisch een zware kwalificatie opleveren, doch die in de realiteit van het concrete feit betrekkelijk gering of éénmalig zijn.

Hierbij mag worden overwogen op pretoriaanse wijze de wet-technische verzwarende omstandigheden van een misdrijf niet in aanmerking te nemen. Aldus ontdaan van deze verzwarende omstandigheden, kan het feit vatbaar worden voor transactie.

= gelijkheid (gelijke behandeling moet mogelijk zijn en elke weldanige discriminatie is uit te sluiten)

= objectiviteit

— Alleen dossiers waarvan het onderzoek praktisch als volledig voorkomt bij hun ontvangst op het parket. Uiteraard kan van geen snelgerecht sprake zijn wanneer eerst nog verschillende onderzoeken dienen te worden uitgevoerd.

D. Gevolgen:

— Indien de betrokkene de voorwaarden heeft nageleefd, zal hij voor de feiten niet meer vervolgd worden

— Indien hij nochtans nieuwe feiten pleegt, dan is er geen beletsel dat de feiten die in het snelgerecht werden behandeld samen met de nieuwe feiten worden vervolgd, doch dit is een opportuiniteitsbeslissing.

E. Na een proefperiode van 6 maanden wordt een omstandig verslag ingewacht dat de voor- en nadelen van dit systeem bespreekt en vergezeld gaat van nuttig statistische gegevens, onder meer het aantal mislukkingen.

F. Bij deze werksynthese worden nog volgende bedenkingen geformuleerd:

— De heer procureur des Konings te Gent stelt vast dat de parketmagistraat in geen geval een «straf» uitsprekt en dat hij over een beperkt aantal mogelijkheden beschikt. Hij vraagt zich af of het aldus georganiseerde snelgerecht wel het verhoopte effect zal hebben.

- de se soumettre à un traitement (faire appel aux assistants de probation pour le contrôle?);

- de renoncer volontairement à des choses ou des biens en rapport avec le délit;

- d'accepter un accord à l'amiable;

- d'imposer des conditions créatives.

Il faut poser comme critère que ces conditions soient susceptibles, le cas échéant, d'être imposées aussi, ultérieurement, par le tribunal.

— Il doit être signifié clairement aux inculpés que le non-respect de la(des) condition(s) entraînera des poursuites.

Ces affaires devront alors faire l'objet d'une fixation prioritaire.

Si nécessaire, des audiences spéciales seront organisées.

C. Quelles affaires? (en période probatoire):

— Sélection: la sélection est faite par les magistrats chargés de la qualification, en concertation avec le magistrat de la cellule «procédure accélérée»;

— Uniquement en raison de faits prévus par le Code pénal (pas la législation particulière). Il y a eu une extension ultérieure;

— Uniquement pour les inculpés habitant l'arrondissement;

— Critères: dans les cas

- où un classement ou un abandon des poursuites moyennant le paiement d'une somme d'argent apparaîtrait comme une réaction trop légère;

- où il n'est pas possible d'appliquer l'abandon des poursuites moyennant le paiement d'une somme d'argent;

- même pour des faits donnant lieu techniquement à une qualification grave, mais qui, dans la réalité du fait concret, sont relativement minimales ou uniques.

En l'occurrence, on peut envisager, par décision prétorienne, de ne pas prendre en considération les circonstances aggravantes d'une infraction auxquelles la loi confère un caractère technique. Ainsi délesté de ces circonstances aggravantes, le fait devient susceptible de transaction.

= égalité (le traitement égal doit être possible et toute discrimination quelle qu'elle soit doit être exclue)

= objectivité

— Uniquement des dossiers dont l'instruction est pratiquement complète lorsqu'ils entrent au parquet. Il ne peut évidemment être question d'une procédure accélérée lorsqu'il faut encore procéder auparavant à différents devoirs d'instruction.

D. Conséquences:

— Si l'intéressé a respecté les conditions, il ne sera plus poursuivi pour les faits.

— Si cependant il commet de nouveaux faits, rien ne s'oppose à ce que les faits qui ont été examinés en procédure accélérée fassent l'objet de poursuites conjointement avec les nouveaux faits, mais c'est là une décision d'opportunité.

E. Après une période d'essai de 6 mois, on attend un rapport circonstancié qui discute les avantages et les inconvénients de ce système et s'accompagne de données statistiques utiles, notamment le nombre d'échecs.

F. Dans cette synthèse des travaux, les considérations suivantes sont encore formulées:

— Le procureur du Roi de Gand constate que le magistrat du parquet ne prononce en aucun cas une «peine» et qu'il dispose d'un nombre restreint de possibilités, et il se demande si la procédure accélérée ainsi organisée produira l'effet escompté.

De heer eerste advocaat-generaal De Wilde stelt daar tegenover dat ook de rechtbank zich tot een opschorting van de straf kan beperken en dat ook in het verleden werd bewezen dat de gevolgen van een pretoriaanse probatie niet te onderschatten zijn. De bedoeling van dit snelrecht is trouwens niet op de eerste plaats te bestraffen, maar een spoedige sociale reactie te veroorzaken.

— Omtrent het verhoor van de verdachte, dat geen « onderzoek » is, is de vergadering het eens dat de burgerlijke partijen niet dienen te worden opgeroepen.

— Bij het opleggen van maatregelen kunnen ook organisaties uit de welzijnssector worden betrokken.

IV.

Tot slot van de vergadering vraagt de heer procureur-generaal de aandacht van de parkethoofden voor enige maatregelen die absoluut dienen te worden getroffen om in alle gevallen de tijd tussen het plegen der feiten en de bestraffing in te korten:

— de informaties beperken tot het essentiële, dit is tot die standdelen van de kwalificatie, die in aanmerking worden genomen; ook al zal later voor opsorping worden gepleit;

— niet « het onderste uit de kan » willen halen bij reeksdelinkwente;

— het « onmogelijke » doen om bijkomende correctionele zitting te bekomen;

— vlugger rappeleren (de uitvoering van de kantschriften);

— wellicht concretere opdrachten geven, beperkt tot wat essentieel nodig is voor de bewijslast;

— onderrichtingen geven voor kortere P.V.'s, bijvoorbeeld in rubriek inlichtingen vermelden dat X, Y en Z werden verhoord maar verklaren niets te weten: nutteloos voor elk van deze verklaringen een uitgetypte P.V. op te stellen;

— de druk verhogen op de deskundigen, bijvoorbeeld een tijdslimiet bepalen in de opdracht — frekwente rappels — telefoontjes ...;

— de vormstukken van in den beginne aanvragen;

— geregelde controles van de kabinetten teneinde « het laten liggen » van dossiers te vermijden — concrete tijdslimiet opleggen voor de afhandeling van dossiers die bleven liggen;

— verzet tegen ongerechtvaardigde uitstellen — verzet vanwege het openbaar ministerie doen akteren — desnoods hoger beroep instellen (ook tegen zittingsblad-vonnissen) om later te evoceren (artikel 215, van het Wetboek van Strafvordering).

De vergadering wordt beëindigd om 17 uur.

Vergadering van de heren procureurs des Konings met de heer procureur-generaal, donderdag 10 september 1992

Aanwezig:

— De procureur-generaal,

— De Procureurs des Konings: J.-M. Berkvens, R. Bondewel, H. De Jonge, G. De Saeger, Ch. Laevens en J. Soenen.

— Eerste substituut procureur des Konings: Th. Verbaeys.

— Advocaat-generaal L. Declercq.

De vergadering vangt aan om 14.30 uur.

Face à quoi, le premier avocat général De Wilde dit que le tribunal peut, lui aussi, se contenter d'une suspension de la peine et qu'il a été prouvé dans le passé qu'il ne faut pas sous-estimer les conséquences d'une probation prétorienne. Le premier objectif de cette procédure accélérée n'est d'ailleurs pas de sanctionner, mais de provoquer une réaction sociale rapide.

— En ce qui concerne l'audition de l'inculpé, qui n'est pas une « instruction », les membres de la réunion s'accordent à dire que les parties civiles ne doivent pas être convoquées.

— En imposant des mesures, on peut également associer des organisations du secteur de l'aide sociale.

IV.

En conclusion de la réunion, le procureur général attire l'attention des chefs de parquets sur quelques mesures qu'il faut absolument prendre pour raccourcir, dans tous les cas, le temps qui s'écoule entre la perpétration des faits et la répression:

— limiter les informations à l'essentiel, c'est-à-dire aux éléments de la qualification qui sont pris en considération, même si l'on plaidera plus tard pour une absorption;

— ne pas « vouloir la lune » en cas de délinquance en série;

— faire l'impossible pour obtenir une audience correctionnelle supplémentaire;

— procéder plus rapidement à des appels (exécution des apostilles);

— peut-être donner des missions plus concrètes, limitées à ce qui est absolument nécessaire pour le fardeau de la preuve;

— donner des instructions en vue de procès-verbaux plus courts, en mentionnant par exemple en rubrique que X, Y et Z ont été entendus mais déclarent ne rien savoir: inutile de dresser, pour chacune de ces déclarations, un procès-verbal dactylographié;

— accentuer la pression sur les experts; par exemple en fixant une limite de temps dans la mission — rappels fréquents — coups de téléphone...;

— demander les pièces de forme dès le début;

— procéder à des contrôles réguliers des cabinets afin d'éviter que ceux-ci ne laissent traîner des dossiers — imposer une limite de temps concrète pour l'examen de dossiers en souffrance;

— s'opposer à des ajournements injustifiés; — faire acter l'opposition de la part du ministère public — au besoin, interjeter appel (y compris la feuille d'audience-jugement) pour évoquer ultérieurement (article 215 du Code d'instruction criminelle).

La réunion est levée à 17 heures.

Réunion de MM. les procureurs du Roi avec M. le procureur général, le jeudi 10 septembre 1992

Présents:

— Le procureur général;

— Les procureurs du Roi: MM. J.-M. Berkvens, R. Bondewel, H. De Jonge, G. De Saeger, Ch. Laevens et J. Soenen;

— Le premier substitut du procureur du Roi: M. Th. Verbaeys;

— L'avocat général L. Declercq.

La réunion débute à 14 h 30.

1. Strafbemiddeling (D.88/5.2.7.)

De Procureur-generaal nodigt de procureurs des Konings uit om, vergezeld van hun medewerker belast met de dossiers strafbemiddeling, deel te nemen aan het werkbezoek met de Minister van Justitie op dinsdag 22 september 1992, om 14.30 uur, in de zaal van de plechtige zittingen van het Hof van beroep.

Aan de procureurs des Konings wordt de tekst ter hand gesteld van het gedeelte van de rede door de procureur-generaal uitgesproken naar aanleiding van de opening van het gerechtelijk jaar 1992-1993, die handelt over de « Bemiddeling in strafzaken ».

De procureurs des Konings geven toelichting over het verloop van de strafbemiddeling in hun ambtsgebied en verstrekken cijfermateriaal over de resultaten van het experiment. Allen zijn voorstander van het systeem en stellen dat het dient uitgebreid te worden naar dossiers betreffende de bijzondere wetgeving (onder andere leefmilieuzaken met geringe gevolgen).

De procureurs des Konings G. De Saeger en Ch. Laevens zijn de mening toegedaan dat de strafbemiddeling mogelijks minder gunstige resultaten zal kennen in het geval de advocatuur meer bij het experiment wordt betrokken. Die zienswijze wordt niet door alle deelnemers van de vergadering gedeeld.

Procureur des Konings R. Bondewel wijst er op dat het experiment in zijn arrondissement wordt gehinderd omdat in dossiers die voor strafbemiddeling in aanmerking komen, de daders van het misdrijf te vaak hun woonplaats buiten het arrondissement Veurne hebben en dus niet kunnen worden gevolgd.

Procureur des Konings J. Soenen vestigt de aandacht op het project « Proefzorg » dat te Gent instaat voor de medische begeleiding van druggebruikers.

Besloten wordt de gemeentelijke politie meer bij het experiment te betrekken onder meer door de politie gevallen van misdrijven te laten signaleren waarvan wordt verwacht dat de strafbemiddeling met gunstig gevolg kan worden toegepast.

Aan de procureurs des Konings wordt medegedeeld dat het doel van het werkbezoek van de Minister van Justitie erin bestaat grondig kennis te maken met het experiment strafbemiddeling zodat de Minister van Justitie daarover vragen kan stellen.

Ook het snelrecht blijft de Minister van Justitie interesseren.

1. Médiation pénale (D. 88/5.2.7)

Le procureur général invite les procureurs du Roi à participer, avec leur collaborateur chargé des dossiers concernant la médiation pénale, à la visite de travail avec M. le ministre de la Justice, le mardi 22 septembre 1992 à 14 h 30, dans la salle des audiences solennelles de la Cour d'appel.

L'on remet aux procureurs du Roi le texte de la partie qui concerne la « médiation pénale », de la mercuriale prononcée par le procureur général lors de l'ouverture de l'année judiciaire 1992-1993.

Les procureurs du Roi donnent des explications quant à l'évolution que connaît la médiation pénale dans leur ressort et communiquent des données chiffrées concernant les résultats de l'expérience. Tous sont partisans du système et proclament qu'il doit être étendu aux dossiers relatifs à la législation particulière (notamment les affaires en matière d'environnement dont les conséquences sont minimales).

Les procureurs du Roi MM. G. De Saeger et Ch. Laevens sont d'avis que la médiation pénale aura probablement des résultats moins favorables si l'on associe davantage le barreau à l'expérience. Ce point de vue n'est pas partagé par tous les participants à la réunion.

Le procureur du Roi M. R. Bondewel souligne que, dans son arrondissement, l'expérience est gênée par le fait que, dans les dossiers susceptibles d'une médiation pénale, les auteurs du délit sont trop souvent domiciliés en dehors de l'arrondissement de Furnes et ne peuvent dès lors pas être suivis.

Le procureur du Roi M. J. Soenen attire l'attention sur le projet « Proefzorg », grâce auquel les toxicomanes bénéficient, à Gand, d'une assistance médicale.

On décide d'associer davantage la police communale à l'expérience, notamment en lui demandant de signaler les délits dont elle suppose que la médiation pénale peut leur être appliquée avec des chances de succès.

On communique aux procureurs du Roi que l'objectif de la visite de travail du ministre de la Justice consiste à prendre connaissance en profondeur de l'expérience, de sorte qu'il puisse poser des questions en la matière.

Le problème de la justice accélérée continue également à intéresser le ministre de la Justice.